ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

Proletarya Diktatörlüğü teorisi

Latin Amerika Komünist Partileri Konferansı Deklerasyonu

Sosyalist örgütün "Saygınlığı" üzerine ahkam kesmek "Yürüyüşe"e düşmez

Yalan ve tahrifat "Ürün"e de "İlerleme"ye de yarar sağlamaz

Cilt/9 Mart/1978 Sayı : 51

ilke

SAYI / 51
MART / 1978

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi: **Öner Ciravoğlu** / Yazıişleri Müdürü: Yusuf H. Çebi / Yazışma Adresi PK. 71 İstanbul / Yönetim ve Havale Adresi: **Öner Ciravoğlu,** Cağaloğlu Başmusahip Sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone Şartları, Yıllık: 200, altı aylık 100 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi: **Evren Matbaası** / Baskı: **Ören Basımevi** / İlan: Tam Sayfa 500 lira, diğer ilanlar santimi 25 lira / Basıldığı Tarih : 23 Mart 1978

21 Ocak 1978'den 21 Şubat 1978'e

24 OCAK 1978

- Millî Savunma Bakanı Işık, «NATO'ya bakış açımız değişmelidir» dedi.

25 OCAK 1978

- TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu, «Ekonomik bunalımların aşılması için artık emekçilerden fedakârlık beklenmemelidir» dedi.

26 OCAK 1978

- Spiros Kipriyanu, Kıbrıs Cumhurbaşkanı ilan edildi.
- TÜSİAD yetkilileri, Maliye Bakanı Müezzinoğlu ve Sanayi Bakanı Alp ile görüşerek, içinde bulunulan ekonomik durumdan en kısa zamanda kurtulmak için gerekli önlemlerin alınmasını istediler.
- TÜSİAD Başkanı Feyyaz Berker ve Rahmi Koç; «Asayiş 141, 142 ve 163. maddelerin kalkmasıyla gelecekse kalksın.»

28 OCAK 1978

- Ecevit: «Devlet ve okullardaki işgali kaldıracağız.»
- İstanbul'da devrimci bir öğrenciyi öldüren komando Alpaslan Alpaslan'ı halk yakaladı.

30 OCAK 1978

- Türk-İş'e bağlı Petrol-İş Sendikası, Diyarbakır'da Schell Petrol Şirketine ait üretim yerlerinde greve başladı.
- Doğu Perinçek öncülüğünde, Türkiye İşçi Köylü Partisi kuruldu.
- CHP Erzincan Senatörü Niyazi Ünsal, Kontr-Gerilla ile ilgili belgeleri «Eğer yaşayabilirse ileride açıklayacağını» söyledi.

bir YORUM

TİKP'in Kuruluşu Karşı Devrimci Maoculuğun Siyasi Örgütlenmesidir

30 Ocak 1978 günü gazeteler Türkiye İşçi Köylü Partisi adında yeni bir partinin kurulduğunu yazdılar. Burjuva basını olayı solda yeni bir partinin daha kurulması olarak yorumladı. Yankı dergisi bu partiyi tanıtmak için özel bir çaba gösterdi ve başkanı Doğu Perinçek'in **«öz geçmişi»** hakkında detaylı bilgiler verdi.

İşçi sınıfı sosyalistleri maoculuğun sol bir çizgi olmadığını 1973' lerden bu yana yazmakta, söylemekte ve anlatmaktadırlar. Maoculuğun gerçek yüzü, bu çabalar sonucu büyük ölçüde açığa çıkmış ve maocuların, bırakalım solculuğunu, demokrat bile olmadıkları, kısa zamanda anlaşılmıştır. 1970 öncesi solun çeşitli nüanslarından birinin karşı devrimci bir doğrultuda gelişmesi ve bugünkü halk düşmanı kimliğine ulaşması, bugün artık herkesin yakından bildiği bir süreçtir.

Maoculuğun demokrasi saflarından kovulması, tecritinin hızlanması, maoculuğa karşı mücadelenin bittiği anlamına gelmez. Çünkü bu sapık siyasi akımın sınıfsal temeli her zaman varolagelmiştir ve bu temelin halen varolmaya devam etmesi, maoculuğa karşı mücadelenin de devam edeceği anlamına geliyor. Ve maocu akım karşı-devrimci misyonunu devam ettirebilmek için her yolu deniyor.

Türkiye İşçi Köylü Partisi'nin kuruluşu da maoculuğun karşı-devrimci girişimlerinin bir yenisini oluşturmaktadır. Maocular böylece kitleler içindeki konumlarını güçlendirmeyi ve tecrit oluşlarını ertelemeyi ummaktadırlar. Gerçekten de, çeşitli dergi çevrelerinde ve derneklerde toplanmış maocu grupların anti-komünizm çabaları ve karşı-devrimci saldırıları mahkum olduğu halde, siyasal örgütlenme alanına çıkmış maoculuğun tahribatlarını artan bir hızla devam ettirme şansının bulunduğu asla gözden uzak tutulmamalıdır. Demokrasi güçleri, yeni ku-

rulan bu karşı devrimci partinin çabalarını yakından izlemeli, onun gerçek yüzünü ve sınıf siyasetinin özünü emekçi yığınlara açıklamalıdırlar.

Daha kuruluş bildirisinde, «siyasi yaşamını» Sovyet düşmanlığı ve milliyetçilik tortuları üzerine inşa edeceğini gösteren TİKP ve onun sicilli başkanı, halk düşmanlığında, barış düşmanlığında, işçi sınıfı düşmanlığında, sosyalizm düşmanlığında ve emperyalizm dostluğunda faşistlerle yarışa girmiş bulunmaktadır. İşçi sınıfının birliğini zedeleyen gerici girişimlerin kokusunu bir tazı «hüneriyle» alan ve derhal safını tutan TİKP'liler burjuvazinin yeni bir yedek siyasal gücü olmaya soyunmuş bulunmaktadırlar. Ereğli Demir Çelik işçileri üzerinde oynanan ve başını sağ sosyal demokrasinin çektiği gerici harekete ,sıradan demokratlar bile sahip çıkamazken maocu parti bu türden gerici görevlere her zaman hazır ve nazır olduğunu kanıtlamıştır.

Demokrasi güçleri, sosyal demokrat iktidarı kendi talepleri doğrultusunda etkilemeye çalışacaklardır. Bu taleplerin başında ise bölge barışı için gerekli çabaların gösterilmesi gelmektedir. Barış güçlerinin bu ortak istekleri karşısında başlıca engellerden birisi olan gerici faşist güçlere şimdi de maocu parti eklenmiştir. Emperyalizm yandaşlığında ve sovyet düşmanlığında MHP'li faşistlerden hiç de geri kalmayan Türkiye İşçi ve Köylü Partisi mensupları halkımızın milliyetçi duygularını alabildiğine sömürmeye çalışacaklar, bu gerici gayretlerini ise «sol» perdesi arkasında gizlemek için, artık bugün faşistlerin bile kullanmaktan çekinmedikleri demagojik siyasi literatüre başvuracaklardır.

Maoculuğa karşı mücadeleyi demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirmek ve bu karşı-devrimci partinin siyasi saldırılarını karşılamak, başta işçi sınıfı sosyalistleri olmak üzere tüm ilericilerin başta gelen görevlerinden biri olacaktır.

31 OCAK 1978

- Sosyal Güvenlik Bakanı İşgüzar, «Büyük bir sosyal güvenlik bankasının kurulmasının zorunlu olduğunu» savundu.
- İsrail Savunma Bakanı Weizman, İsrail ile Mısır arasındaki görüşmeleri yeniden başlatmak amacıyla Kahire'ye gitti.

3 ŞUBAT 1978

- Maden-İş Sendikası ile MESS arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri anlaşma ile sonuçlandı.
- Ecevit: «Kontr-gerilla denilen bir resmi kuvvet yoktur.»
- Pakistan'ın eski Başbakanı Butto'nun, genel seçimlerde hile ve yolsuzluk yaptığı iddiasıyla özel bir mahkemede yargılanacağı açıklandı.
- Portekiz Başbakanı Soares,

muhalefet partilerinin hükümet programını desteklemelerini istedi.

- Arap Red Cephesi, Enver Sedat'ın tek başına bırakılmasını istedi.

- Petrol-İş Sendikasının TPAO'ya ait bazı işyerlerinde aldığı grev kararı, Bakanlar Kurulu tarafından ertelendi.

bir YORUM

Maden-İş MESS Sözleşmesi ve Çıkaracağımız Dersler

31 Mayıs 1977 tarihinde, işçi sınıfımızın en büyük ekonomik ve demokratik direnişlerinden biri başlamıştı. Metal işkolunda çalışan ve DİSK'e bağlı Maden-İş sendikasında örgütlü onbinden fazla işçinin önce 14 işyerinde başlattığı ve daha sonra kırka yakın işyerine yayılan grevler 1977 yılının önemli sınıf savaşlarından biri haline geldi. Sekiz aydan fazla süren ve kimi işyerlerinde daha uzun zamandan beri devam edegelen grevlerle birleşen bu mücadele, işçi sınıfımıza ve emekçi halk güçlerimize önemli deneyler kazandırdı.

Maden-İş'in MESS'e karşı yürüttüğü bu büyük mücadele, sonunda bir toplu sözleşmeyle noktalandı. Ama bu grevlerin sınıf mücadelemiz açısından taşıdığı önemi, imzalanan toplu sözleşmenin sınırları içinde aramak yanlış olur. Çünkü mücadele, ulaştığı geniş boyutlar, ekonomik ve demokratik mücadele alanına soktuğu yeni tartışmalar ve ulaştığı özgün sonuçlar bakımından daha kapsamlı bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Nereden başlanıp nereye varıldığı sorusu kadar, bu sürecin nasıl yaşandığı ve niçin başka türlü değilde böyle yaşandığı soruları da önem taşımaktadır. Bu sorulara verilecek yanıtlarda mücadenin geleceğine ışık tutacak özler vardır.

Maden-İş grevleri bütün grevlerde olduğu gibi, işçi sınıfının ileri sürdüğü bazı ekonomik ve demokratik talepleri yüzünden başladı. Ancak bu grevler, diğerlerinden farklı olarak, işverenlerin de bazı talepler ileri sürmesiyle bağlantılı olarak doğdu: İşçiler ücretlerinin artırılması, kıdem tazminatının tesbitinde esas alınan çalışma süresinin yükseltilmesi ve bazı sosyal hak isteklerinin yanında, DGM'lere karşı verilen mücadele sırasında işlerinden atılan arkadaşlarının işe alınmaları şeklinde demokratik bir taleple de işverenin karşısına çıktılar. İşverenler ise, işçilerin bu taleplerinin bazılarını reddettiler ve bunun yanında kendi taleplerini ileri sürdüler. Uyuşmazlık, ücret meselesi kadar işçilerin demokratik istemlerinden ve işverenlerin ileri sürdüğü şartlardan ortaya çıktı.

İşverenlerin bu talepleri, işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesi bakımından **yeni** idi. Üstelik bu ağır şartlar, işçi sınıfımızın en ileri kesimlerini bünyesinde toplamış bulunan Maden-İş sendikasına karşı önesürülüyordu. Sınıf mücadelesi açısından bu durum önem taşıyordu çünkü; işverenler, **birincisi,** işçi sınıfımıza en ileri kolundan saldırıya geçtiler, **ikincisi,** burjuvazi bu saldırıyı önceden planlamış bulunuyordu. Madeni Eşya Sanayicileri İşverenleri Sendikası (MESS) toplu sözleşme görüşmelerinden çok önce bir «dayanışma fonu» kurarak kendisini mücadeleye hazırlamıştı. **Üçüncüsü,** işverenler toplu sözleşme görüşmelerine daha güçlü bir konumda çıkabilmek için kendi birliklerini taraf olarak dayatıyorlardı. İşçi sınıfının karşısına tek tek işverenler değil, bir işverenler örgütü çıkarılıyordu. **Dördüncüsü,** işverenler açısından ekonomik şartlar oldukça elverişliydi ve MESS bu olanağın verdiği rahatlıkla Maden-İş'i zayıflatma ve çökertme hesaplarını rahatlıkla yapabiliyordu. **Beşincisi,** işverenler Maden-İş'e yönelttikleri bu saldırıyla demokrasi güçlerinin belkemiğini kırmayı ummaktaydılar.

Burjuvazi açısından bu denli önemli olan grevler, başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm demokrasi güçleri açısından da aynı ölçüde önem taşıyordu. Burjuvazinin bu genel saldırısı karşısında tüm demokrasi güçlerinin direnme güçlerini birleştirmeleri ve metal işçilerine omuz vermeleri zorunluydu. Sınıflar mücadelesinin önemli bir muharebesini başarıyla aşmanın başkaca bir yolu da yoktu.

MESS'e karşı verilen mücadele, bu zorunluğun demokrasi güçleri tarafından ne ölçüde bilince çıkarılabildiğinin açık göstergesi oldu. İşçi sınıfı sosyalistlerinin tüm çabaları, özellikle grevleri demokrasi güçlerinin ortak sorunu haline getirme noktasında odaklaşıyordu. Burjuvazinin bu genel saldırısı karşısında mücadeleyi belli bir sendika çevresine ve tek bir siyasî akımın güdümüne hapsetmek yanlış olacaktı. Metal işçilerinin özgün mücadele gücü ve kararlılığı bu mücadelenin üstesinden gelmek için önemli bir faktördü ama yeterli değildi. Burjuvazinin, işçi sınıfının en ileri kollarından birini bu grevler alanında teslim alma niyetlerini boşa çıkarabilmek için, işçi sınıfı sosyalistlerinin gösterdikleri çabaların büyük oranda boşa çıkması, demokrasi saflarında varolan güçlü dayanışma eğilimlerinin değerlendirilmemesi, üzerinde önemle durulması ve mücadelenin geleceği açısından dersler çıkarılması gereken bir olaydır. Bu yüzden, metal işçilerinin mücadelesi dar bir alana hapsedilmiş ve elde edilmesi mümkün olan mevzilerin çok gerisinde kazanımlarla yetinilmesi bir yana, ekonomik mücadele silahlarından bazıları da burjuvaziye terkedilmek zorunda kalınmıştır.

MESS grevlerinin daha ileri sonuçlara getirilememesinin sorumluluğu, hiç kuşku yok ki, grevlerden kendi gurupsal çıkarları açısından yararlanmayı umanların omuzlarındadır. DİSK eski yönetimi ve Maden -

İş yöneticilerinin geniş demokratik potansiyele bigane kalışları, sosyalist partilerle ve diğer demokratik örgütlerle diyalogdan ısrarla kaçınmaları, güçlerin bir araya getirilmesini engellemiş, metal işçilerinin kendileriyle başbaşa kalmalarına yolaçmıştır. Bu durum MESS işverenlerinin işini kolaylaştıran önemli bir faktör olmuştur.

İmzalanan toplu sözleşme elbetteki, kimi gerici güçlerin iddia ettikleri gibi, işçilerin işverene satılması olmamıştır. İşçilerin bazı önemli taleplerinden vazgeçmeleri, işverenlerin bazı isteklerini işçilere kabul ettirmeleri gerçekten başarısızlıklardır ama bütün bunlara yolaçan amiller, yukarıda belirttiğimiz gibi, demokrasi güçlerinin, zorunlu olan birlik ve dayanışmalarını gerçekleştirememiş olmalarıdır. Ve bunun sorumluları da, grevleri kendi gurupsal reklamının elverişli bir aracı olarak gören eski DISK ve şimdiki Maden-İş yönetimidir.

İşçi sınıfımız önemli bir meydan muharebesinde geri çekilmek zorunda bırakılmıştır. Ama bu nisbi kayıplar, işçi sınıfımızın genel mücadelesi açısından sürekli ve kararlı olan ilerleyişi asla engelleyemeyecektir. Kaybedilen ekonomik hakların ve demokratik mevzilerin kazanılması için mücadele sürecek ve elbetteki bu mücadele, toplu sözleşme ile varılan **«gurup sözleşmesi»** platformunu da işçi sınıfı çıkarına yeniden biçimlendirecektir. Ne ki bu aşamada gerek gurup sözleşmesinin ve gerekse MESS'in taraf olarak kabul edilmiş olmasının olumsuzluklara yolaçacağı ve sınıf mücadelesine zararlar vereceği açıktır.

Ancak, grevler boyunca meseleyi dar gurup çıkarları açısından seyredenlerin bu mücadeleden gerekli dersleri çıkarmakta yetersiz kaldıkları görülüyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, işkolu düzeyinde etkinlik kazanmış güçlü sendikalar açısından bakıldığında **uygulanabilirliği** olan «gurup sözleşmesi»ni Türkiye'de metal işçileri için ileri bir adım sayma olanağı yoktur. Nitekim başlangıçta işverenlerin bu yoldaki önerilerine bu değerlendirme noktasından kalkılarak karşı çıkılmış idi. Maden - Iş yönetimi ve bazı siyasi çevreler bu olguyu işçi sınıfımız açısından olumlu bir kazanımmış gibi göstermeleri bir yana, daha da ileri giderek gurup sözleşmesini GENEL GREV hakkının kazanılması yolunda ileri bir adım saymaktadırlar. Halbuki, genel grev hakkının gurup sözleşmesiyle uzak yakın bir ilişkisi yoktur. Gurup sözleşmesi genel anlamıyla belli bir işkolunda işverenlerin karşısında tek bir sendikanın etkinlik kazanması anlamına gelmektedir. Genel Grev ise bundan farklı olarak işçi sınıfı açısından bir haktır. Burjuva çerçevede bir **hak**tır, böyle olduğu için de **yasal** bir sorundur. Gurup sözleşmesini genel grev hakkının kazanılması yolunda ileri bir adım saymak, en azından günümüz Türkiye'sinin koşullarında, gurup sözleşmesinin işçi sınıfımızın üzerindeki yükü ağırlaştıran karakterini örtmek ve bu arada genel grev kavramını sulandırmak ve bu hakkı küçük görmek anlamına gelir.

9 aya yakın bir süre devam eden grevler, işçi sınıfının birliği başta olmak üzere tüm demokrasi güçlerinin ortak platformunun zorunlu olduğunu bir kere daha gösterdi. Ayrıca grevler, gelişme perspektifini bu noktada görmiyenlerin demokrasi mücadelesine zarar verdiklerini de gösterdi. Ama öte yandan grevlerin verdiği en önemli ders ise, işçi sınıfımızın mücadelesinde kararlı olduğu noktasında toplanıyor. Esas olan tüm demokrasi güçlerinin sorunu aynı açıdan değerlendirebilmesi ve kendi dar çıkarlarını, demokrasi güçlerinin ortak çıkarları için feda edebilecek olgunluğa ulaşabilmesidir.

4 ŞUBAT 1978

- Amerikan hükümeti, Vietnam'ın BM Baştemsilcisi Dinh Ba Thi'yi bir casusluk olayına karıştığı iddiasıyla sınır dışı edeceğini açıkladı.
- Çin Halk Cumhuriyeti, AET ile ticarî anlaşma imzaladı.

5 ŞUBAT 1978

- Milli Eğitim Bakanı Uğur, «Eğitim enstitülerine mülakatla alınan öğrencilerin haklarına dokunulmayacak» dedi.
- BM'de, Sosyalist Blok ve bağlantısız ülkeler, Vietnam'ın BM Büyükelçisinin sınır dışı edilmesine karşı çıktılar.

6 ŞUBAT 1978

- TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu, özel yöntemlerle alınmış faşist öğrencilerin eğitim enstitülerinde bırakılmalarının, faşistlerin tepkisi karşısında geri adım atma olduğunu açıkladı.
- 2. MC hükümeti tarafından Meclis'e gönderilen 4. 5 Yıllık Plan taslağı yeniden yapılmak üzere hükümete geri verildi.
- TYS Genel Başkanı Aziz Nesin, «Devletin tüm kurumları Türk edebiyatını yok saymış, var saydığında da düşman olmuş, ezmeye çalışmıştır» dedi.

7 ŞUBAT 1978

- İstanbul Valiliğine İhsan Tekin, İzmir Valiliğine Necdet Calp, Ankara Valiliğine Tekin Alp getirildiler.

8 ŞUBAT 1978

- Petrol-İş Sendikası ile Schell işvereninin anlaşmaya varması üzerine Schell grevi sona erdi.
- Federal Almanya Başbakan Yardımcısı Wischnewski, Türkiye'nin Batı'dan izole edilmesine karşı olduklarını belirterek, «Türkiye'ye elimizdeki olanaklar nisbetinde yardım edeceğiz» dedi.

9 ŞUBAT 1978

- CGP, siyasi partiler yasasında değişiklik yapan tasarıya karşı çıktı.
- Yunan Başbakanı Karamanlis, Ecevit'in mart ayında görüşme önerisini kabul etti.

10 ŞUBAT 1978

- Norveç'le Türkiye arasında Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması imzalandı. Norveç hükümeti, Türkiye'nin 62.5 milyon liralık borcunu silme kararı aldı.
- Kara Kuvvetleri eski komutanlarından Org. Namık Kemal Ersun'un görevinden alınması ve emekliliğe sevk işlemi, Yüksek Askeri İdare Mahkemesi tarafından iptal edildi.
- MC döneminin TRT Genel Müdürü Şaban Karataş «Memuriyet kanuna aykırı olarak gasp ve işgal ettiği» gerekçesiyle 3 ay hapse mahkum oldu.
- Sağlık Bakanı Mete Tan, «Devletin ilaç üretmesi gerekir» dedi.
- Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürü görevden alındı.
- Kıbrıslı iki öğrenciyi kaçırıp birini öldüren faşist katillerin saklandığı Atatürk Öğrenci Yurduna yapılacak baskını haber veren bir polis amiri yakalandı.

11 ŞUBAT 1978

- Gaziantep'de devrimci bir genç öldürüldü.
- Yurtlarda uygulanacak yeni yönetmeliğe göre, her öğrenci yurdunda bir karakol kurulacak.
- Sosyal Güvenlik Bakanı İşgüzar: «Yurt dışındaki işçilerimiz primlerini döviz olarak öderlerse sigortalı olacaklar.»
- İstanbul Sanayi Odası Başkanı Bodur, sanayi envanteri yapılmadan yeni yatırımlara izin verilmemesini istedi.
- İstanbul Siyasi Polis Müdürlüğüne Süreyya San getirildi.

12 ŞUBAT 1978

- Ereğli Demir Çelik'te, Maden-İş Sendikası ile işveren arasında anlaşma sağlanması üzerine grev sona erdi.
- Federal Almanya'nın Türkiye'ye 130 milyon mark proje kredisi vermesine ilişkin anlaşma yürürlüğe girdi.
- İstanbul'da POL-DER lokaline patlayıcı madde atıldı.
- Sanayi Bakanı Orhan Alp: «Kalkınmak fazla miktarda yabancı sermayeden istifadeye bağlıdır.»
- Somali'de olağanüstü durum ve genel seferberlik ilan edildi.
- Portekiz'de, Mario Soares'in Sosyalist-Merkezci koalisyonu güvenoyu aldı.

bir BELGE

OGADEN'de Saldıran Kim?

Ogaden Çölü'nde Afrika tarihinin en büyük savaşı devam ediyor. Ama durum değişti: Etiyopya karşı saldırıya geçti. Kendisini «Kurtuluş Cephesi» diye adlandıran düzenli Somali birlikleri, NATO'dan aldıkları silâhları bırakarak geri çekiliyorlar.

Ogaden'den gelen bu haberler, çatışmanın batılı başkentlerce değerlendirmesinde küçük bir devrim gibi bir şeyler uyandırdı. Somali askerleri, Etiyopya topraklarının beşte birini lokma lokma yuttuğu sürece batı, altında gizli bir sevinç hissedilen yapmacık bir huzursuzluk göstermekle yetinmişti. Etiyopya devrimini boğanlar Afrika Boynuzu bölgesinde NATO'ya kiralanmış stratejik köprübaşlarını hazırladılar, bu arada da bölgedeki ilerici güçlerin dikkatini en önemli iki sorundan Güney Afrika ırkçılığıyla savaşımdan ve Yakın Doğu barışının kurulmasından çekmiş oldular.

Bugün, Ogaden'deki top seslerinden uykusuz kalan biri varsa, bunun sadece batı olduğu birdenbire saptanıverdi. Bölgede hemen askeri eylemlere son verilmesini dilediler, üstelik de bu son derece akılcı, ama her nedense biraz gecikmiş öneriyi Sovyetler Birliği'ne yönelttiler. Moskova ve Havana, batının ağzında en büyük huzur bozucular ve hatta neredeyse saldırgan olarak tasvir ediliyorlar.

Cyrus Vance, Washington'da, Afrika Boynuzu bölgesinde «yepyeni bir durum» ortaya çıktığını açıkladı, ABD'nin, eğer Etiyopya askerleri Somali sınırını aşacak olurlarsa Somali'ye silâh gönderme meselesini yeniden ele alacağını söyleyerek gözdağı verdi. Dışişleri Bakanı, Amerikan silâhının buraya aracılar vasıtasıyla sızdığı bilindiğine göre, Somali'ye doğrudan askerî teslimatları mı kastettiğini açıklamadı.

Roma'da Dışişleri Bakanı Forlani, Ogaden'deki çatışmanın kendisine göre başlıca nedenini, «Sovyetler Birliği'nin geniş ve kaba müdahalesi» biçiminde saptadı. Buna karşılık bakan, İtalyan firması «Agusta»nın Somali'ye «Kobra» tipi 43 askerî helikopter gönderip göndermediğini ve Somalililerin elindeki İtalyan malı havan toplarının nereden geldiğini açıklamadı.

Somali Cumhurbaşkanı Siad Barre'nin ordularının «Rusların açık saldırısıyla, geri çekildiklerini açıklamasından sonra NATO başkentindeki panik arttı.

Kehill'in Gizli Görevi

Bu tuhaf açıklamalar seli, açıkçası Ogaden'deki olaylarla ortaya konan asıl sorun konusunda uluslararası kamuoyunda bir tür hafıza kaybı yaratmak için düşünülmüştür. Saldırgan kimdir? Somali-Etiyopya sınırının batısında ordularını Etiyopya topraklarının 700-300 kilometre içlerine gönderen kimdir? Bugün de Etiyopya topraklarını işgal eden kimdir?

Afrika Boynuzu bölgesindeki duruma ilişkin olarak batı başkentlerinde yapılan açıklamaların birinde bile Somali'nin eylemleri BMT belgelerinde yeterince açık biçimde belirlenen terimle adlandırılmamıştır. Bu terim «saldırı» terimidir.

Bu saldırının doğrudan doğruya tarihçesini vermek NATO devletlerinin hiç işine gelmiyor, çünkü bu devletler bu bölgede son derece kirli izler bıraktılar. Somali'nin Etiyopya'ya karşı kışkırtılmasında batıtının oynadığı utanç verici rolü ortaya koyan yepyeni ve ilginç ayrıntılar Amerikan basınına yavaş yavaş sızıyor.

Bilindiği gibi, komşu devlete saldırmadan önce Cumhurbaşkanı Siad Barre, özel doktoru ve danışmanı Kevin Kehill'i ABD'ye göndermişti. Bu Amerikalı, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda yaptığı görüşmelerde Birleşik Devletler'in Ogaden'deki «basıncın artmasına» karşı bir diyeceği olmadığı konusunda güvence aldı.

Üstelik, Washington, Somali'nin hazırlandığı saldırıyı silâh teslimatıyla desteklemeyi de kabul etti. Bu ilkesel olgunun kabulü, Dışişleri Bakanlığı'nın 17 Ocak 1978 tarihli resmi açıklamasında da yer alıyor. Aslında Birleşik Devletler daha sonra verdiği sözden caydı, ama artık bu hiçbir şeyi değiştiremezdi— saldırı başlamıştı.

«Eğer Washington'un daha sonra geri aldığı bu söz olmasaydı Somali hiçbir zaman Etiyopya'ya karşı çıkamazdı,» — Sovyetler aleyhtarlığıyla tanınan bir İngiliz gazeteci «International Herald Tribune» gazetesinde bunları yazıyordu.

Başkaları Ödüyor

Somali'nin eylemlerini kendi adıyla anmaya batının henüz dili varmıyor, çünkü bu, Sovyetler Birliği ve Küba tarafından Etiyopya'ya yapılan yardım konusundaki her türlü soruyu olanaksız hale getirebilirdi. Aslında, saldırı kurbanlarının devlet egemenliğini korumak için dost devletlere başvurmakta haklı oldukları açıktır. Bu arada gerek Moskova, gerekse Addis Ababa, Somalili yöneticileri barışçı bir çözüm yoluna celbetmek için diplomatik ve politik araçlardan yararlanmaya devam ediyorlar. Üstelik, kendiliğinden anlaşılacağı gibi, eğer görüşmeler So-

mali birliklerinin Ogaden'den çekilmesinden önce başlarsa taraflar eşit durumda bulunmayacakları halde.

Ancak barışçı yollar Mogadişo'nun işine gelmiyor. Mogadişo'da, yeni düzenli birliklerin askerî eylem bölgesine gönderildiği açıklandı ve genel seferberlik ilân edildi. NATO'yla silâh teslimatı konusunda yapılan gizli, ama, herhalde iyi sonuç veren görüşmeler, çatışmanın uluslararası hale gelmesini hayal eden Somali yönetimini heyecanlandırıyor.

Siad Barre, meydana gelen olaylardaki kişisel sorumluluğunu kabul ediyor mu? Cumhurbaşkanı 15 Şubat'ta «BBC» radyosuna verdiği demeçte bu soruyu şu şaşırtıcı cümleyle yanıtladı: «Onurumuzu korumak için kahramanca savaşıyoruz...»

Burada «onur»dan anlaşılacak olan saldırı sonuçlarıdır. «Kahraman askerler», genel seferberliğe yakalanan on üç yaşındaki Somolili çocuklardır. Bu çılgınlığın Somali'ye bir günde 2 milyon dolara mal olduğu hesaplanmış. Neyse ki bu parayı saldırgana batı başkentleri ve onların petrol bankerleri ödüyorlar.

APN

13 ŞUBAT 1978

- DİSK'in 11. kuruluş yıldönümü kutlandı.
- Ecevit, Yüksek Askerî Şûra'yı açış konuşmasında, «Dış güvenlik önlemlerinin iç güvenliğe uygulanması iç barışı bozar» dedi.
- Tütün piyasası 57 lira baş fiyatla açıldı.
- Dışişleri Bakanı Ökçün, «Ecevit hükümeti'nin Kuzey - Güney diyaloguna büyük önem verdiğini ve Üçüncü Dünya ülkeleriyle olan ilişkileri güçlendirmek kararında olduğunu» açıkladı.

14 ŞUBAT 1978

- Türk-İş'e bağlı TEKSİF Sendikası, Sancak Tül Dokuma fabrikasında greve başladı.
- Bütçe, Senato'da kabul edildi.
- Fransız Komünist Partisi, Yunanistan'ın AET'ye tam üye alınmasına karşı çıkti.

15 ŞUBAT 1978

- Ecevit hükümeti, döviz sarfiyatını kısıtlamak amacıyla, yurt dışına turizm amacıyla çıkışı iki yılda bire indirmeyi ve döviz tahsisini kısıtlamayı kararlaştırdı.
- Etiyopya Devlet Başkanı Mariam, Somali'ye yardım eden Batılı ülkelerle diplomatik ve siyasi ilişkilerini keseceğini açıkladı.
- Ankara'da Ülkü Ocakları Sıhhiye Şubesinde patlayıcı

maddeler, (Atatürk Lisesi'ne ait) boş öğrenci karneleri, ve çeşitli mühür ve kaşeler ele geçirildi.

16 ŞUBAT 1978

- TRT Haber Dairesi Başkanı Tezkan, Danıştay kararıyla görevden alındı.
- Belgrad Konferansındaki Sovyet Heyeti, insancıl sorunlara ilişkin öneriler üzerinde anlaşmanın olanaksız olduğunu belirterek İnsan Hakları Toplantısı'ndan çekildi.
- Kenya, Somali'ye silah götüren Mısır uçağına mecburi iniş yaptırdı.

17 ŞUBAT 1978

- Maliye Bakanı Müezzinoğlu; «Bu bütçe, özlemleri karşılayacak bir bütçe değildir» dedi.
- Petrol Ofisi'nin 1977'de 170 milyon lira zarar ettiği açıklandı.
- Ankara'da ele geçirilen, faşistlerin kurduğu bir örgütün ODTÜ'nün bütün öğrencilerinin isim ve adres listesini çıkardığı ve bu öğrencilerden bazılarını öldürmeyi amaçladığı anlaşıldı.

18 ŞUBAT 1978

- Bütçenin tümü Millet Meclisi'nde kabul edildi.
- Maliye Bakanı Müezzinoğlu, bütçenin yıl içinde geliştirileceğini söyledi.
- ABD Başkanı Carter, Mısır'ın ABD'den aldığı uçakları İsrail'e karşı kullanmayacağını söyledi.
- Lefkoşa'da yapılan Asya - Afrika Halkları Dayanışma Örgütü'nün toplantısını basan Filistinli iki gerilla, örgütün Mısırlı Genel Sekreteri Yusuf El-Sebai'yi öldürdüler.

19 ŞUBAT 1978

- Türkiye'nin Irak'a olan petrol borçları 290 milyon dolar'a ulaştı.
- ABD Başkanı Carter, kömür madeni işçileri greve son vermezlerse, hükümetin greve sona erdirmek için önlem alacağını söyledi.
- Yusuf El-Sebai'yi öldüren Filistinli gerillaları yakalamak için, bir Mısır komando birliğinin Kıbrıs hükümetinin izni olmaksızın düzenlediği baskın sonucunda, 16 Mısırlı komando yaralandı, 15'i öldü.

20 ŞUBAT 1978

- TEKSİF Genel Başkanı Yılmaz, Sancak Tül'de sendikalaşma nedeni ile son üç ay içinde 234 işçinin işine son verildiğini bildirdi.
- Siirt'in bir köyünde, AP'lilerle CHP'liler arasında çıkan çatışmada bir kişi öldü.
- Mısır hükümeti, iki Filistinli gerilla ile baskını düzenleyen Mısırlı komandoların geri verilmesini istedi.

21 ŞUBAT 1978

- Mısır hükümeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkilerini kesti.
- Millî Savunma Bakanı Işık, «NATO içinde kalmakla birlikte, ulusal güvenliğe önem verileceğini, ordunun içe dönük meselelerden uzaklaşarak dış ilişkilerin teminatı olacağını» söyledi.
- Eğitim enstitülerinde Danıştay kararının uygulanmasını isteyen 5 bin ODTÜ öğrencisi, Ankara - Eskişehir karayolunu bir saat trafiğe kapattılar.
- Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grubu Başkanı Fellermayer, «AET ile Türkiye ilişkileri, IMF ile ilişkilerden soyutlanamaz» dedi.

ooOoo

DEK, Demokratik Hareketimizin Önemli Bir Formu Olmuştur

TÖB-DER'in düzenlediği DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI, geçtiğimiz ay 4 - 10 Şubat tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. 1968'de TÖS'ün düzenlemiş olduğu Devrimci Eğitim Şurası'ndan bu yana geçen 10 yıl içinde demokratik öğretmen hareketi tarafından ilk kez düzenlenen bu kurultay, işçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin bilimsel ve ideolojik üstünlüğü altında geçti. Büyük çoğunluğu kendi bölgelerinden seçilerek gelmiş delegeler arasında işçi sınıfı sosyalistlerinin nicel bakımdan da üstün bir çoğunluk sağladıkları Kurultay işçi sınıfı biliminin hem nitel (ideolojik) bakımdan hem de nicel açıdan demokratik öğretmen hareketindeki etkinliğini ve yaygınlığını kanıtlayan önemli bir forum niteliğindeydi.

FISE Genel Sekreteri'nin de bizzat Türkiye'ye gelerek katıldığı bu Kurultay, TÖB-DER Üçüncü Büyük Kongresinde seçilen yöneticilerin bugüne değin izlemiş oldukları bilimsel çizgiyle, kısa zaman içinde ve tüm faşist, karşı-devrimci baskılara rağmen, örgütü nasıl daha ileri bir noktaya getirmiş olduklarını bir kez daha kanıtlıyordu.

Kurultay'da tek bir Maocu kişinin veya görüşün dahi bulunmaması; öte yandan işçi sınıfı biliminden sapma karakteri taşıyan görüşlerin işçi sınıfı devrimcileri karşısındaki ideolojik yenilgileri; ya da işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi kalkanı ardına sığınıp oportünizm güden kimi eğilimlerin politikalarının ve ideolojilerinin (ideoloji'sizliklerinin) yansımaları... ve tüm bunların karşılığında, işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine katıksızca bağlı işçi sınıfı sosyalistlerinin ideolojik yetkinlikleri, bilimsel, ciddi ve tutarlı tavırları, bilimin Kurultaya egemen olmasının belli başlı kanıtlarını teşkil etti.

Çağımızda artık bizatihi bir üretici güç haline gelmiş olan bilimin kitlelere iletilmesinde ve başlangıç kademesindeki öğrencilerin bilime ve teknolojiye hazırlanmasında önemli bir rol oynayan, böylece üretim sürecine küçümsenmeyecek katkılar yapan, ayrıca, halk kitleleriyle en fazla temasta bulunan ve sosyal konumları gereği işçi sınıfına en yakın aydın zümreyi oluşturan öğretmenlerin öncü örgütü olan TÖB-DER'de işçi sınıfı dünya görüşünün ve öğretisinin, bilimsel ve enternasyonalist temelleriyle böylesine güç kazanması ve yaygınlaşması, bizim için hiç de şaşırtıcı olmayan bir gelişimdir.

Değerli bilimsel ve örgütsel çalışmalarından ötürü TÖB-DER Merkez yöneticilerini kutlamayı ve DEK'in hem öğretmen hareketine, hem de genel devrimci-demokratik harekete katkılarını belirtmeyi bir görev sayan Dergimiz, sayfalarının el verdiği oranda, Kurultay'daki bilimsel belgelerden bazılarını yayınlıyor.

İ L K E

Sosyalist Ülkelerde Eğitim

Bu metin, DEK'de, «Sosyalist Ülkelerde Eğitim» konulu bildirgenin tartışılması sırasında beş delege tarafından dile getirilen bilimsel görüşlerin özetidir.

Sosyalizmin nesnel amaçları nedir?

Sosyalizmin nesnel amaçları, insan düşüncesinin yarattığı düşünsel bir dünya kurmak değildir. Yani sosyalizm, diğer toplumlara olan üstün özelliklerini, insan düşüncesinin kurgularından ya da insanların subjektif amaçlarından değil, toplumun tarihsel gelişmesinin zorunlu sonuçlarından alır. Bir kez sosyalizm, insanlığın tarihsel gelişiminin zorunlu bir uğrağıdır ve bu anlamda kaçınılmazdır. Zaten çağımızın tüm olayları bu temel tarihsel eğilimi doğrulamakta ve hatta ona hizmet etmektedir. Binlerce yıllık sınıflar mücadelesinin toplumda yarattığı gelişmeler ve bu gelişmelere uygun düşen maddi ve düşünsel araçlar, bu evrimin belli bir aşamasında, yani emperyalizm aşamasında, artık sosyalizmin nesnel temeline dönüşürler. Gelişmenin bundan sonraki zorunlu konağı sosyalizm olacaktır. Ve tüm araçlar bu amaca hizmet edecek biçimde, ya yeniden yaratılacaktır, ya da düzenlenip yeni içerikle doldurulacaktır.

Sosyalizm, toplumun zorunlu evriminin bir sonucu olarak insanın insanı sömürmesine son vermeyi, insanın tüm faaliyetlerini ve bu faaliyetlerinden doğan sonuçları, yine insan yaşamının iyileştirilmesine yardım eder hale getirmeyi, tüm faaliyetlerin odak noktasına insanı, insanın insan olarak yüceltilmesini koymayı mümkün kılan bir ilişkiler toplumudur. İnsanlığın tarih boyunca yarattığı tüm maddî değerler, nasıl bu toplumun yaratılmasına hizmet ediyorsa, yine insanlığın tarih boyunca yarattığı tüm fikri değerler de bu toplumun yaratılmasına hizmet eder hale gelir. Ve kullanılan maddi ve manevî tüm araçlar, bu toplumun amaçlarına, yani insanın insanlaştırılması amacına hizmet eder.

Sosyalist toplumda hiç şüphe yok ki, eğitim de, aynı amaca hizmet eden bir araç olarak işlevini sürdürür. Ancak, eğitim faaliyetinin, sosyalist toplumda ortaya yeni araçlar çıkardığını unutmadan, geçmiş toplumlardan devraldığı araçları da kullandığını, onları düzenlediğini ve yeni içerikler kazandırdığını gözardı etmemek gerekir. Bu, aynı zamanda şunun ifadesidir. Sosyalizm, ilişkiler alanında kendinden önceki toplumlardan kalan ne varsa hepsini ortadan kaldırır ama, eğitim alanında aynı şeyi yapmaz. İnsanlığın yarattığı tarihsel bilgi mirası üzerine yükselir. Bu nedenle sosyalist eğitimin öğeleri yer yer, klasik araçları karşımıza çıkarır ve onlardan yararlanmayı zorunlu kılar. Dolayısıyla sosyalist toplumda yapılan eğitim faaliyetini değerlendirirken, kullandığı araçlardan çok, onun amaçlarına ve hangi temel eğilimleri güçlendirdiğine bakmak gerekir. Araçlar bakımından kapitalist toplumdaki eğitimle benzerlikler gösteren sosyalist ülkelerdeki eğitim, amaçları ve dolayısıyla sonuçları bakımından, yani geliştirdiği eğilimler ve güçlendirdiği olgular açısından, ondan tamamen ayrılır.

Sosyalizm insan toplumlarının ve insanın evriminin zorunlu bir uğrağı olarak bu evrimin amaçlarına da uygun düşen bir toplumdur. Ve bu toplumda kullanılan araçlardan biri olarak eğitim faaliyeti, bu tarihsel sürece, uygun düşer. Dolayısıyla sosyalist eğitim, insanın tarihsel gelişimine de uygun düşen bir araçtır.

Sadece eğitim değil bütün araçlar sosyalizme hizmet ettiği için, eğitim de bu diğer araçlarla bağlantılar kurmak zorundadır. Üretimin yeniden planlanması sosyalizm için eğer gerekli ise, eğitim bu olgunun gerçekleştirilmesinde işlev görmelidir. Yani eğitim, sadece sosyalist toplumun yaratılması için bir araç değil, aynı zamanda, bu toplumun yaratılmasına hizmet eden öteki araçların geliştirilip güçlendirilmesine yardım eden önemli bir araçtır.

Sosyalizm barış ve kardeşlik toplumudur. Sosyalizm aynı zamanda sömürünün ortadan kaldırıldığı bir toplumdur. Sosyalizm bütün bunların yanında insanların eşit koşullar içinde yaşadıkları bir toplumdur. Eşit koşullardan amaç, toplumun tüm imkanlarını bireylerin ortak kullanabilmesi hakkıdır. Yani sosyalizm, insanlar arasındaki eşitsizliğin bizatihi kendisini değil, bu eşitsizliği yaratan nesnel koşulları ortadan kaldırarak insanların tarihi gelişim sürecinde beliren engellere ve tüm olumsuz nesnel etkilere son verir.

Sosyalizm, sadece belli bir toplumun çıkarlarıyla sınırlı amaçları olan bir ilişkiler sistemi de değildir. Sosyalizm, tüm insanlığa hizmet etmeyi, onun gelişmesini, yücelmesini sağlamayı, onun gelişmesinin nesnel koşullarının güvence altına alınmasını sağlamayı amaçlayan bir toplumdur aynı zamanda. Bu nedenle sosyalist toplumun tüm maddi ve kültürel faaliyetleri gibi bu toplumdaki eğitim faaliyeti de uluslararası bir

karakter taşır. Yani sosyalist eğitimin bir özelliği de onun enternasyonalist karakteridir. Yanlış anlamaya yer vermemek için, halkların sosyalizm mücadelesinde zorunlu olan fiili birlik ve dayanışmaları anlamında enternasyonalizmden, sosyalist eğitimin enternasyonalist karakterini ayırdetmek gerekir. Sosyalist eğitimin uluslararası karakteri, onun «kendi» sınırlarını aşması ve kendi amaçlarına uygun olan öteki ulusal eğitim faaliyetlerine yardım etmesi olarak değerlendirilemez. Sosyalist eğitim, bir toplumda mevcut bireylerin tarihsel gelişimini, bütün insanlığın tarihsel evrimiyle birleştirmeye yönelik bir faaliyet türü olarak enternasyonalisttir.

İnsanın eğitimi nesnel üretim faaliyeti içinde başlar ama bağımsız bir faaliyet türü olarak üretimin gelişmesine yardım ederken, o aynı zamanda insanın çok yönlü gelişmesinin bir aracı haline dönüşür. Böylece; nesneler dünyasından insan bilgisine ve insan bilgisinden nesneler dünyasına doğru ortaya çıkan etkinliğin iletim aracı haline gelen eğitim, bir yandan dünyanın, öte yandan insanın ve bütün bunların yanında da kendi biçiminin ve özünün gelişmesine yardım eder. Sınıflı toplumlar bu gelişmede, eğitimin nesnel varoluş temeliyle işlevi arasına bir mesafe sokarlar. Sınıflar mücadelesinin alanı içinde eğitim, insanın çok yönlü gelişmesi, toplumsal bir varlık olarak serpilip büyümesi ve dünyayı özgürce değiştirip yönetmesi amacından uzaklaşarak bir sınıfın ya da zümrenin egemenliğinin korunmasının ve gelişmesinin aracı haline gelir. Sosyalizm bu duruma son vererek, eğitimi eşit koşullarda toplumun tüm bireylerinin hizmetine sokmakla onu, varoluş temeline ve amacına yaklaştırır.

Sosyalist eğitimin pratik sorunları :

Teorik olarak mümkün ve oldukça kolay görünen bu sorun, pratik alanda son derece zor ve karmaşık süreçler yığını olarak yaşanır. Sorunu zorlaştıran kapitalizmin bıraktığı mirastır ve işin daha da olumsuz olanı, çözümün yine bu miras kalanla gerçekleştirilmesi zorunluluğudur. Kapitalizm, sosyalizme oldukça gelişmiş eğitim araçları ve yordamı sunar. Labarotuvarlar, üniversitelerden ilkokullara kadar bir okullar ağı ve bir eğitimciler ordusu... kitaplıklar, araştırma merkezleri, müzeler, basımevleri ve daha bunun gibi nice araç, insanlığın tarihsel birikimleri olarak, kapitalizmden sosyalizmin eline geçer.

Ancak bütün bunların yanında sosyalizme, binlerce yılın etkisiyle şekillenmiş olumsuz alışkanlıklar ve bireyci insanlar da miras kalır. Bunun yanında korkunç bir cehalet miras kalır. Ayrıca bu araçların ulusal ve bölgesel dağılımındaki adaletsizlikler, şehirle köy arasındaki derin uçurum, kapitalizmin miras bıraktıkları arasındadır. Yine sosyal sınıfların eğitim düzeyleri arasındaki derin uçurum, cinsiyetler arasındaki eşit-

sizlik ve ekonominin taleplerine aykırı bir yapıda biçimlenmiş eğitim organizasyonunun, toplumun çıkarlarına aykırı olmasından doğan olumsuzluklar da kapitalizmin bıraktığı kötü mirasa eklenmelidir.

Bu kötü mirasın üstesinden gelmek ve yeni toplumu, yeni insanla birlikte yaratmak, sosyalist eğitimin temel amacıdır. Bu amaç öte yandan, toplumun ekonomik gelişmesinin taleplerini karşılayacak insan emeğinin yetiştirilmesi gereğiyle içiçe geçmiştir.

Toplumu ve onun insanlarını yeni baştan düzenlemenin, muazzam bir fedakârlığı, çalışmayı, planı ve dev harcamaları gerektirdiği açıktır. Ancak bu çok çetin görevlerin üstesinden gelebilmek yeni düzenlemelerin ve eğitim sistemiyle ekonominin gelişmesinin organik bağının grçekleştirilmesi sayesinde mümkün olabilmiştir ve bugün dünyanın pekçok ülkesi bu görevlerin üstesinden gelinebileceğinin örneğidir. Ve bütün bu ülkeler sosyalist ülkelerdir.

Sosyalist ülkelerin sorunu nasıl çözdüklerini ele alırken şunun da bilinmesinde yarar vardır. Her ülkede sosyalist iktidar değişik koşulları miras alır ve her ülkede bu görevlerin üstesinden gelinmesi için izlenen «ulusal» yollar vardır. Ancak yine de sosyalist eğitimin ortak çizgileri var dır ve bu çizgiler; sosyalist toplumlardaki gelişmelerin temel yönlerini yansıttıkları için yeterli ipuçlarını verirler. En gelişkin sosyalist topluma bakalım;

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE EĞİTİM :

1906 yılında Petersburg'da yayınlanan «Vestnik Vospitaniya» adlı dergi, Orta Asyadaki 4 sovyet cumhuriyeti topraklarını kasdederek, bu bölgedeki cehaletin ortadan kaldırılması için 4600 yıl gerektiğini yazmaktaydı. Ancak, kapitalizm şartlarında öngörülen bu imkan ya da imkansızlık, 1917 yılında kurulan sosyalist Sovyet Iktidarınca 27 yılda ortadan kaldırıldı. Sosyalist iktidarın bu sonucu elde edebilmesi elbette ki kolay olmamıştır. Sadece Orta Asya yöresindeki 4 sovyet cumhuriyeti topraklarından değil, bütün Sovyet topraklarından cehaletin kovulması, sosyalist devletin soruna azami özeni göstermesi, bunun için gerekli maddi ve manevi fedakârlıkları kabullenmesi ve bütün bunları planlı biçimde ve gelişen halk ekonomisiyle uyum teşkil edecek ölçüler içinde ele almasıyla çözümü mümkün olmuştur.

Sosyalist halk ekonomisinin ihtiyacı olan emeğin eğitilmesi, yeni ilişkilerin yaratılmasına fiilen katılacak insanın yetiştirilmesi ve yine bu insanın yeni ilişkileri benimseyecek düzeye getirilmesi, bireycilikten kurtulma ve insanlar arasında kollektif çalışma alışkanlığının ve anlayışının yerleştirilmesi, kapitalizmin yarattığı olumsuz alışkanlıklardan insanların kurtarılması ve yoz kültürel şartlanmalara son verilmesi, toplumsal ve bireysel planda, pedagojik problemlerin, inşa sorunuyla bir-

leştirilmesi ancak ve ancak bilimsel anlamda bir **kültür devrimi** ile gerçekleşebilmiştir. Bugün Sovyet toplumunun vardığı aşamada eğitim faaliyeti, kapitalizmin tüm olumsuzluklarını çözmüş ve yeni tip ilişkilere uygun yeni tip insanı yaratacak düzeye varmıştır. Eğitimin vardığı bu üstün düzeyde, eğitimin, geniş yığınları kültürel faaliyete ve estetik çalışmalara yönelttiği gözleniyor.

Demek ki yakalanması gereken ilk halka cehaletin ortadan kaldırılması olmuştur. Çünkü eğitim araçlarının kullanılabilmesi herşeyden önce insan kitlesinin okuma yazma bilmesini gerektirmektedir. Kapitalizm insanların emeğini eğitirken onlara okuma-yazma öğretse de bu onun, sanayi alanına çekebildiği nüfus için, yani toplumun - egemen sınıfları dışında kalan geniş yığınlar içinde— çok az bir bölümü için yapabildiği bir iştir. Genel olarak toplumun geniş kesimleri okuma-yazmadan yoksun kalırlar. Örneğin SSCB'de 1917'den önce, okuma-yazma bilmiyenlerin oranı % 75'i aşıyordu. Üstelik okuma-yazma bilenler belli bölgelerde yoğunlaşıyordu ve bazı bölgelerde okuma-yazma bilmiyenlerin oranı % 98'e kadar (Kazakistan gibi) varmaktaydı.

Ama bugün Sovyetler Birliğinde ve ülkenin tüm cumhuriyetlerinde okuma-yazma bilenlerin oranı % 99.9'a varıyor. % 01 eksiklik ise sağlıksız ve anormal çocukların durumunu ifade etmektedir ve açıktır ki sorun, okuma-yazmanın öğretilmesi anlamında kesin çözüme kavuşturulmuş bulunmaktadır. Yani cehalet son bulmuştur. Ülkede ilköğrenim zorunlu kılınmış ve toplumun bütün üyeleri bu zorunlu öğrenimden geçirilmiştir. Şimdi ise ortaöğrenim zorunlu hale getirilmiştir ve bütün Sovyet yurttaşlarının bu öğrenim basamağından geçirilmesi devletin görevi olarak Anayasada belirlenmiştir.

Cehaletin ortadan kaldırılmasını mümkün kılan çalışma tarzı ise öncelikle öğrenimin parasız hale getirilmesini gerektiriyor. İkincisi, öğrenim araçlarının ve eğitimciler ordusunun ülke düzeyinde planlı bir dağılımını ve kullanımını gerektiriyor. Böylece sınıfsal farklılıklardan doğan cehaletin kaldırılması ve bölgeler arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi mümkün olabiliyor. Eğitimin tüm toplum kesimlerine yayılması sosyalizmin hem amacı ve hem de zorunlu önkoşuludur. İnsanların özgürce gelişmeleri ve dünyayı gerçekliğiyle kavramaları sosyalizmin amacı, geniş yığınları yeni toplumun kuruculuğunda seferber edebilmek için onların bu doğrultuda eğitilmiş olmaları da önkoşuldur.

Eğitimin bu amacı içinde daha çok maddî varlıkların üretiminin ağır bastığı görülüyor. Bu gereklidir ama yeterli değildir. İnsanların yaşamını daha iyiye götürürken aynı zamanda onların tasarımlarını da zenginleştirmek ve siyasal iktidarın güdümünde değil, kendi yaratıcı insiyatifleriyle yeni toplumun kurulması faaliyetine katılmalarını sağlamak gerekiyor. Ünlü Sovyet pedagogu Anton Makaronko'nun deyimiyle **«İnsanlar-**

da daha iyiyi tasarlama yeteneğini geliştirmek, hata yapmak tehlikesi olsa bile olaylara iyimser bir hipotezle yaklaşmaları»nı sağlamak gerekiyor. Çünkü eğitildikçe daha iyiye gitmeyecek insan yoktur. İnsan eğitildikçe gerçeklikten haz ve estetik olgulara yakınlık duyma eğilimi gösterir. İyiden ve güzel olandan haz duyamıyan insan eksiktir. Eğitim faaliyeti bu anlamda insanı iyi ve haz verici olana yaklaştırdığı için aynı zamanda insanın insanlaştırılması faaliyeti olarak da anılır.

Sovyet toplumunda eğitim seferberliği ve kültür devrimi her zaman eğitim faaliyetinin toplumsal işlevine uygun olarak ele alındı. Anatoliy Lunaçarski'nin (ilk sovyet eğitim bakanı) işaret ettiği gibi: «yeni kuşağa peşin fikirlerin öğretilmesi değil, yüzyılların biriktirdiği değerli şeylerin kazandırılması» amaçlandı.

Bu amaç doğrultusunda yeni bir sosyalist toplum insanı yetiştirildi. Elbette ki herşey tamamlanmış değil. Hâlâ elverişsiz koşullarda gelişen gençler vardır. Özellikle İkinci Dünya Savaşının alıp götürdüğü 22 milyon Sovyet yurttaşının çocuklarını, bu yüzden babasız kalmış ve parçalanmış aileleri anmak gerekir. Bugün bu ülkede kadınların sayısı erkeklerden 18 milyon fazladır ve 2. Dünya Savaşı, Devrimin 60 yılının 20 yılını alıp götürmüştür. Buna rağmen, 60 yılda elde edilenlere hayret etmemek mümkün değildir.

Sovyet insanlarında ulusal bencillik kalmamıştır ve uluslararası düşmanlık bu insanların kafasından silinmiştir. Sovyet insanları bilinçli bir topluluktur ve aynı zamanda baskıyı ve tüketicilik psikolojisini bünyesinden temizlemiştir. Bu insanlar Sovyet toplumunun varlık koşulu haline gelmişlerdir ve toplumun varlığının anlamı bu insanlarda somutlanmaktadır. Bu insanlar için çalışmak, açlıktan kurtulmak faaliyeti değil, hayatın vazgeçilmez bir ihtiyacıdır. Neresinden alınırsa alınsın, kişilikleri gelişmiş insanlar topluluğudur Sovyet toplumu.

Toplumun eğitilmesi ölçüsünde örgütlenmesi de gelişmiştir. Ve bugün Sovyet eğitim sistemi, muazzam birimlerin uyumlu organizasyonu olarak görkemli bir toplumsal faaliyet halini almıştır. Bugün 40 milyon insan, klasik okulların dışında, genel eğitim veren okullardan yararlanmaktadır. Emeğin verimliliğinin arttırılması için, yani daha az çalışmayla daha iyi bir yaşam temin edebilmek için 35 bin okul, emek eğitimi faaliyeti gösteriyor. Son 10 yıl içinde değişik eğitim birimlerinden geçen insan sayısı 94 milyona varıyor. Bunların 34 milyonu yeni meslek öğrenmiş, 36 milyonu ekonomik öğretimden geçmiş, 20 milyonu ise politik eğitim faaliyetine katılmıştır. SSCB Bilim ve Teknik Derneğinin 17 milyon üyesinin bulunduğunu söylemek bile başlı başına bir anlam ifade eder.

Sosyalist devletin yönlendirdiği eğitim faaliyetlerinin dışında toplumun, mevcut olanaklar çerçevesinde kendi kendisini eğittiğini de hesaba katmamız gerekmektedir. Batılı araştırmacılar bile, «dünyanın en

çok okuyan ülkesi»nin Sovyet ülkesi olduğunu biliyor ve söylüyorlar. Bugün SSCB'de, toplumsal kütüphane olarak çalışan ve 4 milyar 200 m.lyon kitap kapasiteli, 350 bin halk kitaplığı mevcuttur. Her köy evinde kütüphane vardır ve yüzden fazla kitaba sahip olan köylü ailelerinin oranı % 20'yi aşmaktadır. Ve eğitim artık, sadece devletin yönlendirdiği bir faaliyet değil, aynı zamanda toplumun, örgütlülüğüne bağlı olarak kendi kendine gerçekleştirdiği bir faaliyet olarak da kendini gösterir.

Kadın-Erkek eşitsizliğinin giderilmesi :

Sosyalist eğitim sisteminin Sovyet ülkesinde uygulanışı sadece sınıf eşitsiz:iğini, şehir-kır ayırımını gidermekle kalmamış, cinsiyet farklılıklarını da eğitim alanından söküp atmıştır. Her geçen gün daha fazla kadın eğitim görüyor ve halk ekonomisinde görev alıyor. Kadınlar toplumsa' yaşamın her kesiminde erkekler kadar aktif rol oynuyorlar. Kadın - erkek eşitsizliğini sadece sosyalist toplum ortadan kaldırabilir ve eğitim alanında da bu eşitsizliğe son verebilir. Nitekim böyle olduğunu somut verilerden izlemek mümkündür. Bugün Sovyet toplumundaki doktorların % 70'i kadındır. 605,500 kadın doktor yetiştirmek başka hiçbir toplumun ulaşamadığı ve yakın vadede ulaşmayı hayal edemeyeceği bir gerçekliktir. Bu sayı dünyadaki bütün doktorların 1/4'ü demektir. (Dünyadaki tüm doktorların 1/3'den fazlası Sovyetler Birliğindedir.) Daha 6 Sovyet Cumhuriyetinde de kadın doktorların sayısı erkeklerden fazladır. Halk yargıçlarının % 33'ü ve yargıç yardımcılarının % 51'i kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca kadınlar, bilim adamlarının arasında % 40'a varan bir ölçüde bu faaliyete katılmaktadırlar. Ve dünyanın hiçbir ülkesinde kadının toplumsal yaşama böylesine aktif katılımı sağlanamamıştır. Bu ise, kadınların eğitimine verilen önemi göstermektedir.

Bugün Sovyetler Birliğinde okuyan kadın öğrencilerin sayısı, genel öğrenci kitlesine oranla % 50.4'ü bulmaktadır. Kapitalist ülkelerin bazılarında bu oran, örneğin: Ingiltere'de % 37, Amerika % 45.5, Federal Almanya % 32,7 v.b. düşüktür. ABD'de bilim adamlarının sadece % 9'u kadınken, bu oran SSCB'de % 40'ı aşmaktadır. Sovyetler Birliğinde kadınlar, toplumun yönetim aygıtlarında da önemli etkinliklere sahiptirler. Örneğin: yerel yönetim organlarına seçilen kadın milletvekillerinin sayısı 1.063.658'i, yani tüm temsilcilerin % 48'ini bulmaktadır.

İşte Sosyalist ilişkiler sistemi; SSCB'de kadının durumunu bu düzeye yükseltmiş ve eğitimde cinsiyet eşitsizliğine son vermiştir. Kadın sosyal yaşamın en etkin bir unsuru haline yükselmiştir.

Eğitimde ulusal ayrıcalıkların kaldırılması :

Sosyalist iktidarın kurulmasından önce, SSCB ülkesinde Rusya'nın boyunduruğu altında pekçok ulus ve millet yaşamaktaydı. Bütün bu

halklar Rusya'ya göre çok geri bir düzeyde idiler. Ve bu durum eğitim alanında da kendini somut olarak gösteriyordu. Ancak. 1917'den sonra tüm bu cumhuriyetleri de kapsayan kültür devrimi önemli sonuçlar verdi. Bugün, eşit cumhuriyetler ailesi olan SSCB'de eğitimde eşitsizliğe uluslararası düzeyde son verilmiş bulunuyor. Örneğin, 1917'den önce her 100 kişiden sadece 2 kişinin okuma-yazma bildiği Kazakistanda bugün yüksek öğrenim görenlerin nüfusa oranı İngiltere, İtalya, Almanya gibi ileri kapitalist ülkelerden çok daha fazladır. Azerbaycan'da 50 yıl önce yüksek öğrenim görenlerin sayısı 67 idi. Bugün bu cumhuriyetin herhangi bir orta büyüklükteki işletmesinde sadece bu kadar mühendis çalışmaktadır. Nüfusu 5,6 milyon olan Azerbaycan'da bugün beşbin kadar ortaokul, 17 yüksek okul ve yüzbin yüksek okul öğrencisi, 78 teknik okul bulunmaktadır. Yılda 1200 çeşit kitap basılıyor ve toplam tirajı 2.700 bini bulan 117 gazete yayınlanıyor. 4 bin kütüphane, 3 bin kültür sarayı, 41 müze, 14 tiyatro, 2200 sinema bu küçük cumhuriyetin halkına hizmet ediyor, onun kültürel yaşamını yükseltiyor.

Öğrenimin hayatla ve üretimle olan bağları :

Bu denli yüksek eğitim potansiyelinin uzmanlaştırdığı insanların üretimde nasıl istihdam edildikleri, ya da eleman fazlalığının yaratabileceği sorunlara dikkat çekilebilir. Gerçekten de eğitim faaliyeti, sadece kendi amacını kendi içinde taşıyan bir faaliyet türü olarak kalsaydı, ya da sosyalist eğitim sistemi, insanın eğitimden geçirilmesi gibi sınırlı bir amaçla yetinseydi, yukarıdaki sorunlar ortaya çıkabilirdi. Nitekim, kapitalist ülkelerde böyle olmaktadır. Ve eğitim alanında elde edilen bazı kazanımlar hayatın öbür alanlarında bir sorun haline gelmektedir.

Sosyalist eğitim sistemi eğitimin üretimle, toplumsal ekonomi ile bağlarını kurmayı başarmıştır. Ekonominin merkezi olarak plânlanması, eğitimi ve özellikle emeğin eğitilmesini, ekonominin taleplerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak gerçekleştirmeyi mümkün kılmaktadır. Böylece eğitim, insanın çok yönlü gelişmesini sağlarken, onun yaşam koşullarını da iyileştirmenin, yani üretim yordamını geliştirmenin aracı haline dönüştürmekte ve tarihsel işlevine kavuşturulmaktadır.

Demokratizm :

Sosyalist eğitim sisteminin Sovyetlerdeki biçimlenişine egemen olan bir başka karakter ise, demokratizmdir. Çünkü bütün sovyet yurttaşları ırk, millet, sosyal konum, cinsiyet ve din farkı gözetilmeksizin eğitim hakkından eşit olarak yararlanmaktadırlar. Herkes kendi ana dili ile eğitimin bütün basamaklarında ve hayatın içinde eğitimini gerçekleştirme hakkına sahip bulunmaktadır. İnsanların üretimden koparılmadan ve bi-

zatihi üretim faaliyeti içinde eğitilmeleri de, ancak sosyalist eğitim sisteminde mümkün oluyor. Çeşitli halk üniversitelerinde, akşam okullarında ve kurslarında, mektupla öğretimde milyonlarca insan eğitimlerini derinleştirme olanağını bulmaktadırlar. Bu faaliyet ayrıca ekonominin gelişen ihtiyaçlarını da karşılayacak biçimde plânlanmaktadır Her yıl Sovyet ekonomisine 400 kadar büyük sanayi işletmesi katılmaktadır. Bu işletmelerin gerekli kıldığı eğitilmiş emek ve uzman emek ihtiyaçları, yine çalışma hayatının içinde yaratılmaktadır. Son beş yılda bu yolla 9.6 milyon uzman yetiştirildiği söylenirse, eğitimin üretimle olan bağı kadar, eğitim sistemine egemen olan demokratizmin de kavranması mümkün olur. Herkes kendisini her kademede eğitimden geçirme hakkına sahiptir. Ve bu hakkın önüne maddî ve manevî engeller dikilemez. Sadece devlet değil, sosyalist yaşam tarzının bizatihi kendisi insanların bu hakkını güvence altına almaktadır.

VE İNSAN

Sosyalist ekonomi nasıl insanların maddî ve manevî ihtiyaçlarının karşılanması amacına yönelik bir ilişkiler sistemini zorunlu kılıyorsa bu zorunluk eğitim faaliyetlerini de biçimlendirmekte ve insanı bu faaliyetin ortasına yerleştirmektedir. Böylece insan, tarihte ilk kez sosyalist eğitim sistemiyle çok yönlü gelişme olanağına kavuşmaktadır. Eğitim, toplumun görevi kadar ihtiyacı da olmaktadır. Ve bu faaliyet ortaya yeni tip, tarihsel olarak yeni bir insan çıkarmaktadır. Bu insanın yaratılması toplumun amacı olduğu kadar, yine o toplumun daha ileri tarihsel aşamalara varmasının da zorunlu ön koşuludur.

Sosyalist eğitimden geçen insan sadece kendi dolaysız çevresinin uyarıcılarına karşı değil, tüm toplumsal ve evrensel etkilere karşı üstün bir duyarlık kazanmış insandır. Bu insan dünyanın en hücra köşelerinde sıkıntı çeken, işkence ve zülum altında yaşayan insanlara moral ve maddî destek göndermeyi insanlık görevi saymaktadır.

Bu insan için dünyayı tanımak ve onun gerçekliğini kavramak zorunlu bir ihtiyaç haline gelmektedir. Sosyalist eğitimden geçmiş insan, maddî süreçlerin esiri değil, onların yönlendiricisi olma aşamasına varmış insan demektir. Nesnel yasaların kıskacından kurtulan insan ise, tarihsel anlamda biricik özgür insandır.

Sosyalist eğitimden geçen insan için çalışmak bir yük değil, severek yapılan ve yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak görülen faaliyet haline gelir. Ve bu insan ürettiklerine artık yabancı değil, onların sahibi durumundadır. Bu onun kendisinin kopmaz bir parçası olan eme-

ğinin sonuçlarına sahip olması demek olduğu için, insanın kendine, kendi kişiliğine yaklaşmasını, kısaca insanın insanlaşmasını ifade eder.

Sosyalist eğitim faaliyeti, belli bir anda, bir toplumda bireylerin kendi özgül veya sınıfsal çıkarları doğrultusunda gösterdikleri çabaların toplamı değildir. Sosyalist eğitim, insan toplumlarının tarihsel evriminin belli bir aşamasında, bu evrime uygun düşen bilgilenme ve yaratma faaliyetidir. Bu aşamada eğitim faaliyetinin nesnesi ve amacı insan kavramında somutlanır.

Bildiriyi sunanlar.

Sezai KAYNAK - (DEK Delegesi, TÖB-DER Onur Kurulu Başkanı) Ömer ARSLAN - (DEK Delegesi, TÖB-DER Genel Sekreter Yardımcısı) Yıldız KURTULUŞ - (DEK Delegesi) İlhami ŞEN - (DEK Delegesi TÖB-DER GYK Üyesi), Aydın YEŞİLYURT - (DEK Delegesi, TÖB-DER GYK Ü.)

——— ooOoo ———

Sendikalaşmak İçin Somut Mücadele Yöntemleri

— panel —

Niçin sendika hakkı istiyoruz?

I. ve II. MC Dönemlerinde 26 tane öğretmen öldürüldü. Binlerce meslektaşımız sürüldü. Sürülen ve kıyılan arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu danıştay'dan karar aldığı halde, kararlar uygulanmadı. Öğretmenlik mesleği dejenere edilerek, herkesin yapacağı iş haline getirilmeye çalışıldı.. Biz eğitim emekçileri olarak ailemizin geçimi için gerekli olan asgari tüketim mallarını alma gücüne sahip değiliz. Maaş ve ücretlerimizin tesbiti, hükümetlerin insafına terkedilmiştir.

Eğitim kurumları, özellikle öğretmen yetiştiren kurumlar faşistleştirildi. Bütün ders kitapları, ırkçı, şoven, asimilasyoncu ögelerle donatıldı. Yöneticilerimizi seçemiyoruz, meslekte başarısız, tecrübesiz öğretmen ler ve eğitimciler partizan amaçlarla eğitim kurumlarına yönetici yapılıyorlar. Eğitim emekçilerinin örgütü kendisini doğrudan ilgilendiren eğitimin planlanmasında söz ve karar sahibi olamıyor. En doğal hakkımız olan maaş ve ücretlerimizi alacak olan mutemedi seçemiyoruz. Halkımızın yürüttüğü bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesine, ağırlığımız oranında katılamıyoruz.

Bütün bu baskı, kıyım ve haksızlıklara karşı mücadele etmemiz gerekiyor. Ediyoruz, edeceğiz de. Ancak dünya çalışanlarının 1824'lerde elde ettiği, yine diğer ülkelerde kamu kesiminde çalışanların yüzyıl önce kazandığı ekonomik mücadele silâhına, grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkına sahip değiliz. Bu hakkı almak için yapacağımız mücadele, genel mücadelemizin bir parçası olmakla birlikte bu silâhı elde ettiğimiz zaman mücadelemiz yeni boyutlar kazanacaktır.

Sendika Hakkımız ve Uluslararası durum;

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün raporuna göre Türkiye, dünyada, memurlarının ve eğitim emekçilerinin sendika hakkı olmayan sekiz ül-

keden biridir. Diğer ülkeler Brezilya, Ekvator, İspanya, Ürdün, Libya, Nikaragua, Peru'dur. 1977 Temmuzunda yapılan FISE'nin 11. Genel Kuruluna 77 ülkeden 105 öğretmen örgütü katıldı. 11. Genel Kurul'da Türkiye öğretmen hareketi de temsil edildi. Ancak TÖB-DER'in, Türkiye demokratik güçleriyle birlikte, burjuvazi ve onların temsilcisi MC'ye dayatması sonucu FISE'nin 11. Genel Kurulu'nda temsil edildi. Genel Kurul'da 77 ülkeden 105 örgüt içinde sadece iki örgüt ülkelerinde sendika statüsünde değillerdir. Bunlar, Türkiye öğretmenlerinin örgütü TÖB-DER ve İspanya öğretmenlerinin örgütüdür. Bu tablo, demokrasi şampiyonluğu yapan burjuva politikacılarının yüzünü ağartacak, ayıbını örtecek bir tablo değildir. Bu alanda Türkiye'nin adını hangi ülkelerin yanına yazdırdıkları ortadadır.

Türkiye'de, memurların sendikal hakları konusunda imzalanan uluslararası anlaşmalara da uyulmamaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü Konferansı tarafından 1948'de kabul edilmiş bulunan sendika özgürlüğüne ve sendika hakkının korunmasına dair 87.no.lu sözleşmenin 2. maddesi şöyledir: «Çalışanları ve işverenleri herhangi bir ayrım yapılmaksızın ve önceden izin alınmaksızın diledikleri örgütleri kurmak ve bu örgütlere, tüzüklerine uymak kaydıyla üye olmak hakları vardır.»

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 1948'de kabul edilmiş Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanarak 27.5.1949 tarihli resmi gazete'de yayınlanmış bulunan insan hakları bildirgesinde sendika hakkı herhangi bir şekilde sınırlandırılmamıştır. Sözkonusu bildirgenin 4. fıkrasında sendika hakkı şu şekilde öngörülmüştür: «herkesin menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.»

Avrupalı devletlerce 4.11.1950'de Roma'da imzalanmış bulunan Türkiye'nin de taraf olduğu ve 19.3.1954 tarihli resmi gazete'de ilân edilmiş bulunan insan haklarını ve hürriyetlerini korumaya dair sözleşmenin 11. maddesinin 1. bendi şöyledir: «her şahıs, asayişi ihlâl etmeyen toplantılara katılmak ve başkaları ile birlikte sendika tesis etmek ve kendi menfaatlerini korumak üzere, sendikalara girme hakkı dahil olmak üzere dernek kurmak hakkına haizdir.

18 Ekim 1961'de Türkiye'nin iştiraki ile imzalanmış bulunan Avrupa Sosyal Yasasının 1. bölümünün 3/b maddesinde «bütün çalışanlar ve işverenler iktisadi ve sosyal çıkarlarının korunması için ulusal ve uluslararası örgütler içinde birleşme özgürlüğü hakkına sahiptir.» denilmektedir. Yaptığımz alıntılardan da anlaşıldığı üzere, Türkiye'de uluslararası anlaşmalara ve yasalara rağmen kamu kesiminde çalışanların sendika hakkı yok.

Türkiye Öğretmen Hareketinin Sendika Deneyi :

TÖB-DER Üçüncü Olağan Kongre kararları çalışmalarımıza ışık tutuyor: «TÖB-DER, öğretmen kitlesinin acil Ekonomik-demokratik istemlerinden olan toplu sözleşmeli grevli sendikalaşma hakkının gerçekleşmesi için mücadele eder.»

«Bugün kamu sektöründe memur statüsünde çalışanların siyasal hakları yoktur. Örgütümüzün vereceği grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı mücadelesinin yanısıra, memurları ve öğretmenleri siyasal faaliyetten alıkoyan, yasal yasakların kaldırılması, öğretmenlerin siyasi çalışma yapabilme, siyasî partilere üye olabilme haklarının elde edilmesi doğrultusunda demokratik uğraş vermek TÖB-DER'in görevleri arasındadır.»

Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı isterken Türkiye Öğretmen hareketimizin yaşadığı deneyi değerlendirmek gerekir. Türkiye Işçi Sınıfı, sendika hakkını 1947'lerde kazandığı halde, grevli ve toplu sözleşme hakkı 1961 yılına kadar baskı ile engellenmiştir.

1961 Anayasası ile işçiler grevli toplu sözleşmeli sendika hakkına kavuşmuşlardır. 1961 Anayasasının 46. maddesi kamu kesiminde çalışanların sendika kurabileceğini öngörmüştür. Ancak 46. maddenin kapsamına giren Devlet Personeli Sendikaları Kanunu 8.6.1965 tarihinde çıkabilmiştir. Bu kanuna göre kurulacak sendikalar gerçek anlamda sendikadan daha çok sosyal yardım derneklerine benzemesi gerekiyordu. Bu kanuna göre :

1 — Sendikaların, gerçek bir sendikal mücadeleyi yürütmek için mutlaka gerekli olan grev, toplu sözleşme, gösteri ve protesto yürüyüşleri yapma gibi haklardan yoksundurlar.

2 — Kamu kurumları (sendikanın çalışma alanlarında) içinde sendikal faaliyetleri kısıtlanmıştır.

3 — Kanunda örgütlenmeyi parçalayıcı, sendika enflasyonuna yol açıcı hükümler vardır.

4 — Sendika yöneticileri hertürlü güvenceden yoksundur.

Bu anti-demokratik yasaya rağmen Türkiye öğretmenlerinin örgütü TÖS ve İLK-SEN bu yasanın sınırlarını zorlayarak, yasanın vermediği hakları kullanmışlar. 1969 boykotunu ve daha birçok eylemi yapmışlardır

1961 Anayasasının 12 Mart döneminde değiştirilmesinden sonra, 46. maddedeki değişiklik gerekçe gösterilerek; kamu kesiminde çalışanların sendika kurma hakları elinden alınmıştır. Ancak Anayasa değişikliklerini kaleme alan Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun gerekçesi çok ilginç :

«Şu hususun belirtilmesinde zorunluk vardır ki, toplusözleşme grev, lokavt gibi müesseselere işin niteliğinin gereği olarak yer vermeğe im-

kân olamayan kamu hizmetlileri kuruluşlarının «Sendika» olarak isimlendirilmesi herşeyden önce kavram karışıklığına sebebiyet vermekte». Olağanüstü bir dönemde kamu kesiminde çalışanların yarım yamalak olan sendika haklarını elinden almak için, demogoji yapan komisyonun da belirttiği gibi biz grev ve toplu sözleşme hakkı olmayan sendika istemiyoruz.

Sendika hakkımız için yasal çözüm :

Kamu kesiminde çalışanlar, bütün çalışanların birliği esprisinden hareketle 274 sayılı Sendikalar Kanunu kapsamında düşünülmelidir. 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2. madde, 1. bendinde «...esas itibariyle fiziki veya fikri emek arzı suretiyle bir işyerinde çalışanlar bu kanun bakımından işçi sayılanlar işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.» denmektedir. Aynı maddenin 4. bendinde kamu kesiminde çalışanların durumları tesbit edilmeye çalışılıyor: «Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerince yürütülen hizmetlerde yahut iktisadi devlet teşekkülleri ile müesseseleri ve iştiraklerinde veya özel kanunlarla kurulmuş kurum, müessese ve işyerlerinde bedenen veyahut bedenen ve fikren çalışanlardan, bedenî çalışmaları fikri çalışmalarına galip olan kimseler de bu kanun bakımından işçi sayılırlar ve haklarında iş kanunları ile 275 Sayılı Kanun hükümleri uygulanır.»

Bu bentteki «bedeni çalışmanın fikrî çalışmaya galip olması» deyimi, kamu kesiminde çalışanların sendika hakkını gaspetmek amacı ile konulmuştur. Bu bent şöyle düzenlenirse kamu kesiminde çalışanlar sendika kurabilirler. «... işyerlerinde bedenen ve fikren çalışanlar bu kanun bakımından işçi sayılırlar ve haklarında iş kanunları ile 275 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.» şeklinde değiştirilirse kamu kesiminde çalışanları tüm sendika kurabilirler. Fikri çalışma gerekçe gösterilerek kamu kesiminde çalışan yüzbinlerce emekçi sendika ve siyasî haktan yoksun bırakılmaya çalışılıyor. Halbuki Basın-İş Kanununda gazeteci (yani basın işçisi) şöyle tanımlanıyor: «bu kanun şumulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir.»

Neden mevcut yasalara göre «fikir ve sanat» işlerinde çalışan gazetecilere basın işçisi deniliyor da, mesaisinin tümünü ayakta geçiren, tebeşir yutan, gerektiğinde laboratuarda deney yapan, müzik aleti kullanan, spor salonunda mesai süresince fiziki olarak çalışan öğretmenler ve diğer eğitimciler, eğitim işçisi sayılmasın.

Sendika hakkımızı aldığımız zaman nasıl örgütleneceğiz :

Kamu kesiminde çalışanlar, grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını aldığı zaman, örgütlenmeleri de, bütün çalışanların birlikte örgütlen-

mesi espirisinden hareketle olmalıdır. Biz kamu kesiminde çalışanların grevli toplusözleşmeli sendika haklarını 274 sayılı Sendikalar Kanunu kapsamında düşündüğümüz için örgütlenmelerinin de aynı noktadan hareketle işkolu esasına göre olması gerekir diyoruz. O zaman eğitim emekçileri eğitim işkolunda sağlık emekçileri sağlık işkolunda teknik elemanlar çalıştıkları işkolunda örneğin; maden mühendisi maden işkolunda ziraat mühendisi tarım işkolunda yine büro emekçileri büro işkolunda örgütlenmelidirler. Şimdiden bu amaca yönelik çalışmalar yapılmalı. Ancak işkolu örgütlenmesine yönelik çalışma yapacağız ve örgütleneceğiz diye her işkoluna bir dernek kurmak yanlış olur. Örneğin; işkolu esasına göre en yoğun örgütlenme eğitim işkolunda daha sonra sağlık işkolu gelir. Ulaşım tarım ve benzeri işkollarındaki örgütlenmeler toparlanabilir. İşkolu örgütü için potansiyel olmayan kesimler. TUM-DER ve TÜTED gibi örgütlerde örgütlenmelerini güçlendirirler. Yine bu örgütlerin bünyelerinde işkolu örgütlenmesine yönelik çalışmalar yapılır.

Grevli toplu sözleşmeli sendika kurma hakkımızı alma mücadelemiz genel demokrasi mücadelemizin bir parçasıdır. Örneğin. Türk Ceza Kanununun 141 142. maddelerinin iptali ve yöneticilerimizi bizim seçmemiz için yapacağımız mücadele grevli toplusözleşmeli sendika hakkımızı alma mücadelemizle içiçedir. Onun için yaklaşım noktamız demokrasi güçlerinin birliği olmalıdır. Ancak bu, her örgütün kendi bünyesinde çalışma yapmayacağı anlamına gelmez. Mücadelemizin çerçevesini böylece çizdikten sonra yapacağımız çalışmaları somutlayabiliriz.

1 — Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi veren örgütler şimdiye değin olduğu gibi konuyu tabanlarına ve kamuoyuna bütün imkânlardan yararlanarak anlatmalı.

2 — Başta örgütümüz TÖB-DER olmak üzere grevli toplusözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi veren örgütlerin de içinde bulunduğu 27 devrimci demokrat örgüt güç ve eylembirliği çalışmalarını sürdürüyorlar. Bu çalışmaya, DISK'in de katılması doğrultusunda çaba gösterildi. Zannediyoruz önümüzdeki günlerde DISK de bu çalışmaya katılacak.

Güçbirliği platformu bünyesinde bir «kamu kesiminde çalışanların grevli toplusözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi komitesi» kurulmalı. Bu komite, kamu kesiminde çalışanların sendikalaşma isteğini ve gerekliliğini bir kitapçıkla kamuoyuna açıklamalı. Bütün örgütlerin, üzerinde birleştiği yasal çözüm önerileri getirilmeli. Bu broşür Başbakana, konuyla ilgili bakanlara, ilerici siyasi partilere ve ilerici parlementerlere gönderilmeli. İlerici siyasi partiler ziyaret edilmeli. Sendikalaşma isteği anlatılmalı. İlerici siyasi partilerden grevli toplusözleşmeli

sendika hakkı mücadelemize yardımı gündemlerine almalarını ve bu çalışmada destek olmalarını istemeliyiz. Grevli toplusözleşmeli sendika hakkı isteğimiz bütün demokrasi güçlerine mal edilmeli. Ilgili bakanlar ve Başbakan ziyaret edilerek grevli toplusözleşmeli sendika hakkımızın çözümü istenmeli.

Yukarıda açıkladığımız çalışanların örgütlerinin önemli bir bölümünün güçbirliği platformu içersinde kuracağı grevli toplusözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi, platformla uyum içinde ve platformun onayını da alarak eylem programını hazırlamalı. Bu programda bildiri, afiş, merkezi ve yurt çapında formlar, miting ve yürüyüşler ve daha ileri eylemler olmalı.

Uluslararası Destek ve Dayanışma

Grevli, toplusözleşmeli sendika hakkımı almamız için uluslararası çalışanların örgütlerinin desteğini almaya çalışmalıyız, TOB-DER olarak FISE'ye, diğer kamu kesiminde çalışanların örgütleriyle birlikte UNESCO ve ILO'ya grevli toplusözleşmeli sendika hakkı mücadelemizle ilgili rapor göndermeliyiz. Tüm çalışanların örgütlerinin uluslararası kongre ve konferanslarında bu hakkımızı dile getirme olanağı ve kendilerinin baskı unsuru olmalarını istemeliyiz.

——— ooOoo ———

Kadının Eğitim Sorunları

Aşağıdaki çalışma TÖB-DER'in şubat ayında düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayı'na tebliğ olarak sunulmuş ve tartışılmıştır. İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın sosyal kurtuluş mücadelesinde kadının önemli ve vazgeçilmez bir yeri vardır. Kapitalist toplumda kadınların ayrı bir toplumsal kategori olarak ele alınmalarının başlıca sebebi, onların öteki toplum kesimlerinden farklı ve özgün sorunlarının bulunmasından, genel toplumsal ilişkiler içinde ve erkek karşısındaki tarihsel konumlarından kaynaklanıyor. Kadının eğitimi de onun bu özgün sorunlarından biridir. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla bu çalışmayı yayınlıyoruz.

İ L K E

YILDIZ KURTULUŞ

Bilindiği gibi eğitim, toplumun ekonomik ve politik yapısından soyutlanabilen bir kavram değildir. Eğitim, üretim araçlarını, dolayısıyla siyasal erki elinde bulunduran sınıfların çıkarlarına göre biçimlenen, kişiyi yetenekleri doğrultusunda geliştirip ustalaştıran bir üstyapı kurumudur.

Kapitalist toplumda, emeğin daha iyi meta üretmesine, daha fazla artı - değer yaratmasına dönük bir eğitim sistemi uygulanır. Eğitimin bir üstyapı kurumu olma özelliği ise onun ikinci bir karakterini vermektedir. Buna göre, hâkim sınıflar, üretim araçlarını ellerinde bulundurma avantajları ile eğitime yön vermişler, sınıfsal çıkarların korunmasında ve kitlelerin belirli doğrultularda şartlandırılmasında eğitimi etkili bir araç olarak kullanmışlardır.

Emperyalizme bağımlı, geri bir kapitalist ülke olan Türkiye'de egemen sınıflar, kendileri için gerekli oranda eğitilmiş işgücünü kolaylıkla bulmaktadırlar. Onun için eğitimin yalnızca üst-yapı olma özelliğine önem vermekte, onu, kendi değer yargılarını yeni kuşaklara taşıyacak bir araç olarak kullanmaktadırlar.

İşte bu nokta, kadınların eğitimsiz bırakılmış olmalarının objektif temelini oluşturmaktadır. Kapitalist sosyo-ekonomik formasyonda, ka-

dın ve çocuk emeği büyük oranda üretime çekilmek zorundadır. Kapitalist üretimin buna ihtiyacı vardır. Ama kadın emeğinin, kapitalist üretim için eğitilmiş işgücü olarak kullanılmasına ihtiyaç yoktur. Çünkü kadının bu durumda, erkekten daha ucuz vasıfsız işgücü arzetmesi kapitalist üretim için daha uygundur ve gerektiğinde kapitalist tarafından azamî ölçüde üretime katılması amaçlanır. Ayrıca kadının «ucuz» işgücü arzetmesi, erkeklere oranla daha zor ve geç politize olma şartları nedeniyle, emekçi sınıfların ekonomik, sendikal mücadelesinde bir handikap olmakta, erkek emeğinin ücretlendirilmesinde, kadının «ucuz» emeği, kapitalist tarafından bir tehdit unsuru olarak kullanılabilmektedir.

Buna kadının, erkeğe ekonomik bağımlılığı nedeniyle, yüzyıllar boyu aile içindeki ezilmişliği, üst-yapı kurumlarının getirdiği değer yargılarından ötürü aşağılanmaları, horlanmaları sonucu, kadın emeğinin kapitalizm için «uysal» bir köle emeği olması eklenince, kadınların eğitimsiz bırakılmalarının nedenleri açıklığa kavuşmuş sayılabilir.

Aynı zamanda eğitimsiz bırakma, kadınların politize olmasını engelleme yollarından biri olmaktadır.

1975 Yılı Nüfus Sayımı İstatistiklerine göre, Kadın ve Erkek nüfusunun EĞİTİM DERECELERİ şöyledir:

6 ve daha yukarı yaşlarda toplam **kadın nüfusu: 16.587.496**'dır. Bu nüfusun, 8.583.262'si okur-yazar değildir.

6 ve yukarı yaşlarda toplam **erkek nüfusu:** 17.084.625, bu nüfusun 4.247.429'u okur-yazar değildir. Okur-yazar olmayan kadın sayısı, okur-yazar olmayan erkek nüfusun iki katı olmakta, bu sayılara göre...

Bir okul bitirmemiş, fakat okuyup yazabilen **kadın sayısı**: 2.342,164'tür. Aynı sayı, **erkek nüfusu** içinde; 3.369.686'dır.

İlkokul mezunu **kadın sayısı:** 4.594.475; **erkek sayısı** ise: 7.167.687'dir...

Ortaokul mezunu **kadın sayısı:** 521.594; **erkek sayısı** ise: 1.087.861'dir...

Lise mezunu **kadın sayısı:** 239.475, **erkek sayısı** ise: 493.927'dir.

Lise dengi Meslek okulu mezunu **kadın sayısı: 192.331**'dir. **Erkek sayısı:** 348.416'dır.

Yüksek okul mezunu **kadın sayısı:** 67.093, **erkek sayısı** ise: 266.014'tür...

Bunların toplamı, yani bir okul mezunu **kadın sayısı:** 5.636.198'dir.

Bir okul bitirmiş **erkek sayısı** ise: 9.414.906'dır.

Bu tabloların karşılaştırılmalarının da açıkça gösterdiği gibi kadınların eğitim dereceleri, erkeklere oranla çok düşüktür. İlkokul öğreniminin ülkemizde yasal zorunluk olmasına rağmen, ilkokul mezunu kadın sayısının kadın nüfusuna oranı çok düşük düzeydedir. Ayrıca ilkokulu bitirebilmiş kadınların daha üst eğitim kurumlarına devam edebilmeleri, bu okulları bitirebilmeleri imkânları çok kısıtlıdır. Bunda, pre-kapitalist kurumların etkisiyle, aile içinde kadının «okumasını» yadırgayan şartlanmaların yanısıra, bundan da çok, emekçi sınıflar içinde eğitim için gerekli malî olanaklara sahip aile sayısının hemen hiç mertebesinde olmasının etkisi vardır. Emekçi katmanlardan olan ailelerin ellerinde kısıtlı malî olanaklar olsa bile, bu imkânları, kızları için değil oğulları için kullandıkları bilinen bir gerçekliktir. Verdiğimiz bu rakamlardan anlaşılacağı üzere, milyonlarca kız çocuk ilkokula başlamakta, ancak bunlardan çok azı kendisine bir meslek edinebilmektedir. Böylesine eğitimden yoksun bırakılan kadının kendini geliştirme, yeteneklerini ortaya koyma olanağı, erkeğe oranla çok daha düşük olmakta, dolayısıyla da, kadının genel olarak «aptal», «güçsüz» olduğu kanısı sürüp gitmektedir.

Kadının eğitimde olduğu gibi, tüm toplum hayatındaki eşitsiz konumu, sınıflı toplumların ortaya çıkardığı tarihsel şartlara dayanır. Üretimde egemen rol oynayan erkeğe bağımlı hâle gelen kadının, kapitalist toplumda da süregelen içinde bulunduğu koşullar, toplum hayatından uzaklığı, dar dünya görüşü sonucunu vermiştir. Eğitimsiz bırakılma, kadınların toplumda ezilen cins olmalarının nedeni değil sonucudur. Yani kadın, kapitalist sömürü düzeninde «ikinci» cins olması nedeniyledir ki, eğitimsiz bırakılmıştır.

Ancak bu neden-sonuç ilişkisine mekanik bir tarzda yaklaşmamak gerekir. Kadının eğitimsiz bırakılması, onun ezilip horlanmasında etkili olmakta yardımcı bir faktör işlevi görmektedir.

Kapitalist sosyo-ekonomik formasyon gereği, kadın üretim süreci içinde, yalnızca kendine gerekli olan bilgileri edinmekte, kullanmayacağı bilgileri öğrenmekten uzak tutulmaktadır.

Böylece kadının ezildiğinin, sömürüldüğünün bilincine varması, politize olması engellenmektedir. Ve onun, her zaman kapitalist için «uysal» bir köle olması istenmektedir.

1969 Yılı anketlerine göre, KADINLARIN İKTİSADİ FAALİYET KOLLARINA GÖRE DAĞILIMI ŞÖYLEDİR:

Tarım, ormancılık, balıkçılık	:	% 25.1
Hizmetler	:	% 15.8
İmâlat sanayii	:	% 12.5

Kadınların faaliyet kolları içindeki payları toplamı ise: % 12.4'tür. Aktif kadın nüfusunun 5/6'sı (4.836.057'si) tarım alanında, «ailenin tuttuğu işte ücretsiz çalışandan» oluşan «aile işçisi»dir. Sanayi ve hizmetler alanında çalışan kadınların erkek işçilere oranla aldıkları ücret, % 20 ilâ 37 oranında düşük düzeydedir. Bütün bunların yanında kadınların % 81.02'si «ev kadını» adı altında, toplumsal üretimden kopuk, evin dört duvarı arasına hapsedilmiştir.

Sanayi ve tarım kesimleri dışında çalışan kadın, genellikle özel ya da devlet hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Ve bu sektörde çalışan kadınların sayısı giderek artmaktadır. Bu alanda çalışan kadınların büyük bir çoğunluğu sadece ekonomik zorunluluklar nedeniyle, yani kocanın gelirinin ailenin gelirini karşılamaması sonucu çalışma hayatına itilmişlerdir.

Çalışma nedeninin ekonomik zorunluklar olduğuna dair bir başka gösterge de, kendilerine sorulduğunda, geçim sıkıntısı sona erdiğinde çalışmaktan vazgeçeceklerini söylemeleridir. Üstelik kadınlar, çalışacakları yeri ve işi seçerken, bunun imkânlar ölçüsünde kendilerine kapitalist toplumda verilen rollere uygun görevler olmasına dikkat etmektedirler.

Bunun nedeni, kadının kendisini kapitalist toplumun verdiği görevler ve toplumsal şartlanmalar sonucu, önce anne ve eş olarak algılaması ve tüm yaşamında bu görevleri en iyi biçimde yerine getirme kaygısında olmasıdır. Bu nedenle kadının ekonomik bakımdan özgürleşme bilincine varması ve topluma yararlı olma kaygısı ikinci plânda kalmaktadır. Dolayısıyla, kadının giderek sınıf bilincine ulaşması; politik ve ideolojik bakımdan özgürleşmesi engellenmiş olmaktadır.

O halde, tarım ve sanayi kesimleri de dahil, çalışan kadının en önemli sorunu, toplum tarafından öncelikle anne ve eş olarak şartlandırılması ve bu şartlandırma sonucu, onların da kendilerini bu görevlerle yükümlü kılmalarıdır.

Çalışan kadının bu durumunun, göreceli de olsa, düzeltilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve çalışma hayatı ile analığın bağdaştırılması ile mümkün olacaktır.

Kadınların toplumdaki alışılmış kadın tanımına uygun, yani anne ve eş «nitelikleri»ne uygun olarak şartlandırılmasına en çarpıcı örnek, kadınların meslekî eğitimleri gösterilebilir.

1970 - 71'de Kız Sanat Enstitülerinde 11.300, Akşam Kız Sanat Okullarında 72.863 öğrenci vardır.

Bu okullarda eğitim, nasıl «iyi» bir anne ve eş olunur amaçlı bir sistem biçimindedir. Endüstri Meslek Liselerindeki kız öğrenci sayısı ise hiç mertebesindedir. Bu okulların ancak belirli dallarına gösterme-

lik, mahdut sayıda kız öğrenci kabul edilmekte, bunları bitirenler ise kapitalist toplumda bu alanlarda kadın emeğine ihtiyaç olmamasından ve kadınlar iş bulmada da fırsat eşitliğine sahip olmadıklarından, işsizler ordusuna katılmaktadırlar.

Kız sanat okullarından mezun olanlar ise, çalışma hayatına girdiklerinde, yapabilecekleri iş üretici olmayan, sıkıcı ve tekdüze işler olmaktadır. Yani bu meslek okullarında işgücüne kalite kazandırmak, üretime bu vasıflı işgücünü çekebilmek için eğitim yapılmamaktadır.

Bugün sömürünün olmadığı toplumlarda, kadın emeğinden en geniş ölçüde yararlanılmakta, kadınlar her alanda çalışma ve eğitilme imkânına sahip olmakta, çalışma hayatı ile analığın bağdaştırılması için kendilerine her türlü olanak sağlanmaktadır.

Kadınların eğitim sorunlarının, tüm diğer sorunları gibi, kadınların kurtuluşunun sağlanacağı sömürüsüz bir toplumun kurulmasıyla çözüme kavuşacağı açıktır. Sömürüsüz bir toplumun kurulmasının asgarî hedefi ise Halk Demokratik İktidarıdır. O halde kadınların kurtuluş mücadeleleri, işçi sınıfımız öncülüğünde sürmürülen tüm halkımızın sosyal kurtuluş mücadelesinden ayrılamaz. Bu mücadelenin somutlanacağı platform ise Bağımsızlık-Demokrasi ve Barıştan yana tüm toplum güçlerinin oluşturacağı, işçi-köylü ittifakı temeli üzerinde yükselen Demokratik Halk Cephesi olmaktadır.

Ancak Halk Demokratik iktidarına giden yolda yapılabilecekler vardır. Bunların başında ise, eğitim sorunlarının çözüme kavuşması için mücadele verilen toplum kesimleri arasında yer alan kadın kitlelerinin, bu mücadeleye seferber edilmeleri gelmektedir. Yani asıl sorun geniş kadın kitlelerinin politize olmalarını sağlamaktır.

Yoksa okuma-yazma kursu, dikiş-nakış kursu açmak gibi palyatif girişim ve önerilerle geniş kadın kitlelerinin eğitimsiz bırakılmalarının, ezilip horlanmalarının önü alınamaz. Çünkü başta da belirttiğimiz gibi eğitimsiz bırakılmış olması, kadının ezilen cins olmasının nedeni değil, sonucudur. Ve neden ortadan kaldırılmadıkça, sonuç üzerine etkimeler bir fayda getirmeyecektir.

Ancak burjuva toplum düzeninde, kadınların demokratik talepleri doğrultusunda mücadele sürdürülmesi, belirli şiarları hayata geçirmek uğraşı verilmesi, demokrasi mücadelemizin ertelenmez görevleri arasında yer alırlar.

Işte bu nedenle, kadınların eğitim sorunlarının çözümü doğrultusunda yürütülen mücadele, eğitimin demokratikleştirilmesi mücadelesinin bir parçası olmaktadır.

Demokratik Eğitim mücadelesinde ise, kadınlara eğitimde fırsat

eşitliği sağlama yolunda yürütülen mücadelenin başarıya ulaştırılması, önemli demokratik bir mevzi olacaktır.

Kadınlara gerek okulda, gerekse okul sonrası meslekî eğitimlerinde eşit olanaklar sağlanması doğrultusundaki taleplerimiz şöyle sıralanabilir:

- İlkokuldan sonra, kadınlar için meslekî eğitim yapan okulların sayısının arttırılması, eğitim programlarının, kadının «dört duvar içine hapsedilmesi», «daha iyi» anne ve eş olmalarına yönelik değil, toplumsal üretime dönük, çağdaş teknolojiye uygun, kadının işgücünün vasıf kazanmasını sağlayan biçimde düzenlenmesi;
- İşyerlerinde meslekî eğitime kadınların büyük oranda katılımının sağlanması.

Yine demokratik eğitimin temel taşı sayılabilecek okul öncesi eğitimin düzenlenmesi yolunda mücadele, aynı zamanda, kadınların yakıcı sorunu olan kreş ve ana okulu talepleri ile bir bütünlük arzetmektedir.

Kreş ve ana okulu için mücadele, bir yanıyla okul öncesi eğitimle topluma sağlıklı insanlar kazandırılması, diğer yanıyla da kadınların sosyal ve politik aktivitelerini arttırmak için zaman bulabilmelerini amaçlayan bir mücadele olmalıdır.

Halk Demokratik İktidarına giden yolda, eğitim de dahil olmak üzere, kadınların demokratik talepleri uğruna verilen mücadelenin, kadınların kurtuluşunun işçi sınıfının kurtuluşuna bağlı olduğu bilinciyle sürdürülmesi, başarının önşartıdır.

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYIMIZ, eğitimin demokratikleştirilmesi doğrultusunda devrimci bir adım olacaktır!

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYIMIZ, Demokratik eğitim kavgasının toplumun tüm demokrasi güçlerine maledilmesinde, onlarla birlikte bu mücadelenin verilmesinde ileri bir adım olacaktır!

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYIMIZ, Bağımsızlık - Demokrasi - Barış ve Özgürlük mücadelemizde yeni zaferlerin müjdecisi olacaktır!

Siyasi Eğitimin Önemi

Sosyalist siyasi eğitimin önemi, uygun yöntem ve araçları konusunda yapılmış olan bu araştırmayı kişisel ya da ekip eğitimlerinde yol gösterici olacağı inancıyla yayınlıyoruz.

İLKE

Lenin'e göre Parti, öncellikle, «işçi sınıfının siyasal eğitimi ve onun siyasal bilincinin gelişmesini aktif bir şekilde ele almak zorundadır.» (Ne yapmalı?)

Lenin eğitim üzerinde her zaman önemle durmuş bunu bir çok kez dile getirmiştir. Çünkü, yeni bir dünya yaratmak için yola çıkmış insanlar hem eski dünyayı ortadan kaldırmak hem de yeni dünyalarını kurmak için bunu niçin ve nasıl yaptıklarını bilmek zorundadırlar.

Bugün dünyayı değiştirmek için yola çıkan ve yeryüzünün bazı yerlerinde eski dünyayı ortadan kaldıran işçi sınıfı ve yandaşları bunu gelişi güzel yapmamışlardır. İşçi sınıfı bunu bilimiyle, kendine özgü yöntemleriyle ve örgütüyle yapmaktadır. Başarı da ancak böyle kazanılmaktadır. İktidar değişikliğine yönelmiş ve çıkarları aynı kimselerden oluşan tüm faaliyetlere siyasi faaliyetler diyebiliriz. İnsanların iktidara doğru yönlendirilmeleri ve bu amaç etrafında birleştirilmeleri ancak onların bu yönde eğitilmeleriyle sağlanabilir.

İşçi sınıfının ekonomik ve ideolojik mücadelesi daima örgütlü olarak verilir. Ekonomik mücadele sendikalarda, demokratik örgütlerde, iktidar hedefine yürümeyi amaçlayan siyasi ve onun kopmaz bir parçası olan ideolojik mücadele ise işçi sınıfının partileriyle verilir. Parti, kitleleri sosyalizm doğrultusunda, kitleler içinden gelmiş en seçkin insanları da kendi bağrında toplayarak öncü olarak eğitir.

Bir işçi sınıfı partisi için siyasi eğitim hayatî önem taşır. Parti kitleleri eğitme aracı olan Ajitasyon-Propaganda çalışmalarını yürütürken diğer yandan kadrolarını eğitmek için sürekli çalışmak zorundadır.

Yazımızda siyasi eğitim nedir, temelleri nelerdir, bunların üzerinde durmaya çalışacağız. Çünkü, bugün Türkiye'de sosyalist hareketin dağınıklığına paralel olarak kendini gösteren eğitimsizlik yaygındır. Ör-

gütsüzlükten kitlelere siyasi propaganda yeterince ulaştırılamamakta, kadrolarda sistemden yoksun bir şekilde el yordamıyla siyasi eğitimlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu böyle olunca sosyalizmin öğrenilmesinde şekilsizlik ve dar anlayış sürüp gitmektedir.

DÜNYA GÖRÜŞÜ OLARAK EĞİTİM

Eğitim, insanlar doğdukları andan itibaren başlar. Çünkü insanlar, sosyal yaratıklardır ve iradelerinden bağımsız olarak şu ya da bu toplum yapısı içinde varolurlar. Toplum insanı kendi içinde eğitir ve ona bir dünya görüşü kazandırır. Insanların çevrelerini kavramaları belli bir dünya görüşü edinmeleri bir anda almamaktadır. Toplumun karmaşıklığı ve çok yönlülüğü içinde insan düşüncesi şekillenir. Ancak dış gerçeklik insan bilincine olduğu gibi yansımaz. İnsanın içinde bulunduğu özgül koşullarda yansır. Bu özgül koşullar toplumun sınıfsal yapısından kaynaklanır. Her toplum biçimi kendi ideolojisini yaratırken aynı zamanda bu ideolojisini ve toplumsal yapısını sürekli kılmak için o toplumda yaşayan insanları şekillendirir. Örneğin; sınıflı toplumda önde gelen koşul sömüren sınıfların sömürülen sınıfları baskı altında tutmasıdır. Dolayısıyla böyle bir toplumda egemen düşünce sömürenlerin düşüncesidir. Marks bu konuda şunları söylemiştir. «Egemen sınıfların düşünceleri, her çağda egemen düşüncelerdir, yani toplumun egemen maddî gücü olan sınıf, aynı zamanda onun egemen manevî gücüdür.» Bunun için egemen sınıf kendi dünya görüşünü empoze etmek ister. Ve gerçekliğin kavranmasını önlemek için çarpıtır kendi amaçları doğrultusunda insanları eğitir. Böylece sınıflı bir toplumda dış dünyanın insan bilincine yansıması çarpıtılmış ve doğru olmayan bir biçimde olur. İnsanlar uzun yıllar bu çarpıtılmış dünya görüşünün tutsağı oldular. Ancak çağımızda burjuvaziye karşıt olarak ortaya çıkan işçi sınıfı kendi düşüncesini yaratarak dünyanın doğru olarak kavranmasını sağladı. Marks ve Engels bilimsel dünya görüşünü yetkin bir tarzda formüle ettiler.

Insanlar artık burjuva toplumunda doğsalar ve yaşasalar dahi dünyayı doğru olarak kavrama olanakları vardır. Ancak bu da bir eğitim sorunudur. Yani sosyalizmin bilimsel dünya görüşünün insanlara öğretilmesi, bu doğrultuda çarpıtılmış egemen sınıf düşüncesine ve o üretim tarzına karşı mücadeleye sokulmasıdır. Özetle insanların bilimsel dünya görüşüne sahip olmaları durup dururken kendiliğinden olmayacaktır. Bilimsel düşüncenin kazanılması bilinçli olarak yönetilen bir süreçdir. Bilimsel olmayan düşünceye karşı bilimsel dünya görüşünü kitleler üzerinde etkin hale getirilmesi ise örgütlü bir güç tarafından yapılır. Parti burjuva ideolojisine karşı kendi ideolojisini kitlelere yaymak, burjuva ideolojisini çürütmek için devamlı çalışmalar yürütür.

SİYASİ EĞİTİM VE İDEOLOJİ

İdeoloji yukarıda da değindiğimiz gibi, üretim ilişkilerine bağlı olarak, sınıfsal çıkarları dile getiren ve insanların düşüncesini, eylemlerini duygularını etkileyip, kendi çıkarları doğrultusunda geliştiren görüşler ve değer yargıları yaratmaya, davranışlar sağlamaya yönelik toplumsal fikirler sistemidir. Bu sistem politik, felsefî, kültürel sanatsal vb. biçimlerde kendini gösterir.

Çağımızda uzlaşmaz, (antagonist) iki sınıftan doğan iki ideoloji vardır. Bu ideolojiler işçi sınıfı ideolojisi ile burjuva ideolojisidir. İşçi sınıfı burjuva ideolojisini geriletmek zorundadır. Eğer bu konuda işçi sınıfı üzerine düşen görevi yerine getirmezse veya yanlış yöntemler uygularsa buruva ideolojisinin güçlenmesini sağlar. Bu anlamda işçi sınıfının ideolojik mücadelesi merkezi önem taşır. Çünkü geniş kitleleri mücadeleye sokmak için onları bilinçlendirmek şarttır. İşçi sınıfı geniş kitlelere ideolojisini Ajitasyon - Propaganda ile götürür. Propaganda kitleleri sosyalist düşünce doğrultusunda mücadeleye sokmayı amaçlar. Partinin Ajitasyon - propagandasını geniş kitlelere parti militanları götürürler. Bunun içinde parti kadrolarının siyasi eğitimlerinin tam olması gerekir. Genelinde işçi sınıfının ideolojisinin kadrolara kazandırılması ve yetkinleştirilmesi sistematik bir eğitimle olur.

SİYASİ EĞİTİMİN AMACI

Siyasi eğitimin amacı işçi sınıfının düşüncesinin yaygınlaştırılmasıdır. Sosyalist düşüncenin yaygınlaştırılması ise önce kadrolardan başlayarak en geniş kitlelere kadar vardırılmasıdır. Önce parti kendi militanlarını bilimle donatır ve bu militanlar işçi sınıfının devrimci düşüncesini kitlelere götürürler. Devrimci mücadele bu süreç içinde gelişir, sosyalist düşünce tarzı, devrimci tavır ve ahlâk bu süreç içinde yaygınlaşır. Görüldüğü gibi eğitim bilinçli bir uğraşı gerektirmektedir. Bilinçli bir faaliyet ise önceden tasarlanan ve belli bir amaca yönelik olandır. Toplumsal yasaların bilince çıkartılması, kadroların bu yasalardan hareketle zaman ve mekan içinde uygulanmalarıyla elde edilir. Toplumsal yasaları kavramak ve hayata geçirmek ise bilimsel bir dünya görüşüyle insanların eğitilmesiyle olur.

SİYASİ EĞİTİMİN YÖNTEMİ

İnsanlar bir işe başlamadan önce onu tasarlarlar ve nasıl yapacaklarını saptarlar. Amaçlara varabilmek için amaca uygun yöntemler geliştirilir. Bu yöntemler geliştirilirken sözkonusu faaliyetin özellikleri, ilkeleri, gerekleri ve deneyleri incelenerek elde edilir. Böylelikle faaliyetlerin nasıl yürütüleceği böyle bir yöntemler sistemiyle kazanılır.

Siyasi eğitim de bir faaliyet alanı olarak ve bu amaca yönelik bir olaydır. Öyleyse siyasi eğitimin de belli bir yöntemler sistemi olmalıdır. Ancak böylelikle eğitim konusundaki sorunları ve soruları çözümleyebiliriz. Şimdi eğitim yöntemini incelemek için genel ve özel ilke ve koşulların ne olduğuna bakalım.

EĞİTİM BİLİMSEL BİR DÜZEYE SAHİP OLMALIDIR

Her bilimde olduğu gibi siyasi eğitim de birtakım genel ilkelere uygun olmalıdır. Siyasi eğitimde ele alınan konu bilimsel bir düzeye sahip olmalıdır. Konu ele alınırken bilimsel bir yöntem izlenmelidir. Nasıl ki bugün kimya ile uğraşan bir bilim adamının kimyacıların yöntemleri kullanması ve bu yolla bilimsel çalışma yapması olanaksızsa, siyasi eğitimde de bilimsel bir düzeye sahip olmak için birinci koşul bilimsel olma gerekliliğidir. Konunun bilimselliği sadece bir betimleme (tasvir etme) değil aynı zamanda gelişim yasalarının bilinmesine ve böylece bilimsel tahminleri kapsayan, toplumun değiştirilmesine ve yasaların etkilenmesine yönelik olarak, amaçlı pratik faaliyetleri mümkün kılan **açıklamayı** da içermelidir. Açıklama, sürecin ya da olayların özünü gelişme yasalarından türetme yaparak ortaya koyar. Öğrenmede sadece betimlemeyle kalmak olayların, süreçlerin tam kavranmasını mümkün kılmayacaktır, dolayısıyla betimlemeler açıklamaya kadar götürülmelidir. Çünkü, bir şeyi sadece görünüşüyle kavramak tam bir kavrama değildir. Bir olguyu bilimsel olarak kavrama onu öz ve görünüş diyalektiği içinde incelemekle olur. Açıklama tek-özel-genel nesnel ilişkisi ve öğrenme basamaklarıyla yapılmalıdır. Tek ilk kavrama biçimidir. Olgular, ilk elde diğer ilişkilerden sınırlanmış ve farklılaşmış olarak kendi «tek»liği içinde kavranırlar. Her ne kadar ilk elde böyle görünse de olgular tek başlarına, diğer olgulardan farklı olarak varolmazlr, tersine diğer olgularla birlikte sıkı bir ilişki içinde varolurlar. İşte **genel** kategorisi olgunun içkin, ortak özelliklerini yansıtır. Tekle genel arasında daima diyalektik bir ilişki vardır. Tek her zaman genelle ilişki içinde, genel ise tek'in içinde ve onun sayesinde varolur. Tek betimlemelerle gösterilirken, genel, kavram ve yasalarla tanımlanır. İnsanların öğrenme süreçleri, tekten başlayarak genele doğru uzanır. Genele varma tek olguların analizinden soyutlamalar ile kavramlar saptanarak olur. Bu nedenle genel kavram ve yasalar öğrenme sürecinde çok önemli bir yer tutar. Siyasi eğitimde bu bilimsel ilkeye çok dikkat etmek gerekir. Sadece basit tanımlamalarla kalmayıp onu yüzeysellikten kurtararak özünü göstererek genelleştirmelere götürülmelidir.

Eğitimde ele alınan konu bilimin ulaştığı en son düzeye uygun olmalıdır. Marksizme göre bilgi sürekli olarak gelişir. Örneğin bugünün fiziği eskinin Newton fiziğine göre çok ilerdedir. Eğer Newton fiziğini

tek başına bugün kullansak bilimin gerisinde kalmış oluruz ve modern fiziğin uğraştığı olgular üzerinde bir şey edinemeyiz. Bu anlamda sadece Marks Engels okunarak bilimsel sosyalizmi bugünkü düzeyiyle kavrayamayız. Lenin'i ve çağdaş marksistlerin eserlerini de okumak incelemek durumundayız. Fakat bu eski bilginin tamamen silindiğini göstermez çünkü marksizme göre eski bilgi tamamen kendini yitirmez o gelişir ve yeni düzeylere ulaşır. Teorik çalışmalarda bilimin ulaştığı son aşamaları gözden kaçırmadan çalışmalarımızı yürütmeliyiz.

Eğitim doğru olmalıdır. Doğruluğun ölçütü ise onun pratikle olan ilişkisidir. Teorik düşüncenin ve ilkelerin pratikten tecrit edilmiş bir biçimde sunulması, konunun gerçeğe aykırı ve soyut bir şemaya indirgenmesini getirecek, böyle bir eğitim bilimsel olmaktan uzak olacaktır. İkinci bir nokta bireyi, genele götüren ilişki içine yerleştirmek gerekir. Bu anlamda ele alınan konu veya araştırmaya genellemelerden başlamak zorundadır. Eğitim bilim yöntemi somut olaylar içindeki genel kural ve ilkeleri çıkarmak zorundadır.

Yukarıda saydığımız genel koşullar ve ilkeler her bilimin öğrenilmesinde geçerli evrensel kurallardır. Bu genel ilkelerin yanında her bilimin kendine göre özelliklerine dayanan bir sistem gerektirir. Örneğin bir kimyayla bir tarih aynı özellikleri taşımazlar, birbirinden tamamen ayrı özellikleri vardır. Dolayısıyla bunların öğrenilmesinde aynı yöntem kullanılmaz. Anlatımı değişik değişik olacak daha başka yollar uygulanacaktır. Aynı zamanda aynı konu herkese aynı düzeyde verilemez. Çünkü, toplumda yaşayanların hepsi aynı yapıda ve özellikte insanlar değildir. Sınıf farklılaşmasından, öğrenimden, aileden veya yaşadığı çevreden dolayı değişik yapılar gösterirler. Verilecek konunun eğitilenin durumuna uygun olarak verilmesi gerekir. Bunun için eğitimde eğitime katılanların durumları çok iyi bir ayrıma tabi tutulmalıdır. Ve her ayrıma özel olarak yaklaşılmalıdır.

SİYASİ EĞİTİMİN PEDOGAJİK İLKELERİ

Lenin «Sosyal-demokrat partinin siyasal faaliyetlerinde her zaman belli bir pedogoji unsuru vardır.» (Lenin, politika ile pedogojinin karıştırılması üzerine) diyerek eğitimdeki pedogoji ögesi üzerinde durarak aynı zamanda öğretiyi salt pedogoji olarak görenleride eleştirmiştir. Bu konudaki yanlış anlayışlara dikkati çekerek şunları vurgulamıştır: «Öğretimiz kuru bir doğma olmamalıdır; yalnızca kitap aracılığı ile değil, aynı zamanda proletaryanın bu en geri ve en az gelişmiş kesimlerinin günlük yaşam mücadelesine katılma yoluyla da aktarılmalıdır. Bir kere daha söylüyoruz, bu günlük çalışmada belli bir pedegojik unsuru vardır. Bu çalışmayı ihmal eden bir sosyal-demokratın, sosyal demokratlığı sona erer. Bu doğrudur. Fakat bizde şimdilerde, politikanın görev-

lerini pedogojiye indirgemek isteyen sosyal-demokratlarında aynı şekilde başka nedendende olsa sosyal demokratlığın sona ereceğini sık sık unutuyorlar.»

Lenin diyalektik olarak pedogojinin sosyalist açısından neyi ifade ettiği ve etmediğini net olarak belirtmiştir.

Bu anlamda siyasi eğitimde pedağoji öğesi üzerinde durmak ve ilkelerini açıklamak için yürütülen çalışmalarda pedogojinin nasıl kullanılacağını öğretecektir.

Pedogojinin amacı etkili bir öğrenimi sağlamanın genel yollarının çıkartılması ve bunların bir disiplin olarak uygulanmasıdır. Marksizmin pedogojisinin temeli onun bilgi teorisinde yatar. Marksist bilgi teorisi bilginin insan düşüncesinden doğrudan çıkmadığını, bilginin ve öğrenmenin insanın dış dünyayla kurduğu aktif bir ilişkiden doğduğunu savlar. Burjuva «bilimcileri» gibi öğrenmeyi gerçekliğin çok yönlülüğünden ve bu ilişkiden kopararak ezberciliğe, düşünce spekülasyonuna indirgemez. Kısacası marksizmde pedogoji diyalektik maddecilik ile temellendirilir. İkinci olarak pedogojinin metodolojisi diyalektiğin ilkelerinden çıkar. Çünkü diyalektik her olguya karşılıklı ilişkiler içinde onları somut gelişimleri içinde, bütün yönleriyle ele alınabileceğini belirler Meta-fizik türdeki pedogoji olguyu somutluktan kopararak onu tek başına kuru olarak ele alarak insanı doğmacılığa ve tek yönlülüğe iter. Pedogoji diyalektik bir bilim olmalıdır.

Pedogojiye girerken öğretenle öğrenen arasındaki diyalektik ilişkinin önemini vurgulamak gerekir. Burada psikolojik öğe önemli yer tutar. Etkilenmek istenenin, önce karmaşık dünyasını iyi bilmek gerekir. Yani her şeyden önce öğrenmek isteyenin öğrenmek istemesi ve bu doğrultudan azimli olması gereklidir. Kişinin aktif çabası olmadan öğrenme olmayacaktır. Eğer bu diyalektik ilişki sağlanamazsa öğrenimin olası da imkânsızdır. Işte pedogojinin öğretme ilkelerinden biri burada yatar. Eğitime katılanların son derece bilinçli ve aktif olmaları gerekir. Eğitilen yaptığı işin bilincinde olmalı ve öğrenime yönelik belli bir çaba göstermelidir. Sadece entellektüel doyum için eğitime katılan amacın ne olduğunu bilmeyen ve kavramayan kişiler doğal olarak sadece birkaç beylik kavramla yetineceklerdir. Öğrenci her şeyden önce ne için öğrendiğini bilmek durumunda olmalıdır. Aktif ve bilinçli olmak giderek eğitilenlerin soyutlama gücünü arttırarak düşünme yeteneğini kazandıracak yaratıcı olmasını sağlayacaktır. Aktif olmanın bir yönüde araştırma yapmak kendine verilenle sınırlı kalmayarak kişisel olarakta bilgisini arttırmaktır. Öğrenmenin esas yönünü de kişisel çaba dediğimiz **özeğitimdir.** Siyasi eğitim sadece grup olarak sağlanamaz aynı zamanda öğrenime katılanların kendilerinin de özel olarak çalışmasını gerektirir. Eğitime katılanlar ayrı ayrı bireylerdir. Bilgi tek

tek bu bireylerin kafalarında oluşacaktır. O zaman her bireyde kafalarında oluşan bilgileri yetkinleştirmek için sürekli olarak kendi eğitimlerini yapacaklardır. Çok açıktır ki bir siyasi eğitim grubunda öğrenme alanı ve zamanı kısıtlıdır. Herkesin her zaman bir araya gelerek eğitim yapmaları olanaksızdır. Grupsal eğitim kişiye temel bir takım bilgiler kazandıracak bunun kavranması geliştirilmesi ise ancak konu üzerinde değişik yapıtlar okuyarak çeşitli kaynakları araştırarak veya tarayarak eğitimini geliştirmiş olacaktır. Grup eğitiminde özeğitimin geliştirilmesi için eğitmen üzerine düşeni yapması gerekir. İşlenecek olan konunun önceden plânının bilinmesi, notlarının çıkartılması yardımcı kaynak listeleri hazırlamak, araştırmaya yönelmek, özet çıkarttırmak, sorular saptanması eğitmenin konuyu işlerken kullanması gereken tekniklerdir. Eğitimin belli bir aşamasından sonra eğitim tamamen özeğitime dönüşecektir. Edinilen temel bilgiler ışığında teorinin geliştirilmesi sürekli olarak kişinin kendi kendine yapacağı çalışmalarla olacaktır. Nasıl ki okulunu bitirip meslek sahibi olan bir insan mesleği konusunda daha ilerlemek için kendi kendine çalışmak zorundaysa.

Bilgilenme alt düzeyden başlayarak üst düzeylere doğru bir yol izler. Bu nedenle eğitim karmakarışık sistemsiz bir şekilde yapılmamalıdır. Eğitimin pedagojik ilkelerinden biri de sistemli, plânlı olmaktır. Sosyalizmin bilimiyle yeni tanışan birisine çok üst aşamalarda ele alınması gereken konuları ilk elde vermeye çalışmak doğal öğrenmeyi olanaksızlaştıracaktır. Eğitim çalışmalarında ele alınacak konular belli bir sıralamayla verilmelidir. Konular sadece sıralama ile değil aynı zamanda konular arasındaki ilişkiler de iyi ayarlanmalıdır. Bir tek konu ile bir dizi konu arasında diyalektik bir ilişki kurulmalıdır. Seçilen konular basitten başlamalı giderek daha karmaşık konular ele alınmalıdır. Bunun yanında incelenen ayrı konular birbiriyle ilişki içinde incelenmelidir.

Daha önce belirttiğimiz gibi siyasi eğitim belli bir amaca yönelik teorik çalışmaları kapsar. Sosyalizmi belli bir amaç için öğrenenler elbette öğrendiklerini ezberleyip kafaları içine hapsedecek değillerdir. Elde ettikleri bilgileri pratik içinde uygulamaya yöneleceklerdir. Öğrenme ancak teori ve pratik ilişkisi içinde gelişecektir. Öğrenilenlerin pekiştirilmesi, sürekliliğinin sağlanması ve başkalarına da mal olması pratikte gerçekleşecektir.

Pratik sayesinde bilgimizi sınamış olacağız yani bilgimizin ne ölçüde kapsamlı olduğu ve doğru olduğu ortaya çıkacaktır. İkinci olarak bilginin donup kalmasını önleyecek ve bilgimizin gelişmesini sağlayacaktır. Üçüncü olarak pratik bize gerçek olan bilgiyle sapmış olan bilgi arasındaki ayrımı gösterecektir.

Bunun için yinelersek teori ile pratik ilişkisi hiç gözden kaçırılma-

malı siyasi eğitimde bu öz her zaman gözönünde tutulmalıdır. Siyasi eğitimde bulunanlar aynı zamanda sınıf mücadelesinde de varolmaları gerekir. Gerek parti eğitimlerinde gerekse sempatizan eğitimlerinde kuru bir eğitimle kalınmamalı, somut koşullara göre pratik içinde yönlendirilmeli ve pratik içinde olmaları sağlanmalıdır. Pratikten kopuk olarak verilen siyasi eğitimden militanlar değil laf ebeleri yetişecektir.

Siyasi eğitim ülkedeki somut koşullardan ve sosyalist görevlerden kopuk olarak verilmemelidir. Parti kadrolarının siyasi eğitimleri bir dizi kitap sıralamasıyla kalmamalı partinin o andaki görevleriyle sıkı bağlılık içinde olmalıdır. Eğitimin sistematiği kurulurken günün pratiği daima gözönünde bulundurulmalıdır. Eğer bu ilişki koparılırsa teori ve ideoloji amaç haline gelir. O zaman teori yapmak için teori yapılarak çalışma akademik bir biçime bürünür. Teori ve ideoloji günün toplumsal - siyasi koşullarını ve sorunlarını çözümlemelere klavuz olmalıdır.

——— ooOoo ———

«Özgürlük ve Demokrasi» Güçlerini Yeni Dönemde Yeni Görevler Bekliyor

11 Mart Cumartesi günü Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin İstanbul da düzenlediği **«ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ»** toplantısı, değişik siyasi eğilimlerin sözcülerinden bazılarını ve farklı alanlardan demokratik kitle örgütlerinin görüşlerini yanyana getirdi. 12 Mart'ın 7. yılında demokrasi güçlerinin geçmişi nasıl değerlendirdiklerinin ve bu değerlendirme üzerinde gelecek için hangi perspektifi mümkün ve geçerli gördüklerinin dile getirilmesi bakımından yararlı olan «Özgürlük ve Demokrasi Toplantısı» aynı zamanda demokrasi güçlerinin varolan zaaflarının üstesinden, hangi türden yaklaşımlarla gelinebileceğinin ipuçlarını verdi.

«Özgürlük ve Demokrasi Toplantısı»na katılan örgüt temsilcilerinin hakim ortak eğilimleri, demokrasi güçlerinin birliğinin sağlanması noktasında toplanıyordu. Toplantı bu ortak eğilimleri bir araya getirmekle, birliğin somut biçimlerinden çok, birlik için zorunlu atılması olan somut adımların tesbitine yardımcı oldu. Netlik kazanan konu ise, demokrasi güçlerinin yeni dönemde almaları gereken tutum ve izlemeleri gereken siyasi doğrultunun ne olması gerektiğiydi. Yeni dönemin özgül niteliğine bağlı olarak gündeme giren yeni görevlerin üstesinden gelebilmek için ise toplantı, hiç değilse bir tartışma perspektifi açmayı başardı ve koşulların, değişik toplum kesimlerine ne türden gelişme olanakları sunduğu araştırıldı, ya da değişik toplum kesimleriyle somut durumdan nasıl sonuçlar çıkardıkları belirlendi.

Toplantıda konuşan Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Niyazi Ağırnaslı ve hukukçu Halit Çelenk, 12 Mart döneminin, pozitif burjuva hukuku açısından özlü değerlendirmelerini yaptılar. Türkiye'nin bu iki en yetkin hukukçusunun görüşleri, «Kontr-Gerilla», «Özel Harb Dairesi», «MİT'in yaptıkları» gibi önemli olguların siyasi hayatımızda derinliğine tartışıldığı bu dönemde, ayrı bir önem taşıyordu.

Özgürlük Yolu Dergisi yazarlarından Kemal Burkay yaşadığımız dönemin somut siyasal görevlerine dikkati çekerken genel hatlarıyla demokrasi güçlerinin almaları gereken ortak tutuma da işaret etmiş olmaktaydı. Kemal Burkay, içinde yaşadığımız somut şartları şu sözlerle dile getirmekteydi:

«Yaşadığımız günlerde değişiklik özlemleri oldukça hızlıdır. Buna karşılık bu gelişmeyi yönlendirecek sosyalist ve demokratik güçler dağınıktır. Gerici güçler ise sol ve ilerici safları bölmek, onlar arasındaki sürtüşmeleri derinleştirmek için yoğun çaba harcıyorlar. Oysa bu dönemde ileri yönde önemli adımların atılabilmesi, ilerici demokratik güçlerin kendi aralarında ciddî güçbirliği oluşturmalarına bağlıdır.»

«...Sosyalistler ve demokratlar bu sorumluluğu duymalı, aralarında diyalog oluşturmalı, güçbirliği yönünde gecikmeden ciddi adımlar atmalıdırlar. CHP'nin de ilerici yönde bazı adımlar atabilmesi, faşist tehlikenin ortadan kaldırılması, düşünce ve basın özgürlükleri üzerindeki baskıların kalkması, kısacası; sosyalist ve demokratik güçler açısından daha elverişli koşulların oluşması, büyük ölçüde bu güç birliğinin gerçekleşmesine bağlıdır.»

«...Şu dönemde, sosyalist ilerici siyasî örgütlerin, sendikaların, meslekî ve gençlik örgütlerinin, devrimci ve ilerici basının bu alanda somut adımlar atmaları gerekli ve zorunludur.»

Toplantıda konuşan TSIP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, günümüzün ekonomik ve politik şartlarının değerlendirmesini yaparak, bu somut şartların demokrasi güçlerine dayattığı görevleri şöyle dile getirmiştir:

«Egemen güçler ekonomik darboğazın yükünü sosyal demokrasi aracılığıyla emekçi halkımıza yüklemeye ve bu acı ilacı emekçi halkımıza yutturmaya çalışmaktadırlar.»

«Sosyal demokrasi iktidardadır ve onun iktidarda olması demokrasi güçlerinin önüne ikili karakteri olan bir görev çıkarıyor. Muhalefette iken iyi-kötü faşizme karşı mücadele etmiş ve demokrasi saflarında yer almış sosyal demokrasiye, sağdan gelen saldırılar karşısında yardımcı olmak ve onun yanında yer almak gerekir. Böylece sosyal demokrasinin demokrasi mücadelesinde istikrarlı bir çizgide tutulması mümkün olabilir. Ama öte yandan tekellerden yana ekonomik uygulamalarında emekçi halk güçleri, sosyal demokrasiye karşı direnmek ve kendi ekonomik taleplerini yükseltmek zorundadırlar. Sosyalistler bir yandan, emekçi halk muhalefetini yönlendirecek tek merkezin yaratılması için çaba gösterirlerken öte yandan bu görevleri geniş emekçi yığınlara anlatmak ve onları örgütlemek durumundadırlar. Çünkü, sosyal demokrasinin uyguladığı kemerleri sıkma politikasından dolaysız olarak etkilenen toplum kesimlerinin başında işçiler, dar gelirli çalışanlar ve tüm emekçiler gelmektedir.»

Toplantının kayda değer önemli bir özelliği de, değişik siyasî çevreler yanında Türkiye'nin en etkin demokratik kitle ve meslek örgütlerinden ikisi olan TÖB-DER ve DISK'i aynı plâtformda buluşturmasıydı. Özellikle DISK'in demokratik güçbirliği saflarında boş bulunan yerini almaya hazır olduğunun görülmesi önemli bir olguydu.

Elde ettiğimiz konuşma metinleri olan DİSK Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Mustafa Aktulgalı ve TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun konuşmalarını yayınlıyoruz.

DİSK Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Mustafa Aktulgalı'nın Konuşması

Değerli Arkadaşlarım, Hepinizi DİSK Adına Saygıyla Selamlarım.

«Özgürlük ve demokrasi» konulu toplantı örgütüm açısından iki ayrı nedenle de önem kazanıyor. Bunlardan birincisi «demokratik kitle ve sınıf» sendikacılığı ilkesini, örgütlenişinde ve genel yapısında temel ve belirleyici ilke olarak benimsemiş bir örgütün, vermekte olduğu mücadelenin gereği «özgülük ve demokrasi» konusuna gösterdiği dikkat ve titizliktir. İkincisi ise ülkemiz siyasal yaşamında oldukça önemli bir yeri olan 12 Mart'ı tartışmak, işçi sınıfının bilimi ışığında geçmişten gerekli dersleri çıkartmak, işçi sınıfımızın yandaşlarıyla vermekte olduğu ve her geçen gün sürekli olarak gelişen «demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm» mücadelesine, bu önemli siyasal olaydan çıkartılan derslerle katkıda bulunmaktadır.

Özgürlük ve demokrasi gibi çok geniş kapsamlı iki kavram üzerindeki tartışmada, toplumumuzun içinde bulunduğu somut durumla bu iki kavram arasındaki bağlantı, bu bağlantının ayrıntılı analizi, tarihsel gelişim sürecinin de ışığında, somut sorunlarımıza oldukça yeterli çözümler getirebilecek genişlik ve zenginlikte.

Bu bakış açısından 12 Mart ile «özgürlük» ve «demokrasi» arasındaki doğrudan bağlantı önem kazanıyor.

Neydi 12 Mart'ı yaratan koşullar? Önce kısaca ona bir göz atalım.

27 Mayıs hareketiyle DP gerici iktidarının devrilmesi, yeni bir düzenin başlangıcı oldu. Yeni Anayasa düşünce ve örgütlenme konusunda yeni açılımlara olanak sağlıyor. Bu arada grev hakkını tanıyordu.

Politik ortamdaki bu gelişme işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerin bilinçlenmesine ve örgütlenmesine yansıdı. TİP kuruldu. Zaaflarına rağmen oldukça hızlı bir gelişim gösterdi. Katıldığı ilk genel seçimlerde

15 Milletvekili çıkardı, daha da önemlisi işçi sınıfı ve emekçiler gözünde yüksek bir saygınlık kazandı.

Burjuvazi grevi Anayasal bir hak olarak tanımakla birlikte onu yasalara geçirmeyerek işlerlik kazanmasını geciktiriyordu. Bu hakkın yasalara geçirtilmesi mücadelesi bir Saraçhane mitingini, bir Kavel Direnişini yarattı. Grev hakkının alınması işçi sınıfının sayıca artışı örgütlenmesine ve daha ileri eylemlere, daha gelişkin mücadele biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açtı.

Büyük grevler, şanlı direnişler yapıldı, şehitler verildi. Sarı sendikacılıkla sınıf ve kitle sendikacılığı ayrışmaya başladı. İşte DİSK bu gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıktı.

Nato'ya, Cento'ya ve bizi emperyalizme bağlayan ekonomik, kültürel ilişkilere karşı yurtsever aydınlarda ve devrimci gençlik saflarında oluşan tepki ve bunun eyleme dönüşmesi sözünü ettiğimiz dönemin en belirgin özelliklerindendir. Gerçekten de Nato'ya, ABD üslerine ve ikili antlaşmalara karşı mitingler, yürüyüşler kitlesel boykot ve direnişler, 6. filoyu protesto gösterileri bu dönem boyunca yükselerek sürdü.

Topraksız ve az topraklı köylü kesimlerinde de bir kıpırdanma, taban fiyatlarına tepki, toprak isteği boy verdi. Üretici miting ve yürüyüşleri, toprak işgalleri bu bilinçlenmenin göstergeleri oldu.

1969 ve 1970 yılları Türkiye'de kapitalist gelişmenin en bunalımlı yılları oldu. Bu bunalım Üçüncü Beş Yıllık Plânın resmî sayfalarında bile açıkça ortaya kondu. Sermaye kendi içinde belirli bölünmeleri yaşadı. Kapitalizmin bu bunalımı burjuvaziyi önemli açmazlarla karşı karşıya bıraktı.

Özellikle yapım sanayiindeki kapasite kullanımının düşmesi kârların azalmasına yol açtı. Kapitalizmin kâr, daha fazla kâr, en fazla kâr dürtüsü gereğince talebi artırmak gerekiyordu.

Kapitalizmin bunalımını vergi yoluyla hafifletme çabaları sermaye partisi AP içinde çatlamaya yol açtı.

AP, kapitalizmin bunalımını büyük çapta bir devalüasyona giderek ve memur maaşlarını artırarak aşmayı denedi. Ama iç ve dış pazarlar yaratmak amacıyla girişilen operasyonlar Demirel Hükümetinin düşüşünü biraz daha çabuklaştırdı.

Özellikle 1961'den sonraki dönem içinde gelişen ve sermayenin kontrol gücünü biraz daha artıran tekeller için sorunlar, oy peşinde koşmak zorunda olan siyasi partilerle çözülemeyecek bir düzeye ulaştı. toplumsal muhalefeti durdurmak ve sermayenin sorunlarını çözmek için kapitalizmin bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkan «faşizm» olgusu belirgin bir biçimde varlığını hissetirmeye başladı.

DİSK Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Mustafa Aktulgalı'nın Konuşması

Değerli Arkadaşlarım, Hepinizi DİSK Adına Saygıyla Selamlarım.

«Özgürlük ve demokrasi» konulu toplantı örgütüm açısından iki ayrı nedenle de önem kazanıyor. Bunlardan birincisi «demokratik kitle ve sınıf» sendikacılığı ilkesini, örgütlenişinde ve genel yapısında temel ve belirleyici ilke olarak benimsemiş bir örgütün, vermekte olduğu mücadelenin gereği «özgülük ve demokrasi» konusuna gösterdiği dikkat ve titizliktir. İkincisi ise ülkemiz siyasal yaşamında oldukça önemli bir yeri olan 12 Mart'ı tartışmak, işçi sınıfının bilimi ışığında geçmişten gerekli dersleri çıkartmak, işçi sınıfımızın yandaşlarıyla vermekte olduğu ve her geçen gün sürekli olarak gelişen «demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm» mücadelesine, bu önemli siyasal olaydan çıkartılan derslerle katkıda bulunmaktadır.

Özgürlük ve demokrasi gibi çok geniş kapsamlı iki kavram üzerindeki tartışmada, toplumumuzun içinde bulunduğu somut durumla bu iki kavram arasındaki bağlantı, bu bağlantının ayrıntılı analizi, tarihsel gelişim sürecinin de ışığında, somut sorunlarımıza oldukça yeterli çözümler getirebilecek genişlik ve zenginlikte.

Bu bakış açısından 12 Mart ile «özgürlük» ve «demokrasi» arasındaki doğrudan bağlantı önem kazanıyor.

Neydi 12 Mart'ı yaratan koşullar? Önce kısaca ona bir göz atalım.

27 Mayıs hareketiyle DP gerici iktidarının devrilmesi, yeni bir düzenin başlangıcı oldu. Yeni Anayasa düşünce ve örgütlenme konusunda yeni açılımlara olanak sağlıyor. Bu arada grev hakkını tanıyordu.

Politik ortamdaki bu gelişme işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerin bilinçlenmesine ve örgütlenmesine yansıdı. TİP kuruldu. Zaaflarına rağmen oldukça hızlı bir gelişim gösterdi. Katıldığı ilk genel seçimlerde

15 Milletvekili çıkardı, daha da önemlisi işçi sınıfı ve emekçiler gözünde yüksek bir saygınlık kazandı.

Burjuvazi grevi Anayasal bir hak olarak tanımakla birlikte onu yasalara geçirmeyerek işlerlik kazanmasını geciktiriyordu. Bu hakkın yasalara geçirtilmesi mücadelesi bir Saraçhane mitingini, bir Kavel Direnişini yarattı. Grev hakkının alınması işçi sınıfının sayıca artışı örgütlenmesine ve daha ileri eylemlere, daha gelişkin mücadele biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açtı.

Büyük grevler, şanlı direnişler yapıldı, şehitler verildi. Sarı sendikacılıkla sınıf ve kitle sendikacılığı ayrışmaya başladı. İşte DİSK bu gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıktı.

Nato'ya, Cento'ya ve bizi emperyalizme bağlayan ekonomik, kültürel ilişkilere karşı yurtsever aydınlarda ve devrimci gençlik saflarında oluşan tepki ve bunun eyleme dönüşmesi sözünü ettiğimiz dönemin en belirgin özelliklerindendir. Gerçekten de Nato'ya, ABD üslerine ve ikili antlaşmalara karşı mitingler, yürüyüşler kitlesel boykot ve direnişler, 6. filoyu protesto gösterileri bu dönem boyunca yükselerek sürdü.

Topraksız ve az topraklı köylü kesimlerinde de bir kıpırdanma, taban fiyatlarına tepki, toprak isteği boy verdi. Üretici miting ve yürüyüşleri, toprak işgalleri bu bilinçlenmenin göstergeleri oldu.

1969 ve 1970 yılları Türkiye'de kapitalist gelişmenin en bunalımlı yılları oldu. Bu bunalım Üçüncü Beş Yıllık Plânın resmî sayfalarında bile açıkça ortaya kondu. Sermaye kendi içinde belirli bölünmeleri yaşadı. Kapitalizmin bu bunalımı burjuvaziyi önemli açmazlarla karşı karşıya bıraktı.

Özellikle yapım sanayiindeki kapasite kullanımının düşmesi kârların azalmasına yol açtı. Kapitalizmin kâr, daha fazla kâr, en fazla kâr dürtüsü gereğince talebi artırmak gerekiyordu.

Kapitalizmin bunalımını vergi yoluyla hafifletme çabaları sermaye partisi AP içinde çatlamaya yol açtı.

AP, kapitalizmin bunalımını büyük çapta bir devalüasyona giderek ve memur maaşlarını artırarak aşmayı denedi. Ama iç ve dış pazarlar yaratmak amacıyla girişilen operasyonlar Demirel Hükümetinin düşüşünü biraz daha çabuklaştırdı.

Özellikle 1961'den sonraki dönem içinde gelişen ve sermayenin kontrol gücünü biraz daha artıran tekeller için sorunlar, oy peşinde koşmak zorunda olan siyasi partilerle çözülemeyecek bir düzeye ulaştı. toplumsal muhalefeti durdurmak ve sermayenin sorunlarını çözmek için kapitalizmin bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkan «faşizm» olgusu belirgin bir biçimde varlığını hissetirmeye başladı.

12 Mart'a böyle gelindi. Ekonomik ve politik açmazlarını nisbeten demokratik bir ortamda çözemeyen tekelci güçler faşizmi çıkış yolu olarak görüyordu.

Maceracı çıkışları bahane olarak kullanan 12 Mart hükümetleri baskı ve terörü sosyalistlerden tüm demokratlara kadar uzandırdı. TIP, sosyalist ve ilerici yayın organları, gençliğin, emekçi halk kesimlerinin demokratik kitle örgütleri öğretmenlerin sendikası TÖS kapatıldı. Darağaçları kuruldu, kanlı katliamlar düzenlendi, binlerce işçi, köylü, aydın, genç işkence yapılarak zindanlara atıldı, mahkemelerde süründürüldü.

12 Mart faşizmi bu baskı ve terörün eşliğinde sinsi ve plânlı bir şekilde işçi sınıfı ve emekçi halk kesimlerinin ekmeğine el attı. Fiyatlar hızla yükselirken grev hakkı ortadan kaldırılamadı ama askıya alındı. 1971'de 87 işyerinde greve izin verilirken 2064 işyerinde lokavt gerçekleştirildi.

1972'de 112 işyerinde greve izin verilirken, 4792 işyerinde lokavt gerçekleştirildi.

Sıkıyönetimin geçerli olduğu illerde alınan 1017 grev kararı, yasak yüzünden gerçekleştirilemedi.

«Milli menfaatler» ileri sürülerek grevler ertelendi. Sendikalar zorunlu toplu sözleşmelere zorlandı. Lokavt ilânlarıyla işçiler çoluk çocuklarıyla açlığa itildi. Sömürü yoğunlaştı. İşçi sınıfı ve emekçiler mutlak yoksullaşmaya uğradı. Net gerçek ücretlerdeki düşüş 71'de yüzde 6.8, 1972'de yüzde 3 dolaylarındaydı.

Öte yandan tekelci kapitalistlerin lehine kırsal emekçilerin gelirlerine göz dikildi. Taban fiyatları belirli bir düzeyde tutuldu. Köylüler özellikle yoksul ve az topraklı köylüler tam anlamıyla sefalete itildi.

Böylece tekelci kapitalistler sermaye birikimini yoğunlaştırırken, işçi dövizlerine de el attı, krediler bütünüyle tekelcilerin hizmetine sunuldu, teşvik tedbirleri vb. yollarla tekelleşme hızlandı, esnaf ve zanaatkar yıkıma, proleterleşmeye zorlandı.

Öte yandan faşist yönetimler ilerici demokrat nitelikli ne varsa el attı. Lükstür denilerek 1961 Anayasası 1 yılda iki defa gerici nitelikte değiştirildi.

Sendikalar Kanunundaki değişikliklerle emekçilerin bir bölümü sendika hakkından yoksun bırakıldı. Düşünce ve örgütlenme hakkı daha da kısıtlandı, dernekler yasası gericileştirildi, gözaltında tutma süreci 1 aya çıkarılarak uzun ve yıkıcı işkencelere olanak tanındı.

Örgütümüz DISK'e saldırılar bu dönemde ileri boyutlara ulaştı. Faşist hükümetler DISK'i kapatamadılarsa bu, konuyu göndemine almadı-

ğından değil elbette. Sendika toplantılarını dahi izne bağlayanlar nihai hedefi elbette işçi sınıfımızın demokratik sınıf ve kitle örgütü DİSK'i boğmak isteyecektir. Ama her türlü baskıya rağmen DİSK bu ağır koşullarda da yaşadı.

Pertrix, Grundig, Erdemir grevleriyle, sıkıyönetim komutanlarının açık baskılarına rağmen Ankara'da basın işçilerinin grevleriyle yaşadı. Örgütümüzün saygınlığı daha da arttı. Durduramadılar DİSK'in sınıf ve kitle sendikacılığı mücadelesini. Sıkıyönetime rağmen DİSK'e yönelimler bunun açık bir göstergesidir.

Arkadaşlar,

12 Mart'ı aştık ama onun artıkları, onun bıraktığı olumsuzluk hâlâ duruyor. 12 Mart'ta 2 defa değiştirilen Anayasanın demokratikleştirilmesi, buna uygun olarak 141-142'nin kaldırılması mücadelemiz sürecek.

Sendikalar Kanunundaki değişikliklerle tüm çalışanların grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkının alınmasını unutmadık. DİSK bu uğurdaki mücadelelerinde tüm çalışanların aktif destekleyicisi olacaktır.

12 Mart faşizminin zindanlara tıktığı pek çok devrimci hâlâ ömür boyu ağır hapis cezalarıyla içerdedir. Genel siyasi af, istemlerimiz arasındadır.

12 Mart'ın sorumluları bugün ya büyük tekellerin idare meclislerinde hizmetlerinin karşılığını alıyor, ya da parlamentoda tekelcilere hizmete devam ediyor. İç savaş tehditleri savunarak korkularını bastırmak istiyor.

12 Mart işkencelerini yürüten kontr-gerilla gibi örgütlerin yakın zamanlara kadar gerçekleştirdikleri ortada.

1 Mayıs 1977 provokasyonunu unutmadık. Bu konular üzerine gitmek, demokratik bir görevdir. Gerçek demokratlığın gereğidir. 12 Mart suçlularından hesap sorulmalıdır.

Dostlar,

12 Mart faşizmini ve 3 yıla yaklaşan halk düşmanı MC iktidarlarını aşarak bugüne geldik. Yeni dönemde tüm demokrat ve sosyalist güçleri önemli görevler bekliyor. MC'nin düşmesi faşizme karşı görevlerimizi sona erdirmez. Ne de faşizmle mücadele görevini yalnızca sosyal demokrat olduğunu belirten hükümete devredebiliriz. Tüm anti-faşist güçlerin bilimsel ilkelere dayalı eylem birliğini oluşturmak gündemimizdedir. 6. Genel Kurulumuz yeni DISK yönetimine bu doğrultuda kesin görev vermiştir.

Arkadaşlar,

Emperyalizm ve yerli ortakları tekelci kapitalistler kendi yarattıkları ekonomik bunalımın yükünü işçi sınıfı ve emekçi halka yüklemek isti-

yor. Burjuvazi bütün ülkelerde her zaman bunu amaçlar. Kapitalizmin bunalımları bitmez. O bir krizi atlatırken aslında yenilerine gebedir. Ne faşist ve gerici iktidarlar ne de reformları amaçlayan sosyal-demokrat iktidarlar kapitalizmin bu derdine derman bulamaz. Yaşadığımız günler buna en iyi örnektir.

İşçi sınıfı ve emekçilere yönelik girişimler nereden gelirse gelsin DİSK bunun karşısına kaya gibi dikilecektir. Emperyalist finans kuruluşlarıyla anlaşarak zaten yokluk ve yoksulluk içinde yaşayan halkın ekmeğine el atanlarla mücadelemiz sürecektir.

DISK, işçi sınıfı ve tüm emekçilerin sorunlarına ancak sosyalist bir düzende çözüm bulunabileceğinin bilincinde olarak Genel Kurul kârarları ışığında faşizme karşı sarsılmaz bir kale olacaktır.

Bu mücadelemizde bize işçi sınıfının bilimi yol gösterecektir.

Yaşasın emperyalizme ve faşizme karşı sürdürdüğümüz mücadele.

Yaşasın sosyalizm.

——— ooOoo ———

ÖZGÜRLÜK ve DEMOKRASİ TOPLANTISINDA

TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun Konuşması

Değerli dinleyicler,

Kerdeşlerim,

Sözlerime başlamadan önce sizlere Türkiye eğitim emekçilerinin selâm ve dayanışma dileklerini iletmeme izin veriniz.

Arkadaşlar,

Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin düzenlemiş olduğu bu toplantının kendi politik ve demokratik muhtevasının dışında bıı başka anlamı da «12 Mart»ın 7. yılına rastlamasıdır.

Aradan 7 yıl geçmiş olmasına rağmen «12 Mart»ın yarattığı sonuçlar hâlâ demokratik, sosyalist hareketi ve genel toplumsal mücadelemizi etkiliyor. 12 Mart faşizminin yıkımı ve zararları henüz giderilmiş değil. Ve 12 Mart'ın failleri, katilleri, işkencecileri ellerini kollarını sal-

layarak aramızda dolaşıyorlar. Sermaye sınıfı, emperyalist mihraklar her sıkıştıklarında emekçi halk güçlerimize 12 Mart'ı anımsatıyorlar. Kısacası demokrasi güçlerimiz 12 Mart»çılardan hâlâ hesap sorabilmiş değildir. Fakat demokrasi güçleri bugün her şeye rağmen 12 Mart günlerinden daha deneyli ve güçlüdür.

Arkadaşlar,

Halk düşmanı MC yıkılalı yaklaşık 2,5 ay oluyor ama, MC'nin yarattığı şiddet, terör ve güvensizlik ortamı henüz yokedilmiş değil. Faşist gerici güçler halkımıza karşı saldırılarına devam ediyorlar. Kontrgerilla, Ülkü Ocakları gibi faşist, yasadışı odaklar karanlık tuzaklar peşinde. Ama biliyoruz ki her şeye rağmen yeni Hükümetle MC arasında önemli, dikkate değer farklar vardır. MC resmen faşizmle flört ediyordu. Yeni hükümet ise, faşizme karşı tutarlı ve kararlı bir mücadele vermese de, yine de demokrat nitelikli ve liberal eğilimleri bağrında taşımaktadır. Sosyal ve demokratik plânda birşeyler yapmak niyetindedir, ya da yapabilir. Ama hükümetin ekonomi-politikası onun önündeki en büyük engeldir!

Son devalüasyon, zamlar bunun işaretlerini vermektedir. Ama biliyoruz ki, mevcut çözümsüzlükler yalnız hükümetin değil, bizatihi mevcut kapitalist düzenin açmazlarıdır. Emperyalizme bağımlı Türkiye ekonomisinin ve tekellerin bunalımlarının yükü yine çalışanlara yükletilmek isteniyor. Bu açıdan yeni ekonomi-politika halkımızın demokratikleşme taleplerine de uymamaktadır. Enflasyon hızla yükselmekte işsizlik artmaktadır. Emekçi halkın üzerindeki ekonomik baskılarda hiçbir değişme yoktur. Yüzbinlerce ücretli kamu-emekçisinin grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı talebi bütün önemini koruyor. Ve bu meselenin daha fazla uzamaya tahammülü kalmamaktadır. Asgarî geçim indirimi, vergi düzenlemeleri ve diğer ekonomik düzenlemeler konusunda hükümetin neler düşündüğünü henüz bilmiyoruz.

Sınıflar mücadelesine ve onun yasalarına inananlar bu hükümetin neyi yapacağını ve neyi yapamayacağını gayet iyi bilmektedirler. Bu nedenle bu hükümetten neler beklememiz konusunda dikkatli ve bilimsel davranmalıyız. Bu demek değildir ki hükümetin her türlü icraatına kayıtsız kalacağız ve bu konuda demokratik baskı gücümüzü kullanmayacağız. Aksine çok dikkatli ve titiz davranmak zorundayız. Bu hükümet, toplumu ve devleti önemli ölçüde demokratikleştirebilir. Bunun için de başta 141, 142 gibi tüm anti-demokratik yasa maddeleri kaldırılmalıdır. Bu uğurda verilen mücadele, başarıya ulaştırılmalıdır. Kontr-gerilla, Ülkü Ocakları vb. faşist yuvalar dağıtılmalıdır. Eğitim kurumlarındaki faşistler temizlenmeli, ders programları ve tüm eğitim-öğretim fa-

aliyetleri Demokratik Eğitim Kurultayı kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

Hükümet, faşist hareketi geriletmek, terör ve anarşiyi bastırmak ve demokrasiyi güçlendirmek konusunda başarılı olmak istiyorsa, ilerici halk güçleriyle diyaloğa girmelidir. Cesur ve kararlı bir politika izlemelidir.

Bilindiği gibi EĞİTİMİN üretim biçimiyle çok yakın dolaysız bir ilişkisi vardır. Bir başka deyişle egemen sınıfların düşünce ve anlayışları aynı zamanda dönemin EGEMEN DÜŞÜNCELERİDİR. Bu yüzdendir ki egemen sınıflar öteden beri eğitim ve kültür meselesine özel bir dikkat göstermişlerdir ve göstermektedirler.

Nihayet kaos dönemlerinde de burjuva despotizminin şiddetlendiği dönemlerde de ilerici-devrimci eğitim emekçileri üzerinde baskı uygulanması bundandır.

12 Mart'ta 5000 TÖS'lü yargılandı ve bir kısmı ağır mahkûmiyetlere uğratıldı. MC dönemlerinde 10.000'i aşkın TÖB-DER'li kıyıldı ve 28'i şehit edildi. Bombalama, saldırı olayları da sizlerin bilgisi dahilindedir.

Türkiye'de Eğitim emekçilerinin çok büyük bir çoğunluğu daima ilerici-demokratik hareketin içinde olmuşlardır ve baskı ve eşitsizliğe karşı çıkmışlardır. Onlar her zaman emekçi halkımızın çıkarlarını savunmuşlardır. Ve bunun için de sömürücü faşist güçlerin korkulu rüyası olmuşlardır.

Bütün bu sebeplerden ötürü gerici iktidarlar her zaman eğitim-öğretim hayatını tahribe yönelmişler ve Egemenlerin çıkarlarını empoze eden, savunan bir eğitim düzeni istemişlerdir.

Ancak demokratik öğretmen hareketi daima bu politikalara karşı çıktı ve direndi.

Bu durumu yakından bilen MC'ciler özellikle öğretmen yetiştiren kurumları hemen tümüyle faşistleştirdi. Ve asıl amaçlarından biri de demokratik öğretmen hareketini içinden vurmaktı. Ancak üzülerek belirteyim ki, bazı demokrat ilerici çevreler ve kalemler bizim bu konuda gösterdiğimiz duyarlığı ilkesiz bir şekilde eleştirdiler. Bu konuda asla onlar gibi düşünmüyoruz. Nitekim son terör hareketleri bizim kaygılarımızı doğruluyor.

Yüksek öğrenimde ve Eğitim Enstitülerinde can ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması konusunda ciddî endişelerimiz vardır. Faşist militanlar, gerici terörist güçler henüz okullardadırlar. Kısacası Eğitim Enstitülerinde çok sayıda «Truva atları» vardır. Ne zaman, neyi yapacakları bilinmemektedir. Durum böyle iken M.E.B.'nın ve hükümetin ye-

ni atamalarında da ciddî isabetsizlikler gözlemekteyiz. Devlet idaresi demokratikleştirilmeden, radikal önlemler alınmadan can ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması ve sözü edilen huzurun elde edilmesi hayli güç olacağa benzemektedir.

Faşist gerici güçlerin kanlı provakatif saldırıları hâlâ sürüyor. Ve belli ki hükümeti açmaza düşürüp, onun arkasındaki toplumsal ve psikolojik destekleri zayıflatmak, böylece bu hükümeti başarısız gösterip yeni komplolar «12 Martlar» tezgâhlamak istiyorlar. Demokrasi güçlerimiz bu oyunlara gelmemelidir. Çok dikkatli, sorumlu ve bilimsel bir tavır alınmalıdır. Onun için hükümetin tüm olumlu girişimleri açıkça ve cesaretle savunulmalı, ama hertürlü tutarsız, geri uygulamalarına da anında karşı çıkılmalıdır.

Kardeşlerim,

Ülkenin içine girdiği yeni demokratik süreçte biz demokrasi güçlerine önemli görevler düşmektedir. Faşist güçlerin geriletilmesi, toplumun ve devletin demokratikleştirilmesi temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi için yoğun, koordineli çalışmalar bizi bekliyor. Bütün bu görevleri başarabilmek için hiç kuşkusuz içinde bulunduğumuz koşulları iyi tanımak ve ona göre yöntemler seçmek durmundayız. Aceleci, heyecanlı, bilim-dışı metodlara iltifat etmemeliyiz. Emekçi halk güçlerimizin ekonomik-demokratik örgütlenmesini ve çalışanların birliğini sağlamak ve bunun için çalışmak zorundayız.

Demokrasi güçlerimiz toplum hayatının yönlendirici, aktif unsurları olmalıdırlar. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki yasaklara karşı, gerici kurum ve uygulamalara karşı, ırkçı, şoven, asimilasyoncu baskılara karşı sistemli ve enerjik bir mücadele vermeliyiz. Yine güncel taleplerimizden olan tüm çalışanların grevli-toplu sözleşmeli sendikal hakları için ödünsüz bir mücadele yürütülmeli ve bu konuda başta DISK olmak üzere tüm ilerici güçlerin etkin desteği sağlanmalıdır.

Örgütümüz TÖB-DER bütün bu çalışmaların içindedir ve içinde olacaktır. Meselelerimizi detaylı bir şekilde gözden geçirmek ve bilimsel tesbitler yapmak fırsatı veren değerli konuşmacılara ve toplantı düzenleyicisi Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'ne ve siz sayın dinleyicilere teşekkür ederim.

ŞANAT ve EĞİTİM

Bu çalışma Tektaş Ağaoğlu tarafından Demokratik Eğitim Kurultayına (DEK), tebliğ olarak sunulmuş ve tartışılmıştır.

Sanatsız toplum yoktur. Çünkü, biliyorsunuz, sanat, insan toplumunun temeli olan maddi üretimle çok yakından ilişkili bir insan faaliyetidir. İlkel toplulukta sanat faaliyetinin kökünde büyünün yattığı da biliniyor. Tarih öncesi dönemlerden kalma bazı eserler, meselâ mağara duvarlarında hayvan resimleri, av peşinde koşan insan figürleri, bereket tanrıçasını temsil eden heykelcikler, vs. / insanın / büyü aracılığıyla / doğa güçlerini denetleme cehdinin ifadeleridir. Ama, aynı zamanda, topluluk üyeleri arasında üretime, av faaliyetine ortak bir yaklaşımı, ortak bir tutumu geliştirmeyi de amaçlarlar. Günümüzdeki ilkel kabilelerde büyü pratiğinin bütünsel bir parçası olan toplu dansları, musikisi, özel masklı kiyafetleriyle totem ayinleri bunun kanıtları arasında sayılabilir. Bu ayinlerin esas ağırlık merkezi, her yerde, topluluğun doğa güçleriyle ilişkisi ve bu ilişkinin düzenlenmesidir.

Demek ki sanatın tarihsel kökeni olan büyü, bir yanıyla, insandan çevreye yönelen bir faaliyet; doğaya söz geçirmeyi, yani dünyayı bilip tanıyarak denetim altına almayı amaçlıyor. Ama, bir başka yanıyla da doğrudan doğruya topluluğa yönelik bir faaliyet; topluluk üyelerinin ortak çabalarını, ortak enerjilerini düzenleyerek üretimle ilgili ortak hedeflere yönlendirmeyi amaçlıyor. Topluluğu tek tek bireylerin basit toplamı olmaktan çıkarıp **aktif bütünselliğe** kavuşturmayı öngörüyor. İnsanın çevresini denetim altına alabilmesi, dünyayı değiştirebilmesi ancak ortaklaşa çaba ve eylemle mümkündür zaten.

Böylece sanat da, başlangıçtanberi, insanın dünyayı kavrama ve bu kavrayış / **dünyayı dönüştürme yolunda toplumsallaştırma** faaliyetinin hem bir aracı, hem de bir ürünü olmuştur. Ve insanın doğa güçlerini denetim altına alma çabasının tarih boyunca gitgide ön plâna çıkan bir başka aracı ve ürünü olan **bilimin** yanı sıra / insanın üretim faaliyetiyle hep içiçe gelişmiştir. Bu bakımdan sanatın tarihi, dünyanın insan tarafından **estetik planda** gittikçe daha derin boyutlarda kavranılışının ve dönüşüme uğratılışının tarihidir.

İşte burada, sanırım, sanatla eğitim arasındaki, yani sanatla / toplum bireylerinin toplumun genel yapısına uyumlu kişiler olarak yetiştirilmeleri, yönlendirilmeleri arasındaki esas ilişki karşımıza çıkmaktadır.

İlkel topluluktan bu yana sanat, herdaim, toplumsal amaçlar gözeten, esas işlevi toplumsal olan bir bireysel faaliyet olmuştur. Yakın zamana kadar sanata kendi başına ve salt kendine yönelik ayrı bir işlev yüklenmemiş, sanat faaliyeti toplumun maddî ve manevî plânda kendini yeniden üretmesi sürecinin aslî unsurlarından biri olmuştur. Ve bu niteliğiyle bireylerin eğitiminde, çocukluktan başlayarak, büyük yer tutmuştur. Halk sanatının ninnileri, masalları; / Destanlar, Karagöz tipi perde oyunları; / Eski Yunan trajedileri; / Japonya'da Kabuki tiyatrosundan İtalyan Komedia del Arte'ye kadar bir çok ülkede varolan dinî ya da lâik orta oyunu türleri; Hristiyan kilise sanatı ile Hindu ve Buda tapınak sanatları, dinî musiki, vs. bu olgunun tipik örneklerindendir.

Öte yandan sanatın bir üst-yapı kurumu olduğunu biliyoruz. Zaten sanatın toplumda bireylerin genel eğitimiyle yakın ilişkisi, onun üstyapısal işleviyle çok yakından ilgilidir. Toplumda hakim üretim biçimini sürdürmek ve hâkim sınıf çıkarlarını güvence altına almak bakımından sanata tarih boyunca büyük işlevler yüklendiğini hep biliriz. Buna karşılık sanat, ezilen ve sömürülen sınıfların kendilerini sömürenlere karşı sürdürdükleri sınıf mücadelesinin de bir aracıdır. Sanatın toplumsal işlevi burada da çarpıcı bir biçimde kendini belli eder.

Çağımızda burjuvazinin giderek benimsediği ve türlü yollardan topluma da benimsetmeye çabaladığı sanat anlayışı da burjuva sınıfının elinde bir sınıf mücadelesi aracı olarak iş görüyor. Lâkin burjuvazi bu mücadeleyi / sanatın işlevini kendi dünya görüşü uyarınca çarpıtarak, topluma / toplumsal işlevinden «arındırılmış» bir sanat anlayışı sunarak yürütüyor.

Bu anlayışa göre sanat çok özel bir «uzmanlık» alanıdır. Salt olağanüstü kişilere özgü bireysel yetenek ya da «deha» işidir. Kitleler sanatın bu yüce katına ulaşamazlar. Ulaşmalarına da gerek yoktur. Sanatla iştigal etmek, işi sanatla iştigal etmek olan küçük ve imtiyazlı bir azınlığa kalmıştır. Sanat yapmak da, sanattan haz duymak da özel yetenekleri ve özel yetişmeleri dolayısıyla ancak onların harcıdır.

Bu anlayış, giderek / sözkonusu küçük azınlık çerçevesini de kendi içinde sürekli daraltır. Her iki «dâhi sanatçı» ile onu anlayıp takdir edebilen birkaç düzine adamı, ayrı ayrı, bütün toplumun karşısına çıkarır. Bu iş o hale gelmiştir ki, kimi çevrelerde, sanatçı olmak için hiç anlaşılmamak, ya da anlaşılabilir hiç birşey yapmamak sanat yapmanın âdeta birinci ve biricik şartı sayılır olmuştur. Ya da iç-bayıltıcı bir duygusal-

lığın içi geçmiş akademik biçimlerde piyasaya sürülmesi, başka çevrelerce, sözümona «gerçekçi» sanat olarak takdim edilmektedir. Bu durum, burjuva sanat anlayışında sanatçıya bir çeşit «gaipten haber getiren» peygamber gözüyle bakılmasının sonucudur. Böylece, toplumdaki maddi süreçlerden tümüyle bağımsız olarak, durup dururken zuhur eden birkaç «peygamber» ile onların esrarengiz mesajlarını şerh edip avama yayan müritlerden oluşan sanat **tekeleri sarıvermektedir zaman zaman ortalığı**. Bunların her biri, sanat adına konuşma hak ve imtiyazını salt kendisine maletmekten perva duymamaktadır. Ta ki yeni peygamberler türeyip eskilerin modası geçene ve sanat borsasında maddî ve manevî rayiçleri artık onlara yatırım yapmaya değmeyecek kadar düşene dek!

Burjuva sanat anlayışının getirdiği sonuçlardan biri de / «ciddi» sanatla «kitle sanatı» arasına sokulan yapay ayrımdır. Meselâ **klasik batı müziği - hafif batı müziği; türk sanat müsikisi - minibüs şarkısı; ciddi roman ve hikâye-fotoroman edebiyatı** kategorileri hep bu sözde ayrımdan kaynaklanıyor. Toplum üyelerinin genel sanat duyarlığı ve kültür dokusu, birbirinden ayrı / sugeçirmez kompardımanlara bölünüyor ve bu bölünme eldeki her araçla ve her fırsatta burjuvazinin sınıf çıkarları doğrultusunda körükleniyor. Hedef bellidir: Sanatı ve sanatçıyı kitlelerden, kitleleri sanatçıdan ve sanattan koparmak; kitle bilincini de bireyin bilincini de türlü yozluklarla içerden-dışardan kuşatma altına almak. Yönteminin ne denli etkin olduğunu sanırım hep biliyoruz.

Burjuva sanat anlayışının getirdiği bir başka sonuç, «güzel sanatlar» ile tatbikî sanatlar ayrımıdır. Her ne kadar zaman zaman turist zevkine ve kesesine hitap için çömlekçilik, kilimcilik gibi elsanatları övülüp göklere çıkarılırsa da, «güzel» sanatlara verilen değer yine de bir başkadır. Bundan güdülen amaç, açıkça ortadaki, «gerçek» sanatı / genellikle üretimle ilişkisi kopuk ya da daha dolaylı olan güzel sanatlarla **özdeşleştirip** / sanatla üretim, yani emek arasındaki organik bağı gözardı etmektir.

Böylece, burjuva sanat **kuramında** sanat / toplumsal işlevinden arındırılıp kendi adına, sınıflar-üstü ve «maddiyat-ötesi» bir işleve kavuşturulurken, / burjuva sanat pratiğinde sanat, toplumsal işlevini her anlamda yoz biçimleriyle **olumsuz yönde** yerine getirmektedir.

Bu durumun maddi temeli, burjuva toplumunun üretim ilişkileridir. Kapitalizm çalışanların yalnız emeğini değil, heyecanlarını, tutkularını, ilgilerini ve her türlü sanat duyarlıklarını da sömürür. Bundan kendine maddi ve ideolojik çıkar sağlar. Burjuva toplumunda emekçi kitlelerin içinde yaşadıkları ağır sömürü ve baskı koşullarının sürdürülmesinde burjuva sanat anlayışının getirdiği çarpıtmaların büyük katkısı vardır.

Bu anlayışın sanat-eğitim ilişkisine nasıl yansıdığına gelince; **Burjuva sanat anlayışı gereğince,** eğitimde sanatın doğrudan ve organik bir yeri olamayacağı aşikârdır. Olsa olsa sanat, burjuva eğitiminde (sanayie tatbikî sanatçı ikmalini sağlama amacı bir yana bırakılacak olursa) bir yan uğraş, öğrencinin boş ve değersiz zamanını değerlendirme kabilinden bir ek faaliyet (seçimlik ders) olarak yer alabilir. Öğrenciye ek bilgi (bilgiden de çok, afaki malûmat), ek beceri (beceriden de çok marifet) sağlamayı öngörebilir. Bunun da, tabii, burjuva hayat pratiğinde parasal bir karşılığı her zaman vardır. Meselâ 19. yy.da bu gibi fazladan marifetleri olan, gergef işleyen, şarkı söyleyen, piyano çalan aile **kızlarının Avrupa koca piyasasında şansları da, fiyatları da bir hayli yüksek** olurdu!

Dolayısıyla burjuva eğitiminde sanat, eğitime özünde yabancı, dışsal bir olgudur. Eğitimin, eklenti bir parçasıdır. Başka türlü olması da beklenemezdi. Bireyleri kişilikleri bakımından da, ilgi alanları ve entellektüel kapasiteleri bakımından da, üretim sürecindeki yerleri bakımından da birbirlerinden ezel-ebet kopuk varlıklar olarak gören ve bu görüşü her vesileyle yücelten burjuvazi / eğitimde sanatı **salt kendi adına bir amaca yönelik** bir **uzmanlık** dalı olarak ele almadan yapamaz.

Okullarda sanat dersleri için çoğu yerde ayrıntılı müfredat programları hazırlanmaz değil gerçi. Bu alana büyük paralar yatırıldığı da olur. Gerekli techizata, öğretmenlere, vs. özel tahsisatlar ayrılır. Giderek okulda sanat yeteneği gösterenler için daha ileri aşamalarda özel akademiler, vs. açılır. Hattâ bizimki gibi kimi ülkelerde «harika çocukların» eğitimi için özel kanunlar dahi çıkarılır. Yetenekli bireyler büyük bir özenle **sanatçı** olarak yetiştirilirler. **Sanatçı olma** eğitimi görürler. Ama, bundan öte ne oldukları kimseyi pek ırgalamaz!

Bunları söylerken, sanatın uygulamada bir uzmanlık alanı olduğunu, inkâr etmek istemiyorum. Bunun için özel eğitime muhakkak ki gerek vardır. Bu özel eğitimin de bugün nasıl yürütüldüğü ve aslında nasıl yürütülmesi gerektiği konusu ayrı bir konudur. Burada sadece, burjuva eğitiminde sanata **genel yaklaşımın** karakterini vurgulamak istiyorum. Bu yaklaşım, eğitimle (bireyin her bakımdan yetişmesiyle) sanat arasında organik bir bağ görmemekte, böyle bir bağ kurmayı da öngörmemektedir.

Oysa sanat pekalâ, eğitimin tüm dokusuna işleyebilir. Bireyin özellikle çocukluk ve ilk gençlik çağında taşıdığı tüm imkânları çok-yönlü geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim anlayışının ve sisteminin ayrılmaz bir parçası olabilir.

Buna yardımcı olacak ilk faktör şimdiden elimizin altında: Çocuk. Türlü özel fizik ya da psikolojik nedenlere bağlanabilecek istisna-

lar dışında bütün çocukların sanata özel bir duyarlık gösterdikleri bilinir. Çocuk resimlerinde, çocukların kendi kendilerine ve birlikte uydurdukları türlü oyunlarda, ninni ve masala sürekli yeni içerik ve biçim boyutları katan yaratıcı çocuk muhayyilesinin işleyişinde, bunun tezahürlerine hepimiz tanık olmuşuzdur. Oysa burjuva toplumunda çocuğun eğitilmesi sürecinde çocuk «büyüdükçe» sanat duyarlığının köreldiğini görüyoruz. Bu bir olgu. İstisnasız her çocukta görülmüyor ama, genel kural budur. Çünkü çocuk kendi başına yaptığı daha ilk şeyde önüne **dikilip «o öyle yapılmaz, böyle yapılır! Bu yanlış, öylesi doğru!» diyen** kocaman adamlarla karşılaşmaktadır. Yani çocuğa evde de, okulda da genel olarak burjuva «yanlış-doğru» değer yargıları aşılandığı gibi, sanat konusunda da burjuva dünya görüşünce ve burjuva toplum pratiğince belirlenmiş yanlış-doğru, güzel-çirkin katogorileri aşılanmaktadır. Öyle ki, çocuk, sonunda / sanata olan duyarlığını, / yaratıcı duyarlığını da, sanattan etkilenme duyarlığını da / yitirmektedir. Kendisi birşey yaparken, ya da bir algısını estetik duyarlılıkla dönüştürerek başkalarına aktarırken / dünyaya kendi gözüyle değil, kendileri de hep aynı çarktan geçmiş büyüklerin gözüyle bakar olmaktadır. Ve her çocuk (yine aynı burjuva şartlanmasının bir sonucu olarak) bir an önce büyümeyi özlediğinden, kendi yaptığından kendisinin de sıtkı sıyrılmaktadır. Birşey yaparken, meselâ resim çizer ya da, masal uydururken, içinden geldiği gibi değil de, büyüklerin ondan bekledikleri gibi yapmasını öğrenmeye can atmaktadır. Çünkü dünya ile arasına burjuva dünya görüşü ve toplum pratiğinin yanlış toplumsallaştırılmış bilinç perdesi gerilmektedir. Bunun genel ve somut bir olgu olarak karşımıza çıkan sonucu / çocuğun büyüdükçe sanat duyarlığından uzak düşmesidir.

Şimdi burada söz konusu olan, bu süreci nasıl değiştirelim de her çocuktan özgün ve dörtbaşı mamur bir **sanat dahisi** çıkaralım sorusuna cevap aramak değil elbette! Sorun şu: Çocuğun büyüdükçe sanat duyarlığından uzak düşmesi / **doğal ve kaçınılmaz bir süreç değildir.** Tam tersi. Çocuğun / yanlış ve yapay değerlerle, sömürü üzerine kurulu sınıflı toplum düzeninin çarpık toplumsal bilinciyle / topyekûn yabancılaşma çarkında öğütülüp ufalanmasının, bu yüzden kişiliğinin tüm veçheleriyle / önceden belirlenmiş belli bir kalıba sokulmasının belirtisidir. O halde çocukta varolan sanat duyarlığını eğitimin her alanında / hem yaratıcılık açısından, hem de sanattan etkilenme açısından / nasıl değerlendirelim ki çocukluk ve ilk gençlik çağındaki bireyler / sözkonusu yabancılaşma çarkından geçmeksizin / gerçek ve özgün kişilik sahibi insanlar olarak yetişebilsinler; genel olarak, sanatla eğitim arasında ne tür bir bağ, / karşılıklı bir bağ kuralım ki / çocuğun sanat duyarlığı tüm eğitim sisteminin «insan»a yaklaşımını olumlu yönde etkileyecek bir hareket noktası olabilsin?

Sorun budur.

Çocukta sanat duyarlığını körelten başlıca iki etkenden söz ettim: Birisi, sanatı, işlevi salt kendisine yönelik bir faaliyet sayan burjuva sanat anlayışı; ikincisi, büyüme sürecinde çocuğun bilincinin burjuva dünyasına göre yanlış yönlendirilmesi. Bu iki etken birbirine sıkı sıkıya bağlı. O halde sanata / onun toplumsal işlevini ve üretimdeki yerini gereğince gözönünde tutan, bugünkünden farklı bir yaklaşımın eğitim sisteminin her dalında uygulanmaya çalışılması, çocuğun bilincinin başka bir düzeyde / bilimsel dünya görüşüyle uyumlu bir doğrultuda / bilinçlice yönlendirilmesini kolaylaştırabilir. Zaten çocuktaki sanat duyarlılığı, taze hâlinde, çocuğun dünyayı kavrama ve değiştirme faaliyetinin ve bu faaliyet içinde sosyal bir kişilik kazanma cehdinin bir veçhesidir. Çocukta sanat duyarlığının köreltilmeden (ve sadece sanata yönelik olarak değil, kişiliğinin tüm unsurlarına yönelik olarak) gelişmesine imkân veren bir eğitim sistemi, çocuğun önünde gerçek ve her yönüyle yetkin bir kişiliğe sahip olabilmesi için engin ufuklar açacaktır. Böylelikle eğitimin amacı, kalıplaşmış uzman ya da meslek tipleri, veya mucizevi dehalar yetiştirip ortaya salmak değil, duyarlığıyla ve becerisiyle, doğal yargıları ve kişiliğiyle tam bütünleşmiş insanın yetişmesinin imkânlarını yaratmak olacaktır.

Bu kısa ve ister istemez eksik teorik değerlendirmenin ötesinde / böyle bir anlayışın uygulamaya konulması yolunda daha somut öneriler getirmeme elbette ki imkânlarım elvermiyor. Bu bakımdan, müfredat programının yapısında sanatın tutacağı yer, diğer derslerle organik bağı, sanatın bir bireysel merak, eğlence ya da **hüner sergileme** konusu olarak değil, dünyayı kavrama ve yorumlamada, giderek değiştirmede toplum bireylerini birleştirici bir uğraş olarak ele alınması, / ve genel olarak, çocuktaki sanat duyarlığının eğitimin bütünselliği içinde hayata geçirilmesi gibi konularda / eğitimci arkadaşların deneyleri ve düşünceleri hepimize ışık tutacaktır. Tartışmanın bu alanda ilerde yapılacak çalışmalara ve getirilecek somut önerilere başlangıç olmasını dilerim.

——— ooOoo ———

Tahrifat ve Yalan Ürün'e de İlerlemeye de Bir Şey Kazandırmayacaktır

ALİ KURUCA

Ürün'ün son sayısında Ahmet Araklıoğlu imzasıyla bir yazı yayınlandı. Ürün epeyce bir süredir, biliyoruz «lalettayin» bir dergi değil. «Muhtevası» açısından söylemiyoruz. İzlediği politik çizgi açısından. Ve «onaylandığına» göre, ve gayrı resmî de olsa sözcü sayılır. Bu nedenle bu dergide yazılanları «yazarının şahsi fikri» diye almak mümkün değil. Bazı yazıların imzalı çıkması sonıadan bir kaçamağa imkân sağlamak içinse, bizi ilgilendirmez. Biz Ürün'de çıkan yazıları bizzat izlediği çizginin görüşleri olarak görüyoruz ve öyle de değerlendireceğiz.

Bu siyasi çizginin eleştirisini bir haylı yaptık. Ve kendisini küfürü bir kenara bırakıp ideolojik sınırlar içine gelmeye çağırdık. O ise inadına, sanki dağarcığında küfürden başka bir şey olmadığını ispat etmek istercesine saldırganlığını devamlı artırdı. Sadece bizle değil, herkesle takıştı. Maocusu bir yana —zaten onunla anlaşan kim var ki— hadi *«goşistini»* de anladık diyelim, solda geri kalan kim varsa hepsiyle çatışma halinde. Bu durum ona bir yarar sağlasa ne iyi! Ama tecrit olup gidiyor. Üstelik DİSK'teki sızma macerasının akamete uğratılması, en vefalı dost gördüğü sosyal demokrasiden de okkalı bir şamar yemesi sonucunu verdi.

Böyle olduğu halde o gün geçtikçe daha saldırganlaşıyor. Tecrit oldukça sekterleşiyor, sekterleştikçe hırçınlaşıyor, hırçınlaştıkça da önüne kim çıkarsa veryansın ediyor, küfürü basıyor. Sonuç: Tam bir yalnızlık!

Oysa hemen herkes —en azından sosyalist birlik içindekiler ve özellikle biz— kendisine ne kadar toleranslı davrandı! Doğru yola

gelmesi, düşmanca tavırlara son vermesi için ne kadar çok ikaz edildi. Ama o, bir yere burnunun doğrultusunu tutmuş, «Nuh diyor, peygamber demiyor»! İşte Adı geçen imza ile yayınlanan yazıdan bir pasaj:

> «Bu çevrelere göre, şimdiki aşamada savaşım, burjuva demokrasisinin dar sınırları içinde verilmelidir: "Bu aşamada anti-faşist mücadele **burjuva demokrat** niteliklidir. İkinci, yani demokratik halk iktidarına yönelik aşama" da verileceği ilan edilen savaşım ise, '**halk demokrat**' muhtevalıdır. Ve bu iki demokrasinin sınıf içerikleri bilindiği gibi tamamen farklıdır.»

Bu fark da şöyle açıklanmaktadır:

> «Demokratik halk iktidarı mücadelesinin saflarıyla anti-faşist mücadelenin safları birbirinden ayrıdır. Anti-faşist mücadele bildiğimiz gibi faşizme karşı olan burjuva kesimleri de içine alır. (...) Buna karşılık demokratik halk iktidarı safları anti-faşist, anti-emperyalist olmak niteliğindedir.»

Bu «açıklamalardan» anlaşıldığı gibi, şimdiki aşamada burjuva demokrasisisinin dar sınırları («burjuva demokrat» nitelik!!) esas alınmakta, emperyalizme karşı savaşım gündemden silinmekte («anti-faşist, anti-emperyalist olmak niteliğindeki» «demokratik halk iktidarı mücadelesinin saflarıyla anti-faşist mücadelenin safları birbirinden ayrıdır!!») ve iktidar savaşımı ile sözümona «mücadele» arasına kalın bir duvar çekilmektedir çünkü «anti-emperyalist olmadığı halde, anti-faşist olan burjuva kesimlerini» ürkütmemek gerekir!!». «Günümüzde, faşizme ve emperyalizme karşı savaşımın ayrılmazlığını anlamayanlar da varmış demek!..»

«Lahavle» dememek mümkün değil! Ama biz gene de demeyeceğiz ve belki bir anlayan çıkar diye birkaç söz edeceğiz.

Kaçmaz'ın Adana ve Diyarbakır konuşmalarından yapılan «montaj»larla TSİP'in görüşleri çürütülmek istenmiş. Baştan aşağı düzmece bir pasaj. Zaten Türkiye'de yaşayanlar, kimin ne dediğini, kimin ne yaptığını izleyenler bu pasajdaki iddialara gülüp geçerler.

Bir kere iddiaların neresinden tutulacağı belli değil. Söylenenlere kulak verecek olursak Kaçmaz —dolayısıyla TSİP— «bugünkü mücadelemiz anti-faşisttir, hele bu safhayı bir atlatalım, ondan sonra anti-emperyalist mücadeleye başlarız» diyesiymiş! Ne Kaçmaz ne de TSİP böyle bilimdışı, saçma bir iddiada bulunmadı. Zaten sözü geçen konuşmada da böyle bir şey hatta bu anlama çekilebilecek bir cümle yok.

Kaçmaz Adana konuşmasında aynen şunları söylemiş:

> «Demek ki, bugün karşımızdaki acil görev olan tırmanan faşizme dur denilmesi ile işçi sınıfının asgari hedefi olan demokratik halk ik-

tidarının kurulması birbirine sıkı sıkıya bağlı, biri diğerini tamamlayan iki hedefi oluşturmaktadırlar.

Biri diğerini tamamlayan bu iki ayrı hedefin farklı toplumsal yapılara dayanacağı da açıktır. Birinci hedef doğal olarak, toplumdaki tüm anti-faşist güçlerin birliğini gerektirmektedir. Bizim, burjuvazinin reformcu alternatifi olan sosyal demokrasiyi bütünüyle bu mücadelenin saflarında görmemizin nedeni de budur. Buna mukabil emperyalizmin yerli ortağı tekelci burjuvazinin egemenliğine son verecek olan halk cephesinin anti-faşist olduğu kadar anti-emperyalist güçlerden oluşması gerekir. Yani faşizme geçit vermeyecek toplum güçleri arasında yer alan bir kısım toplum kesimlerine —ki bunlar anti-emperyalist değildirler— halk cephesi içinde yer yoktur.

Her iki mücadelenin anti-faşist niteliği, yani demokrasi yanlısı toplum kesimlerini kapsıyor gibi görünmesi zaman zaman bazı yanılgılara yol açabilmektedir. Oysa her iki mücadeledeki demokrasi hedeflerinin içeriği farklıdır. Acil görevimizin anti-faşist niteliği faşizme dur denilmesine ve geriletilmesine işaret eder. O, bu şekliyle, burjuva demokrasisinin kapsamı içinde kalır. Yani bu aşamada anti-faşist mücadele **burjuva demokrat** niteliklidir. İkinci, yani demokratik halk iktidarına yönelik aşamadaki anti-faşist mücadele, faşizmin tamamiyle toplumdan silinip atılmasını hedefler. Bu niteliğiyle anti-faşist mücadele **halk demokrat** muhtevalıdır. Ve bu iki demokrasinin sınıf içerikleri bilindiği gibi tamamiyle farklıdır.»

Konuşmanın bütünü alınsa mesle hiç izaha lüzum kalmadan anlaşılacak. Ama yerimizin darlığından bu kadarı ile kifayet ediyoruz. Ürün iddia ediyor ki, «iktidar savaşımı ile bu sözümona «mücadele» arasına kalın bir duvar çekiliyor»muş. Oysa Kaçmaz'ın dediği açık. «İki mücadeleyi birbirine sıkı sıkıya bağlı biri diğerini tamamlayan» diye vurgulamış. Ürün gene «mücadelenin iki ayrı safhaya» bölündüğünü iddia etmiş. Oysa Kaçmaz bir bütün olarak anti-faşist mücadelenin iki ayrı aşamadan geçeceğini söylüyor. Bu günkü acil görevimiz faşizmi geriletme aşaması olacaktır, bu nedenle mevcut şartlarda faşizme karşı olan tüm güçleri bu arada burjuva demokratlarını da içine alır, halk iktidarına yönelik mücadele ise faşizmin toptan kaldırılmasını hedeflediği için bu mücadelenin saflarında anti-meperyalist olmayanların yeri yoktur diyor.

Şimdi yazılanlar bu kadar açık iken. Ürün nasıl olup da bu ölçüde tahrifatçılık yapabiliyor? Bu ölçüde düşmanlık güderek, karşısındakinin kuyusunu kazmaya çalışanlar, foyaları hemence açığa çıkınca aynı kuyuya kendileri düşmezler mi? Üstelik bu konular «halk cephesi», «anti-faşist güçbirliği» vb. önemli konular. Sadece Kaçmaz'ın bu konuşmasında ele alınmış değil. TSİP'in sürdüre geldiği 4 yıllık politikanın temel taşları bunlar olmuş. Ve TSİP'in mücadelesinin özü, büyük ölçüde anti-faşist ve anti-em-

peryalist olmuş. Kongresinde halk cephesi doğrultusunda kararlar almış. Bunları hayata geçirmek için çeşitli somut girişimlerde bulunmuş. Emperyalizme karşı, dünya barışının sağlanması uğruna sayısız yayın yapmış. Bütün bunlar ortadayken sen kalkacaksın hiç sıkılmadan TSİP'in «emperyalizme karşı savaşımı gündemden sildiğini» söyleyeceksin« Şimdi sana «insaf bre!» demek az gelmez mi?

Bütün bu yaptıkların yetmiyormuş gibi, sonra da kalkıp TSİP' in ülkemizde anti-faşist mücadelenin her iki biçiminin sınıfsal muhtevalarını belirlerken yaptığı tesbitle ilgili olarak «burjuva kesimlerini ürkütmemek gerekir!!» diye aklınca dalga geçiriyorsun. Ama Türkiye'de yaşayanlar bazı burjuva kesimlerini kimlerin ürkütmemek istediğini, kimlerin CHP'nin ardından ayrılmaya bir türlü yanaşmadıklarını çok iyi biliyorlar. Zaten hesaplarını *«burjuvaziyi ürkütmeme»* taktikleri üzerine kuranlar için, başkaları da, olsa olsa o noktadan hareket etmiştir!

Mesele ürkütüp ürkütmeme meselesi değildir. Mesele sınıf muhtevalıdır. Bugün Türkiye'de ne yapalım ki anti-emperyalist olmadığı halde anti-faşist olan bir burjuva kesimi ve onların siyasal çizgileri vardır. Bu üstelik sadece Türkiye'ye özgü değildir. Tüm kapitalist toplumlarda rastlanan bir olgudur. Söz gelimi Willy Brant'ın partisi hem faşizme karşıdır hem de Alman emperyalizminin alternatif temsilcisidir.

Gelelim Türkiye'ye. Türkiye'de sosyal demokrat bir akım vardır. Bu sosyal demokrasi CHP'de temsil olmaktadır. Sosyal demokrasinin sağ kanadı —ki bugün CHP'ye hakimdir— anti-emperyalist değildir. Hattâ emperyalizmle uzlaşmaktadır. Bu kanadın görüşlerini yansıtan CHP 1973 seçim bildirgesi olan Ak Günler kitabındaki ifadeler son derece açıktır. Burada Türkiye'nin içinde bulunduğu emperyalist paktlardan ve antlaşmalardan ayrılmanın hiç sözü edilmemekte aksine buradaki konumların pekiştirilmesi savlanmaktadır. Şöyle:

> **«2. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan neden ve gereklerden dolayı Türkiye kendi güvenliği ile ilgili olarak batının Savunma Sistemleriyle sıkı bağlantılar kurmuştur. Bu bağlantılar gelecekte de gerekli ve geçerli olacaktır.**
>
> **CHP Türkiye'nin ulusal güvenliğini en sağlam biçimde koruyabilmek uğruna**
>
> **• içinde bulunduğu ortak güvenlik sistemini korumayı; .... zorunlu sayar.»**
>
> **(Ak Günler Büroşür s. 217)**

Kaldı ki CHP sözcüleri NATO başta olmak üzere emperyalist paktları hep savunmuşlardır. Hattâ Ecevit'in, eski başbakanlığı sırasında NATO'da Yunanistan'dan boşalan yere talip olması cümlenin malumudur.

Öte yandan CHP'deki bu sağ kanat anti-faşist niteliktedir. CHP iyi kötü anti-faşist mücadele verirken bu kanat tarafından yönetilmiştir.

Ve anti-faşist mücadele faşizme karşı olan tüm toplumsal güçlerin birliğini gerektirir. İşte mücadelenin bu ilkesi ve sağ kanat sosyal demokrasinin anti-faşist fakat emperyalizmle uzlaşan niteliğidir ki, burjuvazinin farklı kesimleri arasında ayrım yapılması ve acil anti-faşist mücadelenin bir yanıyla burjuva demokratik sınırlar içinde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Bunlar çok bilinen *alfabetik* bilgiler. Ama nedense «ilerleme» bunları bir türlü kavrayamaz. Daha doğrusu *kavramak istemez.* Çünkü onun gönlü CHP'dedir. «Hapursa da, köpürse de» CHP ile ittifak kurmayı kafaya takmıştır. Üstelik bu ittifak ileri demokrasinin iktidarı olacaktır. Bu nedenle CHP'nin külliyen anti-emperyalist olması gerekmektedir. Böylece anti-emperyalist mücadele ile anti-faşist mücadele birbirine *tamamen çakışmış* olacaktır. Ama CHP'de egemen sağ kanat anti-emperyalist değilmiş! Ne beis! Biz onu anti-emperyalist ilân ederiz. Ve de öyle olduğuna hem onu hem de cümle alemi inandırırız. Bizden iyi mi bilecekler. Denecek ki CHP hem NATO'cu hem anti-emperyalist bu ne biçim iş! Canım o kadar kusur kadı kızında da olur!

Ürün, TSİP'i faşizme ve emperyalizme karşı mücadelenin ayrılmazlığını anlamamakla itham ediyor. Ama «ilerleme»nin şimdiye kadar dediklerinden —Ürün dahil— bu noktayı hiç mi kavramamış olanın kendileri olduğu anlaşılıyor. Evet bu iki mücadele birbirinden elbette ayrılmaz. Ama birbirleriyle de özdeş değillerdir. Bunların ayrılmazlığı faşist güçlerle emperyalizmin işbirliği içinde olmalarından kaynaklanır. Ve ülkeyi devrime ulaştırmak, demokratik halk iktidarını kurmak için ikisine karşı da amansız bir mücadele yürütmek gerekir. Bu mücadelenin zaferle sona ermesiyle birlikte hem emperyalizm ülkeden kovulur, hem de faşizm bir daha hortlamamak üzere mezarına gömülür. Bu anlamda bu iki mücadele birbirinden ayrılmaz.

Ama düşünün ki, faşizm alabildiğine tırmanıyor. Ve ülkede faşizme karşı mücadele vermeye hazır fakat anti-emperyalist olmayan toplumsal kesimler ve onların siyasi temsilcileri var. Bu

durumda kim ki, *anti-emperyalist olmayanlar, anti-faşist olamazlar, onların mücadelemizde yeri yoktur* diyorsa o «sol» bir gevezeden başkası değildir. Gene durum böyle iken bu toplum kesimlerine kim ki, *sen sadece anti-faşist olamazsın, aynı zamanda anti-emperyalist olmak zorundasın, hem zaten anti-emperyalistsin ama bunu henüz idrak edemiyorsun, faşizme ve emperyalizme karşı mücadele birlikte yürtülür, gel anti-emperyalist saflarda —yani UDC'de— yerini bir an önce al* diye diretiyorsa o da sağ bir gevezeden başkası değildir.

Üstelik böylesi gevezelikler, bunları yapanları açıklayamayacakları açmazlarla karşı karşıya getirip apıştırır. İşte şimdi CHP ağırlıklı bir hükümet başta. «İlerleme»ye göre iktidarın anti-emperyalist olması gerekir. Oysa iktidar emperyalistlerle kolkola. Bir yanda IMF, öte yandan NATO başkomutanı, beri yandan Carter'in tavsiyeleri! Zaten anti-emperyalist olsa sosyalistleri de yanına alması gerekmez mi? Oysa 141-142 hâlâ uyutuluyor. Yoksa bu iktidar anti-emperyalist değil mi? O zaman sizin mantığınıza göre —anti-faşist olan aynı zamanda anti-emperyalist olur— bu sefer iktidarın faşizme karşı olmadığı çıkar. Hattâ sizin mantığınızı tam uygularsak bu iktidarın faşist olduğu çıkar! Gördünüz mü nasıl açmazlarla karşı karşıya kalıyorsunuz, başkaları ile dalga geçeyim derken.

Ürün'deki yazıda bir de şöyle paragraf var:

> «Ama yine de, aynı ekibe göre, "CHP'nin solundaki tüm siyasal güçlerin ortak platformunun yaratılması için çaba göstermek" (17) gerekir. Bu durumda herkesin, Maocusunun, goşistinin, kısacası "CHP nin solundaki tüm siyasal güçlerin" yer aldığı, ama işçi sınıfının ve devrimci partisinin dışarda bırakıldığı —çünkü işçi sınıfının potansiyel gücü henüz somut siyasî güce dönüştürülememiştir (!) ve devrimci hareket de, henüz işçi sınıfının öncülüğünü yerine getirmekten çok uzaktır (!!)— bir tekke ile karşı karşıya bulunduğumuz açık değil mi?»

Kimin «tekke» olduğu, kaç yıl ne yaptığından belli. Burayı geçelim. TSİP «Maocusunun, goşistinin yer aldığı» bir cephe öneriyormuş! TSİP'in anti-sovyetik, anti-komünist maocuları demokrat bile kabul etmediğinden «ilerleme» habersiz. Ya da öyle görünmek işine geliyor! Ama Türkiye'de yaşayan herkes TSİP'in bu konudaki kararlı tutumunu ismi gibi biliyor. «goşisti»ne gelince TSİP bu konudaki görüşünü de net bir şekilde ve bilimden kaynaklanarak koymuş. İşçi sınıfı hareketine zararlı olmadığı ölçüde «sol» maceracı akımların —hele Türkiye şartlarında— cephe de yeri olduğunu tespit etmiş. Bunları anti-emperyalist küçük bur-

juva devrimcileri olarak nitelemiş. «İlerleme»nin yaptığı gibi maocularla bir kaba doldurup «her boydan her soydan» teranesiyle «tu kaka» etmemiş! Ve Türkiye'de yaşayan herkes böyle gerektiğini gayet iyi bilir.

Dahası TSİP «işçi sınıfını ve devrimci partisi»ni de cephe dışı bırakıyormuş Gülünüp geçilir ya, üstü kapalı denilmek istenen şu: *«TSİP maocusuna, goşistine evet diyor, «ilerleme»ye hayır diyor».* Bre insafsız tahrifatçı. Baştan beri *sosyalist birlik* diyen kim? Sosyalist hareketin kapsamını ortaya koyan kim? Birlik uğruna çaba gösteren kim? Hattâ *anti-emperyalist, anti-faşist bir konferans* toplanması için çaba sarfeden, bu doğrultuda somut girişimlerde bulunan kim? Sen bu yalanlarla belki üç beş ÜRÜN okurunu aldatabilirsin ama, bunları herkes öylesine biliyor ki, mumun yatsıya kadar bile yanmayacak!

——— ooOoo ———

«Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı» Üzerine Ahkam Kesmek «Yürüyüş»e Düşmez

MEHMET DİLAVER

«Sosyalist» magazin Yürüyüş densizlik yapmasa edemiyor. **İflah olmaz kariyerist** başyazarının öğretim üyeliğine döneceği, bu nedenle başyazarlığı bırakacağı haberi geliyor. Basbayağı seviniyoruz! Bir birlik düşmanının birliği devamlı baltalayan küfürbaz kaleminden kurtulacağız, hiç olmazsa Yürüyüş, eskisi kadar sekter ve grupçu olmayacak diye... Bir de bakıyoruz halef selefi arattırmıyor! Yürüyüş'ün yeni başyazarı, eski başyazar abisine rahmet okuturcasına, daha başyazarlığa terfi eder etmez, ayağının tozuyla önüne gelene veryansın ediyor. Isim vermiyor ama kasdettiklerinden birisinin Türkiye Sosyalist İşçi Partisi olduğu anlaşılıyor. (Yürüyüş, Örgüte İnanmak, sayı: 152)

Yeni başyazar, son günlerde parti dışına düşen bazı unsurların tezviratına dayanarak TSİP'e saldırıyor. Bu arada yalanlara başvurmaktan da geri kalmıyor. Bütün bunların altında yatan mahalli seçimlerde TSİP le TİP'in oy desteği açısından güçlerinin hemen hemen aynı olduğunun açığa çıkmış olması. TSIP'in oyları TİP'in oylarının hemen yarısı kadar, katıldığı yerlerin sayısı da hemen yarısı kadar. İşte bu gerçek bazılarını zıvanadan çıkartıyor. Hele hele etkinlikle oy sayısını bir tutmak gibi bir ölçütün peşinde olanlar, «proletaryanın almaşıksız alternatifi», «iktidara yürüyen hareket» olmadıklarının «tescil» olmasını bir türlü hazmedemiyorlar. Ve fırsat budur diyerek, TSİP'i karalamaya girişiyorlar. Yürüyüş'ün yeni başyazarı da payına düşeni hiç kaçırmıyor. Bilinen yaveler: «TSİP önce ideolojisini değiştirmiş, sonra proğramını değiştirmiş!» Bunlar, «ideolojik formasyonu» küflenmiş babıali polemikçiliğine —o da hani Peyami Sefa vb. gibi «usta» olanlarına değil Rauf Tamer vb. gibilerine— anca yetebilecek olanların karalamaları. Kaç defa dedik, bırak sen «değiştirme» yavelerini de, TSIP'in ideolojisine ne diyorsun? programı-

na ne diyorsun? onu söyle. Çünkü, yok saydığınız TSİP böyle karalamalarla yok olmuyor. Onu gerçekten yok etmek istiyorsanız bunun bir tek yolu vardır, TSİP'in ideolojisini, programını, siyasetini, örgütlenmesini vb. eleştirip, mahkum etmek. Ve yanılan TSİP'lileri ve kitleleri bu yanılgıdan kurtarıp TSIP'in etkinliğine son vermek! Hadi, ne duruyorsunuz!?

Ama biz biliyoruz neden bu yola bir türlü başvurmadığınızı. Çünkü dağarcığınızda ideolojik eleştiri yapmaya yarayacak pek bir şey yok. Çünkü dağarcığınız çamurla dolu. Ve çünkü böyle bir yola başvurduğunuzda sizin ideolojik fukaralığınız açığa çıkacak. TSİP'in sağlam ideolojisi ve doğru politikası karşısında bozguna uğrayacaksınız.

Yeni başyazar malum yavelerden sonra bir de yalan söylüyor. TSİP'liler «ellerindeki örgütün, yarın sosyalizmi kuracak bir örgüt değil, bir 'geçiş partisi' ya da 'mayalanma alanı' olduğunu ilan» etmişler!

Gerçi böyle diyen«TSİP'liler» çıkmadı değil. I. Parti Konğresi sırasında bazılarının böyle iddiaları vardı. Ama onlar partiyi çoktan gözden çıkarmışlardır. Ve bu nedenle de kısa süre içinde **«ilerleyiverdiler»** Bunların da sayıları TSİP'i zaafa uğratacak kadar değil. TSIP kalanların elbirliğiyle yoluna sağlam adımlarla devam etti. Çünkü proletarya sosyalizminden kaynaklanan sapasağlam bir ideolojisi ve bu ideolojinin çizdiği doğru bir politikası vardı. Bu politikanın ana motiflerinden birisi de sosyalist birlik meselesiydi. Sosyalist birliği her zaman öne çıkartan TSİP, böyle diye Parti'ye gereken önemi vermezlik etmedi. Aksine, o, başkanından sempetizanına kadar bir bütün halinde kendini herzaman sosyalist hareketin belkemiği olarak gördü. Ama böyle diye kimilerinin uslanmaz gafletine düşerek «sadece ben varım, benim dışımdakiler, anaforun yan akıntılarıdır» devekuşuluğu yapmadı. TSİP'lilerin hepsi partilerini daima bir işçi sınıfı partisi olarak gördüler, onu proletaryanın merkezi otoritesi haline getirmek için canla başla uğraştılar, onun, sosyalist hareketin belkemiği olmaya devam edebilmesinin, merkezi otoritenin tüm işlevini yerine getirmesiyle mümkün olabileceğine hep inandılar.

Ama parti içinden kimileri çıktı; aynı yeni başyazarın ve diğer başka kimilerin yaptığı gibi sosyalist birlik politikasını reddetti. Oysa TSİP'in ideolojik ve politik üstünlüğünün başlıca kanıtı, somut şartların somut tahlili sonucunda ortaya koyduğu birlik politikasıdır. Ve bunu inkar edenler TSIP'li olamazlardı. Nitekim bu nedenle TSİP'in dışına düştüler.

Bunlar, ne nitelikçe ve nicelikçe Partiye zaaf getirecek ölçüde değillerdi. Ama eskilerden daha dişli olduklarını göstermek istiyorlardı. Ve bu nedenle zorbalığın her çeşidini mübah gören, kollektivite içindeki görevi elçabukluğuyla aşırıp burjuva mülkiyet ilişkisine çeviren bir

tutumun içine girdiler. Ne ki bu tutumlarıyla kendilerini herkesin gözünde iyice rezil ettiler. Yakında bütünüyle yokolup girmeye mahkumlar.

İşte Yürüyüş'ün TİP'li yeni başyazarı anlaşılan bu parti döküntüleri ile ağız birliği ediyor. Parti yıkıcılığının ağzıyla TSİP'i karalamak istiyor. Belki de onları «kazanmayı» deniyor. Başarabilirse bu parti yıkıcılarını tepe tepe kullansın!

Sosyalist Birlik'e sırt çevirenler'in bu politikanın ateşli savunucusu TSIP'i yıkmak isteyenlerle ağız birliği etmeleri tuhaf değil! Tuhaf olanı, Yürüyüş yazarının bir yandan Parti yıkıcılığına arka çıkıp onu pohpohlarken bir yandan da sosyalist örgütün saygınlığından dem vurması! Aynen şöyle diyor:

«Sosyalist örgütün saygınlığı nerede kaldı?»

«Nerede» mi kaldı? Biz onu gayet iyi biliyoruz ve daha ilk sayımızdan itibaren «sosyalist örgüt»ün önemini vurguladık. Ne yaptıysak ilk başta örgütlü mücadeleyi esas aldık. Evet, «sosyalist örgütün saygınlığı»nın «nerede kaldığı»nı gayet iyi biliriz ama, **nerede kalmadığını da** gayet iyi biliriz. Dilerseniz bir bakıverelim.

Yazar TSİP'in «ideolojisini değiştirdiği»nden dem vuruyor. Biz TSİP'in ideolojisini benimsemiş bir yayın organıyız. Ve açıkça iddia ediyoruz ki ideolojik hattımızda TSİP'in kuruluşundan bu yana bir değişiklik olmamıştır. Aksini iddia eden varsa bunu kanıtlarıyla belgelemelidir. Sözgelimi bu derginin sahifelerinde proletarya enternasyonalizmine ters düşecek tek bir ibare gösterilemez, ya da maoizme veya troçkizme çekilebilecek tek bir kelime bulunamaz. Oysa bir de şuna bakalım:

> **«İlkin hemen belirtelim ki, Sovyetler Birliği'nin, Varşova paktının diğer dört üyesiyle birlikte Çekoslovakya'ya yaptığı askerî müdahalenin hiç bir yönden haklı hatta gerçekçi politika bakımından geçerli görülebilecek tarafı yoktur. Bu müdahale millî bağımsızlık ve eşitlik haklarına olduğu kadar sosyalizm ve sosyalist enternasyonalizmi ilkelerine de aykırıdır.**
>
> **Sovyetler Birliği'nin güvenliği bakımıdan Doğu Almanya'nın ve Çekoslovakya'nın önemi, bu ülkelerden Sovyetlerin emin bulunmak isteği, gerçekçi bir politikanın tadsız, dikenli bir zorunluğu olarak da ileri sürülemez.»**

Yıl 1968 Çekoslovakya'da emperyalizmin çeşitli tezgahlarıyla karşı devrimci bir hareket başlamış. Ve bu hareket Çekoslovakya'daki sosyalist demokrasiyi tehdit eden boyutlara erişmiş. Bunun üzerine dünya sosyalist sistemi içinde yer alan bir kısım ülkelerin de yardımıyla bu karşı devrimci hareket bastırılmış. Zaten proletarya enternasyonalizminin gereği de bundan başkası değil! Hatırlanacak, TİP'in yönetim kademesindeki anlaşmazlıkların meydana çıkmasına, bir bakıma Çekoslovakya olayı sebep olmuştur. Aybar alenen Dubçek'çilik yapmış, Sovyetler Birliği'ne veryansın etmiştir. Tartışmalar yoğunlaştığı bir sırada

da Akşam gazetesi konu ile ilgili olarak bazı kimselerin görüşlerini almıştır. İşte yukarıdaki pasaj yeni TIP'in G. Başkanı B. Boran'ın (o zamanlar eski TIP'in MYK üyesiydi ve milletvekiliydi) Akşam gazetesinde yayınlanan yazısından alınmıştır.

Evet, sanıyoruz bir kısım okuyucular şaşırmıştır. Proletarya enternasyonalizmine bu kerte yabancı sözler nasıl edilebilmiş diye! Karşı devrimci bir hareket karşısında Çekoslovakya işçi sınıfına ve emekçi halkına diğer sosyalist ülkelerden gelen yardım **«milli bağımsızlık... hakkına aykırı»** görülebiliyor. Dahası var sosyalist ülkeler arasındaki enternasyonalist ilişkiler, **«Sovyetler Birliği'nin güvenliği»** meselesi olarak ele alınıyor ve sanki Sovyetler Birliği diğer sosyalist ülkeleri kendi güvenliğinin bir aparatı olarak görüyormuş izlenimi yaratılmak isteniyor. Hem de **«enternasyonalizmin ilkeleri»** ne sığınılarak!

«Eğer Sosyalist sistem»den Sovyet ve diğer ülkeler yöneticileri Stalin devrinde şekillenmiş ve kemikleşmiş, onun ölümünden sonra da az çok değişmekle beraber sürüp gelen politik sistemi kasdediyorlarsa. Çekoslovakya ve diğer ülkelerde başgösteren «liberalleşme» hareketleri sözü geçen sistem için tehlikelidir. Ne var ki, sözü geçen sistem sosyalist düzenin örnek alınacak bir prototipi değildir ve şimdiki yöneticiler isteseler de istemeseler de, köklü değişikliklere uğramaya mahkumdur.

Unutulmamalı ki, bugünkü Sovyet ve diğer ülkeler komünist liderleri Stalin döneminde yetişmiş, kişilikleri ve kafaları da o dönemin şartları altında şekillenmiş kimselerdir. Bunun için de son 10 - 15 yıldır Stalinci dönemi ve sistemi ne kadar reddetseler onun şartlanmalarından tam kurtulamamaktadırlar. Yeni, genç kuşakların, liderlerin işbaşına gelmesiyle ancak gerekli değişiklikler gereği ölçüde ve derinlikte yapılabilir. İkincisi, bu yöneticiler, genellikle iktidarda olanların büyük değişiklikler karşısında duydukları ürküntüden, işler kontroldan çıkacak, sarpa saracak korkusundan kendilerini kurtaramamışlardır; böyle bir korkuya kapılan her iktidar gibi onlar da zora başvurmak, baskı usulleriyle durumu kontrol altına almak yoluna gitmişlerdir.»

Bu sözleri eleştirmeye gerek var mı bilemiyoruz. **«Stalin devrinde şekillenmiş ve kemikleşmiş»** ve halen dahi **«sürüp gelen politik sistem» «köklü değişikliklere uğramaya mahkum»** muş! Eleştirmek için neresini tutsanız elinizde kalacak bir «değerlendirme». «Politik sistem»den kasıt ne? Sosyalizmin kaç tane «politik sistem»i olur? Bu «sistem nasıl «köklü» değişikliğe uğrar? «Köklü değişikliğe» uğrayınca ne olur? Bu soruların cevaplarını —tabii bilimsel anlamda— bu metinden çıkarmak bir hayli zor. Ama neyin kastedildiği pek anlaşılmıyor da değil. Boran, apaçık Çekoslovakya'daki «liberlleşme»den yana! Zaten yazının sonraki bölümlerinde bu nokta daha bir açıklık kazanıyor.

«Kuzey Kore, Kuzey Vietnam, Küba ve Çin gibi ülkelerde ise ihtilalci sosyalist düzenlerin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Gerek Rus-

ya, gerekse adı geçen az gelişmiş ülkeler ekonomik-sosyal gelişme safhaları açısından doğrudan doğruya sosyalizme geçip sosyalist düzeni bütün yanlarıyla gerçekleştirebilecek durumda olmadıkları için ekonomik-teknolojik gelişme, sanayileşme, ön plana alınmıştır; bu yapılırken de sosyalist demokrasiyi ve değerleri geliştirmek ve gerçekleştirmek arka plana itilmiş, hatta bu konuda yanlış görüşlere ve tutumlara sapılmıştır. Oysa sosyalizm bugün insanların gerçekten hür ve mutlu olabilecekleri, demokrasinin tam anlam ve kapsamıyla gerçekleşebileceği bir sistemdir.

Bununla beraber kapitalist sistemin ve onunla birlikte sömürünün tasfiyesi kendiliğinden, otomatik olarak kişi özgürlüğünü ve sosyalist politik demokrasiyi getirmemektedir. Ve yukarıda sözünü ettiğimiz ülkelerde getirmemiştir.»

Söylenenler bir hayli **açık**. Bir kere sosyalist ülkelerde **«ihtilalci sosyalist düzenler»** varmış! Yani sosyalist düzenlerin «ihtilalci» si de olabilir, «ihtilalci olmayanı» da gibi bir anlam çıkıyor. Neyse! Ama yukarıdaki paragraflardan bilmediğimiz «yeni» şeyler öğreniyoruz. Sosyalist ülkelerde bu arada «Rusya»da da (bizim bildiğimiz dünyada «Rusya» diye bir ülke yok, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği var. Bu birliğin içindeki onbeş devletten birisinin adı Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, ya da kısaca Rusya Federasyonu denebiliyor.) **«sosyalist demokrasiyi ve değerleri geliştirmek arka plana itilmiş»** ve bu nedenle bu ülkelerde «kişi özgürlüğü» ve «sosyalist politik demokrasi» yokmuş! Dünyanın en özgür ülkesinin Sovyetler Birliği olduğunu söyleyen Castro herhalde büyük bir «yanılgı» içinde!

Yukarıda bu söylenenlerin bilmediğimiz yeni şeyler olduğunu söylemiştik. Doğru biz bunları bilmiyoruz ama çok sık **duyduğumuzu** da kimse inkar edemez. Sosyalist ülkelerde «özgürlüğün ve demokrasinin bulunmadığını» ağızlarından düşürmeyenlerin kimler olduğu malumdur. Ama bu koroya eski TIP'in önde gelen sözcülerinden birisi katılırsa, bu bazıları için ele geçmez bir ganimet değeri taşıyabilir!

Boran; «liberalleşme» hareketlerini de şöyle niteliyor.

«Bu yeni hareketler Sovyetler Birliğinde iç politik düzenin değişmesi sosyalist demokrasinin gerçekleştirilmesi yönündedir: öbür ülkelerde ise, yeni hareketlerin hem içe dönük demokratik ve moral bir niteliği vardır, hem de dışa dönük —Sovyetler Birliği'ne karşı— milli bağımsızlık yönü vardır.»

Bu pasaj tek kelime ilave edilmesini gerektirmeyecek ölçüde **«açık!»** Bu nedenle geçiyoruz.

Daha sonraki bölümlerde bu **duruma** neden gelindiğini şöyle izah ediyor :

«Baskı ve zor usulleri ne içte, ne de dış ilişkilerde sürekli ve olumlu bir çözüm getirmez sorunlara. İleride daha büyük patlamalara, çatışmalara yol açar. Baştan beri içte sosyalist demokrasinin, dış ilişkilerde sosyalist enternasyonalizminin ilkeleri ve şartları ihmal edil-

meseydi bugünkü durum ve sorunlarla karşılaşılmazdı.

....

«Yirmi, yirmi beş, elli yıl süresince bu rejimler, işçilerin ve emekçilerin ve emekçi halkın, sosyalist aydınların ve gençliğin, hiç değilse ağırlıklarını duyuracak ve rejimin sosyalist doğrultuda gelişmesini teminat altına alacak kadar büyük bir kısmını sosyalizme kazanamamışlarsa, suç kendilerindedir.»

«Baskı ve zor» kullanılması **«patlamalara yol açar»**mış, bunca yıldır, **«işçiler»** ve **«emekçi halk»** «sosyalizme kazanılamamış»mış!Denecek pek bir şey yok! Yalnız biz sadece bir örnek verelim. Sovyetler'de 1936 Anayasasından bu yana tek dereceli üniversel oy geçerlidir. Herkes seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Sovyetler Birliği'ni yöneten Yüce Sovyet bu seçimlerde oluşur. Ve seçimlerde SBKP adayları, Parti'nin halkın çıkarlarının öncülüğünü yapmasından ve toplumsal saygınlığından ötürü işçilerden ve emekçi halktan büyük destek görürler. Bu nedenle SBKP Parlamento gurubu Yüce Sovyet'te her zaman çoğunlukta olur. Şimdi soruyoruz, bu mu «işçilerin ve emekçi halkın **sosyalizme kazanılmamış»** olması?!

Yazı hep bu «minval» üzerine gidiyor. Yerimiz müsait olsaydı da keşke yazının bütününü basabilseydik. İbret olsun diye!

Bizi «ideolojisini değiştirdi» diye horlayan yeni başyazar! Ne diyorsun Genel Başkanınızın bu dediklerine? Bu sözler söyleneli 10 yıl oluyor diye geçiştiremezsiniz.

Ayrıca, Akşam gazetesinde yayınlanan bu yazının yazarına da açıkca soruyoruz. Bu on yıl önce söylediklerinin altına bugün imza atar mı?

Bir de şuna bakalım.

«Oysa Sovyetler Birliğinde ve onun sistemini esas örnek alan Halk Cumhuriyetlerinde «işçi sınıfı diktatörlüğü», partinin, hatta parti içinde belirli bir kadronun gitgide tek bir kişinin müstebit, keyfi idaresi şeklini almıştır.»

Bu suçlamanın ilk defa Trotsky'den geldiğini bilmeyen yoktur. Trotsky saptıktan sonra Sovyetler Birliği'nde proleterya diktatörlüğünün yerini «parti diktatörlüğü»nün aldığını ifade etmiştir.

«Bundan başka, devrmci parti... 'yerine geçme» yolunu izleyecek, «partinin yerine kongre, sonra kongrenin yerine merkez komitesi ve en sonunda Merkez Komitesinin yerine bir diktatör geçecektir» (Troçki, sf. 123)

Bunu ünlü Trotskyst Isaak Deuthscher, Trotsky'den alıntı yaparak anlatıyor. Şimdi Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerdeki yönetimleri aynı Trotsky'nin ağzıyla eleştirmek neye yorumlanabilir?

Bir diğer örnek:

«İkincisi, küçük devletler, hele üçüncü dünya denilen azgelişmiş ülkeler iki kampın dev devleti arasında sıkışmamak, ikisinden birini seçmek zorunda kalmamak için kendi aralarında bir dayanışma ve işbirliği kurma çabasını ciddiyetle göstermelidirler.»

Ya bu neyin nesi denilecek! Bu da aynı yazının bir cümlesi. Denilmek istenen bir yorum getirmeye ihtiyaç göstermeyecek kadar açık. Bu görüş bal gibi **maoist** bir görüştür. Şimdi yine soruyoruz: Bu Trotskyst ve maoist cümlelerin yazarı bugün aynı satırların altına imza atabilirler mi?

Biz bu cümleleri sarfettiği için makalenin yazarına Trotskyst veya maoist demiyoruz. Desek de doğru olmaz. Ama ortada bir gerçek var ki Boran on yıl önce pek tutarlı bir ideolojik bütünlük göstermiyormuş. Göstermiyormuş, çünkü bugün yazılarında 10 yıl önce yaptığına benzer gaflara rastlamıyoruz. Demek ki kendisi **ideolojik açıdan** bir ölçüde **değişmiş!**

Bir de dönüp yeniden kendimizi ele alalım. Bir daha iddia ediyoruz ki, 4 yıllık ve 50 küsur sayılık yayınımız süresince işçi sınıfı enternasyonalizmine aykırı düşecek değil böylesi gaflar, tek bir kelime bile etmedik. Şimdi soruyoruz. **İdeolojisini değiştiren kim?**

Üstelik Boran bu yazıyı yazdığı sırada eski TİP'in önde gelen sözcülerindendi ve tabir yerinde ise Aybar'dan sonra «ikinci kişi»ydi. Şimdi ise yeni TİP'in Genel Başkanı. Yani her iki örgütün de başlıca politik temsilcilerinden biri! Şimdi cevap verin bakalım:

Sosyalist örgütün saygınlığı TİP'e mi kaldı? Alalım bir diğer konuyu.

Eski TİP'de Aybar'ın «güleryüzlü sosyalizmi»ne çıkan muhalefetin içinde bilindiği gibi B. Boran dahil olmak üzere şimdiki TİP yöneticileri de yer almışlardı. Gerçi muhalefetin başı EMEKÇİ'ler tarafından çekiliyordu, ama bazı zigzaglardan sonra Boran da muhalefet kanadı içinde yerini almıştı. Muhalefetin **yayın organı** bilindiği gibi EMEK dergisiydi. Boran'ın bu dergide yazdıklarını ele alacak değiliz. Yalnız şu kadarını hatırlatalım ki, Boran eski TİP'i **«sosyalist hareketin politik örgütü»** «EMEK sayı: 2) olarak görüyordu. Buna rağmen bu örgütün içinde bir **muhalefet kanadı** oluşturmak, muhalefet kanadının bir **yayın organına** sahip olması ve buradan Parti merkezini **eleştirmek**, bütün bunlar Boran'a hiç de aykırı gelmiyordu. Oysa hep bilinir ki, işçi sınıfı partilerinin işleyiş ilkesi demokratik merkeziyetçiliktir ve bu yapılanların hiç birisi demokratik merkeziyetçilikle bağdaşmaz. Bunu Boran'ın kendisi de gayet iyi bilir. Çünkü ne zaman kendisi yönetimde olduysa — hem Aybar'la takışmadan önce, hem de Aybar'ı altettikten sonra —parti içinde muhalefete izin vermemiştir.

Biz burada Boran'ın muhalefeti haklı mıydı haksız mıydı, bunun tartışmasını yapmıyoruz. Zaten Boran'ın Akşam'daki makalesinden yaptığımız alıntılar kendisinin o zamanlar enternasyonalizm konusunda Aybar'dan pek farklı düşünmediğini açıkça gösteriyor. Biz burada TİP'in

şimdiki Genel Başkanının işine gelmediği zaman demokratik merkeziyetçilik ilkesini nasıl ihlal edebileceğini gösterdik. Denebilir ki o zaman ki, TIP proleter sosyalist bir parti değildi! Olabilir. Ama böyle diye demokratik merkeziyetçilik eski TIP'de işletilmemeliydi denemez. Çünkü bu ilke sadece öncü parti için değil işçi sınıfının diğer örgütleri, sözgelimi sendikalar için de geçerli olabilir. Ve eski TIP için de **geçerli olmalıydı**. Kaldı ki B. Boran meseleye böyle de bakmıyor, ister yönetimde, ister muhalefette olsun eski TIP'i hep işçi sınıfının merkezi siyasi otoritesi olarak görüyordu. Şimdi böyle birisi için muhalefette kaldı diye muhalefetin yayın organı çıkarması eylemine katılmak yakışık alır mı? Bu kişi halen TİP'in başında olduğuna göre bir daha soruyoruz:

Sosyalist Örgütün Saygınlığı TİP'e mi kaldı?

Devam edelim.

12 Mart gelmiş. Ardından neler getireceğini de göstermiş. Neler getireceğini anlamayan gafiller var. Fakat TIP yönetimi 12 Mart'a çok doğru bir teşhis koymuş ve herkesi uyarmış. Bu gelen faşizmdir demiş. Buraya kadarı iyi. Ama sonra ne olmuş? Gelenin faşizm olduğunu göre göre, bile bile TIP gitmiş faşizme teslim olmuş. 12 Mart'tan tam 4 ay sonra parti kapatılmış. Bu dönem boyunca en ufak bir «tedbir» bile alınmamış. Faşizme karşı her şart altında mücadelenin en ufak gereği bile düşünülmemiş. Anti-faşist mücadelenin öncüsünün işçi sınıfı partisi olacağı ilkesi hasıraltı edilmiş. Örgütün sürekliliği es geçilmiş. Ve meydan, geliyorum diyen faşizme terkedilmiş. Hem de Parti'nin mülkü olan, TİP hareketi sayesinde kazanılan Parti Genel Merkezi olarak kullanılan koskoca daire burjuvaziye bırakılarak! Şimdi yenisinin eski TİP'in devamı olduğunu söyleyenlere bir daha soruyoruz :

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TİP'e mi Kaldı?

12 Mart dönemi sona ermiş. İşçi sınıfının siyasi mücadelesini yeniden örgütlemek gündeme gelmiş. Biz de bu konunun acilen ele alınması gerektiğini ısrarla vurguluyoruz. Tüm sosyalistleri kucaklayacak bir örgütlenmeye gidilmesinin tek yol olduğunu söylüyoruz. Bu amaçla TSİP'in kuruluşuna öncülük edenler çeşitli çevrelerle temas ediyorlar. Ve bu arada şimdiki TİP yöneticileri ile de görüşülüyor, kimisi olumlu buluyor, kimisi net bir tutum almıyor. Son olarak hapiste olmayan temsilcilerine gidiliyor. Bu kişi de gelenleri, «bu iş size mi kaldı, yapacaksak biz yaparız. Onu da günü geldiğinde yaparız» diyerek tersliyor. Sonra da onlarca «günü geldiğinde» gerçekten yeni TIP'i kuruyorlar. Hem de, handiyse 1 yıldır faaliyette bulunan ve 20'ye yakın ilde örgütlenmiş bir parti, TSIP varken, hiç bir açıklama yapmaksızın yeni TIP'i kuruyorlar. Üstelik de hapisteki bazı yöneticileri serbest kaldıktan sonra kendilerine sosyalist hareketin birliği bir kez daha hatırlatıldığı ve bu uğur-

da gerekenlerin yapılacağı söylendiği halde! Ki bu öneri, herkesin şimdilik kendi bildiği yolda gitmesi, günü geldiğinde birliğin gündeme getirilebileceği gerekçesiyle reddediliyor! Ve daha bu kuruluşla birlikte sosyalist birlikten yana olmadıklarını gösteriyorlar, grupçu bir politika izleyeceklerinin müjdesini veriyorlar. Şimdi Türkiye sosyalist hareketindeği dağınıklığı ve bölünmüşlüğü azdıran bu tutum üzerine bir daha soruyoruz :

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TİP'e mi Kaldı?

Ortak mücadele yürütülmesi, biraraya gelinmesi vb. gibi öneriler karşısındaki ayrılıkçı ve grupçu tutumları geçiyoruz. Sıra geliyor Haziran seçimlerine. Ve seçimlerde TİP'in ayrılıkçı ve sekter politikası ağır bir yenilgiye uğruyor. TIP bütün Türkiye'de 20 bin civarında oy alıyor. TİP yöneticileri bu sonuç karşısında afallıyorlar. Öyle ya geçmişte 300 bin civarında oy alan TİP'e ne oldu? Oysa ne olduğunu bizler gayet iyi biliyoruz. Bir partinin az oy almasının bazı durumlarda hiç de yenilgi sayılmayacağını, burada bir yenilgi söz konusuysa bunun TİP'in ayrılıkçı politikasının yediği darbe olduğunu söylüyoruz. Ve ilave edip diyoruz ki, TIP şayet grupçu politika gütmeyip, önerdiğimiz gibi bir seçim platformuna yanaşsaydı az oy alınsa bile bunun makul nedenleri olurdu. Şimdi ise TİP tek başına davranmanın cezasını çekmiştir. Ve seçimlerde büyük bir sol oy potansiyeli TİP'in ayrılıkçı politikasını mahkum etmiştir. Sonuçda bütün iddialarına karşılık TIP 20 bin oyda kalarak gülünç duruma düşmüştür. Şimdi örgütün bu gülünç duruma düşürülmesi karşısında bir daha soruyoruz:

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TIP'e mi Kaldı?

Daha sonra mahalli seçimler geldi. Mahalli seçimlerde TİP yine ayrı baş çekti, yine TSIP'in ortak çalışma önerilerini reddetti. Tek başına katılıp, öteki siyasi partilere **«domine etmeyi»** tasarlıyordu. Böylece 5 Haziran'da kırılan prestijini onamış ve kendisinin «proletaryanın almaşıksız örgütü» olduğunu yeniden cümle aleme ispatlamış olacaktı! Bu nedenle olanca gücünü seçimlerde çok oy toplayacak yöntem ve çalışmalara yoğunlaştırdı. TSİP'le birlikte çalışmak istemiyordu. Çünkü eğer sonuçta başarı sağlansa bunu «hiç oyu olmayan» TSİP'le paylaşmak zorunda kalacaktı. Oysa TİP'in istediği TSİP'le beraberlik değil, onu yıkıp yoketmekti!

Seçim sonuçları ortada. TİP ne yazık ki istediğine yine kavuşamad.ı Kavuşamadı ama o yine kendini kavuşmuş görüp gösterme çabası içinde. Yoksa «selef» başyazar seçim sonuçları üzerine sevinç çığlıkları atarken, «demek ki Türkiye'de TİP'in aldığı oylar kadar sosyalist varmış!» diyebilecek kadar endazeyi kaçırır mıydı?

Oysa biz seçim sonuçlarının kimse açısından zafer olarak yorumlanmasının mümkün olmadığını, aksine oyların düşüklüğünün, seçmenin

soldaki bölünmüşlüğü ve dağınıklığı protestosu anlamına geldiğini, en az milyonluk bir potansiyel mevcutken onun onda birini bile bulmayan miktarlarla övünmenin, devekuşu misali başını kuma gömmekten başka anlamı olmayacağını açıkca ifade ettik. Eski TİP daha 1963'de ilk girdiği ve 12 milyon seçmenin katıldığı mahalli seçimlerde 9 il sınırları içinde 35 bin küsur oy almışken, şimdi 21 milyon seçmenden 40 küsur ilde 61 bin küsur oy almanın bir marifet olmadığını, aksine bu kıyaslamanın, bizi dağınıklık ve bölünmüşlük konusunda çok daha ciddi düşündürmesi gerektiğini belirttik. Milyonluk oy potansiyeli varken 60 bin civarında oy aldığı için bir parti yine «benden başkası yok» teraneleri okumaya kalkarsa bu biraz tuhaf kaçmaz mı? Şimdi böylesine gayrı ciddi iddialarla kendilerini gülünç duruma düşürenlere bir daha sormak hakkımız değil mi?

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TİP'e mi Kaldı?

Fazla uzatmaya gerek yok. Yürüyüş'ün yeni başyazarı durup dururken kaşınmış! Meseleye «sosyalist örgütün saygınlığı»nı karıştırmasaydı belki bu kadarını yazmaya değmezdi. Ama o, büyük bir pervasızlıkla, sosyalist birlik meselesine zararı dokunacağını bile bile TSIP'i karalamaya çalışınca, bunu da «örgütün saygınlığı» kurnazlığı ardına sığınıp yapmaya kalkışınca, saygınlığın nerede olduğunu değil de **nerede olmadığını ele almak** kaçınılmaz oldu.

Yeni başyazar alabildiğine pişkin. Yazının bir başka yerinde; «Yıllar yılı» «sosyalist örgüt» kavramının ve pratiğinin yozlaştırılması ile gelişen pasifikasyon zinciri, böylelerinin kariyer hesabından başka temele dayanmayan çıkışları ile yeni bir halka buluyor.» diye yazmış. İnsanın kendi kendine «allah, allah! acaba aynaya mı bakıyor?» diyesi geliyor. «Sosyalist örgüt» kavramı ve pratiğini burjuvazinin isteklerine ve koyduğu sınırlara göre kapanıp açılan bir parti yozlaştırmıyorsa, hiç kimse yozlaştırmıyor demektir. Şayet faşizm geldiğinde teslim olup, mücadeleyi terkedip dağılıp gitmek değilse «pasifikasyon», başka nedir? Ve proletaryanın örgütlenmesi gündemdeyken bu konuda cümle sosyalistlerin işbirliği istendiğinde, bir köşede susup beklemek ve sonra yurt sathında örgütlü bir parti varken tek bir açıklama getirmeksizin ayrı bir **parti kurmak kariyerizmin** ta kendisi değilse, kariyerizm nedir?

Yeni başyazar ilk başmakalesinin sonunu şöyle bağlamış:

> **«...'sosyalizm' adına ortaya çıkan bir örgütün saygınlığını bilerek ya da bilmeyerek ayaklar altına alanlar, sosyalizme karşı işlenecek en büyük suçu işliyorlar.»**

Evet, doğru! İlk başta da yazarın kendisi ve arkadaşları baş suçlular. Bunun böyle olduğunu gördük. Yazarın kendisi böyleleri için; «Hareket böylelerini affetmeyecek.» buyuruyor! Hareketin kimleri affedip, kimleri etmeyeceğini yaşarsak hep beraber göreceğiz. Gerçekten sos-

yalist örgütün saygınlığına yazar ve arkadaşları ölçüsünde halel getirenlerin bağışlanmaları bir hayli müşkül. Ama biz birlik üzerine yükselecek olan sosyalist hareketimizin, yeni başyazarı dahi affedecek ölçüde hoşgörülü ve rahim olduğuna inanıyoruz. En azından birliğin belkemiği olan bizler, bağışlayıcı hoşgörüyü her zaman muhafaza edeceğiz. Üstelik hem yanında olduğumuz örgüt TSIP, hem de onun birlik politikası dimdik ayakta duruyor. Şimdiye kadar olup bitenler gösterdi ki, birliğe karşı tutumlar iflah etmiyor. Bundan böyle de etmeyecek. Birlik politikasını önde tutanlar sosyalist hareketin ekseni olan örgütlerini her geçen gün merkezi siyasi otorite hedefine doğru başarıyla yürütecekler. Hem de birlik düşmanlarını yenilgiye uğratarak, öncü partinin mimarı olacaklar.

Yürüyüş ve başyazarı ise bu kafayla gittikleri takdirde daha çoook, tökezlemeye mahkumlar. Bir kere Yürüyüş'ün kendisi büyük bir handikap. Yeni TİP'in kuruluş öncesindeki ve kuruluş dönemindeki yegane sözcüsünün bir **magazin** olması sosyalist örgütün saygınlığı açısından başlı başına bir **«faul»**. Yürüyüş gibi bir yayın organıyla bir «sosyalist örgüt» saygınlık kazanacaksa, vay onun haline!

——— ooOoo ———

Proletarya Diktatörlüğüne İlişkin Öğreti ve Onun Geçerliliği

Fridrih Engels'in, Karl Marks'ın «Fransada İç Savaş» eserine yazdığı kayda değer önsözde, üzerinde önemle durduğu olgunun bir benzerine tanıkız. Şöyle diyordu Fridrih Engels: «Dar görüşlü sosyal demokratlar, son zamanlarda, proletarya diktatörlüğü sözlerini duyunca «ölümüne bir korkuyla» titremeğe başlıyorlar. Sayın baylar, proletarya diktatörlüğünün ne olduğunu biliyor musunuz? Paris Komünü'ne bir bakın. İşte bu, bir proletarya diktatörlüğüydü.»

Günümüzde burjuva ideolog ve siyasetçilerine, dar görüşlü sosyalistlere şöyle demeğe bir o kadar hakkımız var: «Sayın baylar, Paris Komünü'nün zaferi sürekli olsaydı ne gibi sonuçlar vereceğini bilmek mi istiyorsunuz? Öyleyse Sovyetler Birliği'ne ve onun 60 yıl içinde ulaştığı doruklara ve nihayet Komün fikirlerine can ve kan veren sosyalist topluluk ülkelerine bir bakıverin!»

Aslına bakılırsa bu «baylar», günümüzde, aralarında hak eşitliği ve dostluk, uluslararası kapitalizmden bağımsızlık koşullarında yaşayan birçok halka, güçlü kanatlarıyda ulusal ve sosyal özgürlük getiren proletarya diktatörlüğünün rolünü çok iyi biliyorlar. Ancak bu nedenle zehirli ideolojik oklarını, durmadan ilerleyen bu özgür ülkelere karşı yöneltiyorlar. Burjuva ideologları, sosyalist topluluk ülkelerinde yaşamın bütün alanlarını ideolojik mızraklarına hedef seçiyorlar.

Proletarya diktatörlüğü denildiği zaman, kapitalistler ve onların ideologlarının dünyanın sonu geldiği hissine kapıldıkları herkesçe kabullenen bir gerçektir. Öyle ya, proletarya diktatörlüğü onların siyaset, ekonomi ve kültürde egemen durumlarına, ayrıcalıklarına son verecek, emeği sömürüden kurtaracak, kapitalistleri ve aile fertlerini emekçilerle özdeşleştirecek politik sistemdir. Bundan dolayı burjuva ideologları ve onların müttefikleri (sosyal demokrasi liderleri ve revizyonistler) proletarya diktatörlüğü fikrini dimaglardan silmek, Marksist politik kuramı, toplumun komünizm yolunda ileri hareketinde genel kural niteliğindeki ana bir hükümden «kurtarmak» için elden gelen çabayı harcıyorlar. On-

ların yazıp çizdiklerine bakılırsa, proletarya diktatörlüğü, Marks'ın, en azından, bir raslantı sonucu istemeyerekten söylediği bir lâftır. Yine onlara göre, proletarya diktatörlüğü ergeç uygulanması zorunlu tarihsel bir gereksinme, yasal ve doğal bir ilke değildir. Günümüzde hayatta uygulanmaya konan proletarya diktatörlüğü insanoğlunun tarihinde normal gidişten «sapma» olarak gösteriliyor. Proletarya diktatörlüğü, içeriği bakımından bircilik ideolojisi, çokçuluk aleyhtarı, «dolayısıyle» anti-demokratik bir politik yönetim biçimi olarak tanımlanıyor.

Burjuvazi ve revizyonistlerin proletarya diktatörlüğüne ilişkin terim ve hükümlerinden bazılarının modadan olmasına karşın, bunlarda «dar görüşlü sosyal demokratların» geçen yüzyılın sonunda ve şimdiki yüzyılın başında söylediklerinden farklı tek bir yön yoktur. Açıkça anlaşıldığı üzere proletarya diktatörlüğünden «ölesiye korku» duyan bazı kişilerin bilinçlerinde sklerozlu bir durgunlaşma beliriyor ve bunun sonucunda bilinçleri, gerçekleri kırık ayna misali yansıtıyor. Dolayısıyle doğru görüş, diyalektik düşünce ve mantıktan yoksun bu ideologlar gerçeklere ters düşen ipsiz sapsız «kuramlar» yaratıyor, olguların içyüzünü yozlaştırıyorlar.

Proletarya diktatörlüğü ve onun tarihsel bir gereksinme olduğu fikri ilk kez Karl Marks.la Fridrih Engels'in «Alman İdeolojisi» (1845-1846) adlı ortak eserlerinde ortaya atıldı, daha sonra «Komünist Partisi Manifestosu» adlı ilk parti belgesinde kökleştirilerek, işçi devriminin «ilk adımının» proletaryanın egemen sınıf durumuna geçmesi, demokrasinin kazanılması olduğu belirtildi.

Marksizm'in kurucuları, bu kayda değer eserlerinde a) yönetimin ele geçirilmesiyle devrimin organik bir birlik halinde olduğu; b) diktatörlükle (sınıfın egemenliğiyle) demokrasinin aynı olgunun iki yönü olarak birbirinden ayrılmazlığı; c) bu yönetimin (hem diktatörlük ve hem de demokrasinin) toplumun komünizm yolunda ileri hareketinde ekonomik ve kültürel nitelikteki «bir dizi önlemin gerçekleştirilmesinde yalnızca bir araç olduğu» fikirlerine şaşmaksızın bağlı kaldılar.

Marks'la Engels, o sıralarda, proletarya diktatörlüğü sisteminden, içeriğinden, kendine özgü biçimler alması olasılığından, örgütleşmesi ve eylemi ilkelerinden ve benzer sorunlardan hâlâ söz etmiyorlardı. Sanayi sermayesi evresinde proletaryanın mücadelesi hâlâ yoğunluk kazanmadığından bilimsel genelleme için malzeme sağlamıyordu. Vladimir İliç Lenin'in kaydettiği gibi, Marks, ütopyaya kapılmadan yığınsal hareketin elde edeceği deneyimden bu sorunun yanıtını bekliyordu.

Tarih yeni bir deneyim sunmakta gecikmedi. 1848-1851 Fransız Devrimi (proletaryanın «Yıkılsın Burjuvazi! Yaşasın İşçi Sınınfının Diktatörlüğü!» sloganlarını attığı dönem), Karl Marks'la Fridrih Engels'e eski devlet mekanizmasını yoketmek gerektiği yargısını çıkarma ve böyle-

likle devrim kuramını geliştirme olanağı verdi. Fakat bu mekanizmayı ne ile değiştirmek gerek? Gerçi Fransız proletaryasının yalnız 20 yıl sonra, Paris Komünü (1871) sırasında yiğitçe verdiği mücadele bu soruyu da yanıtladı.

28 Mayıs 1871 tarihinde Komünün son savunucuları da Belleville yamaçlarında hayatlarından oldular. Marks, 30 Mayıs günü Enternasyonal Genel Kurulu önünde okuduğu eserinde Paris Komünü'nün eşi görülmemiş incelikte ve tam tahlilini yaparak, tarihe geçecek ve proletarya devrimi kuramında yer alacak yönleri kaydederek şöyle dedi:

— Paris Komünü «... eninde sonunda emeğin ekonomik kurtuluşunu sağlayacak yeni, politik bir biçimdi.»

— Bu devrim, işçi sınıfının, halkın bütün katmanları tarafından toplumsal girişkenlikte bulunma yeteneğine sahip biricik sınıf olarak saygınlık kazandığı ilk devrimdi.

— Komün, «Fransız toplumunun bütün sağlam unsurlarının gerçek temsilcisi, dolayısıyla gerçek bir ulusal hükümetti.»

— Komün geniş boyutlara ulaşan demokrasiydi. Onun milletvekilleri, seçmenleri önünde sorumluluk taşıyor ve her zaman değiştirilebiliyorlardı. Hakimlerin durumu da böyleydi. Eğitim parasız oldu. Komün üyelerinden başlayarak, bütün görevliler işçinin aldığı ücrete eşit aylık karşılığında çalışıyorlardı. Bütün ayrıcalıklar ve «temsili paralar» ortadan kaldırıldı. Kamu görevleri, merkez hükümetin kayırdığı kişilerin malı olmaktan kurtarıldı.

Komün, Paris'i, bir sihirli el misali kökten değiştirdi. İkinci İmparatorluğun yol kavşağı olarak bilinen Paris ortadan kayboldu. Fransa başkenti, artık çeşitli uluslardan büyük para babalarının toplandığı merkez değildi. Geceleri soygunlar olmuyordu. Paris soskakları ilk kez tehlikesiz yer oldu. Paris kokotları ortadan kayboldu. Onların yerini, yeniden, klâsik geçmişin kadınları gibi yiğit, yılmaz ve özverili gerçek Paris'li kadınlar aldı. Marks'ın yazdığı gibi çalışan, düşünen, savaşan; kanı akmasına karşın, tarihsel girişkenlikte bulunduğu bilinciyle yüzü çoşkudan ışıyan, yeni toplumun kurulmasına şevkle sarılan Paris, ne yazık ki, duvarları ardında yamyamlar bulunduğunu unutmuştu. Kısa bir süre için sinmiş bulunan Fransız burjuvazisi, tuzak kurarak 500 milyon Frank'a karşılık Prusya'lı işgalciyi («paralı katil olarak») kendinden yana kazandı ve Paris Komüncülerini kurşuna dizdi.

İlk, kısa ömürlü proletarya demokrasisi ve diktatörlüğünün cazip çehresi böyleydi. Çok geçmeyecek ve Marks, Komünün uluslararası önemine değinerek şöyle diyecekti: «Paris'teki kaderi ne olursa olsun, Komün, bütün dünyayı dolaşacaktır!»

Proletarya diktatörlüğüne ilişkin fikir Lenin'in partisinin de silâhı oldu. Partinin 2. Kurultayında kabul edilen Programda proletarya dikta-

törlüğünün, sosyalist devrimin başarısı için gerekli bir koşul olduğu belirtildi. Ekim Devriminin ancak bundan dolayı zaferle sonuçlandığından günümüzde kimsenin kuşkusu yoktur.

Proletarya diktatörlüğünün daha ilk «sırf politik» evresinde (17.11.1917'den 18.1.1918'e kadar) geçici burjuva hükümeti, devlet yönetiminin merkez ve yerel organları, bu arada Kurucu Meclis de feshedildi. Eski devletin baskı mekanizmasının ana araçları olan ordu, polis, mahkemeler ve savcılıklar, diğer cezalandırma organları, ayrıca memurların bürokratik yönetim cihazları da dağıtıldı. Eski yasalar yürürlükten kaldırıldı. Rusya'nın o çağdaki ekonomik ve kültürel gelişiminin özellikleri, genellikle sınıf mücadelesinin şiddetli oluşu bu geniş kapsamlı sürecin biçim, yöntem ve temposunu belirledi.

Ekim Devriminden edinilen deneyim, burjuva «toplumsal» cihazı (burjuvazi ve büyük çiftlik sahiplerinin toplumsal örgütleri) dağıtılmadan sosyalist darbenin sonuna kadar gerçekleştirilemeyeceğini kanıtlıyor. Devlet cihazı da, bu örgütlerle birlikte sömürücü sınıfın genel yönetim mekanizmasını oluşturduğu için onların akıbetine uğradı.

Ekim Devrimi, böylelikle, burjuvazi ve büyük çiftlik sahiplerinin diktatörlüğünü temelinden yıktı, Parti (Komünist Partisi) yönetimindeki devrimci halk, eski politik mekanizmayı reddederek, bu kuruluş ve örgütleri, ancak köklü düzenlemelerden ve sosyalizmin kurulmasında işe yarar bir hale getirdikten sonra göreve koştu. Devrim sırasında bankalar ve ticaret millileştirildi, hesap ve kayıt cihazı, yapısında gerçekleştirilen köklü değişikliklerden sonra Sovyetlerin (Şuraların) emri ve denetimi altına alındı. Bunun yanısıra eski kooperatif cihazı, teknik ve yaratıcı aydın birlikleri ve bazı küçük burjuva toplumsal kuruluşları varlığını sürdürdü. Bunlar, yapısal ilkelerinde ve çalışma yöntemlerinde köklü düzenlemeler gerçekleştirilmesinden sonra yeni toplumun kurulmasına etkin biçimde katıldı.

Ekim Devriminden edinilen deneyim, sömürücü sınıfların dikta mekanizmasının işçi sınıfı yönetimiyle değiştirilmesinin sosyalist devrimin ana yasallığı; tarihte yeni ve en adaletli politik sistem kurulmasına gerekli bir ön koşulu olduğuna ilişkin Marks ve Engels'in vargısının bilimsel temele dayandığını, gerçeklere uygun düştüğünü bütün dünya önünde kanıtladı.

Ekim Devriminden sonra kurulan komünist partileri, proletarya diktatörlüğü fikrini kabullendiler. Üç kıtanın bir dizi ülkesinde sosyalist devrimlerin zafer kazanması, Dünya Sosyalist Sisteminin varlığını sürdürüp, giderek güçlenmesi proletarya diktatörlüğü fikrinin tarihsel doğruluk ve hayatiliğinin, objektif bir gereksinme oluşunun inandırıcı kanıtıdır. Bu fikir, hayatta gerçekleştirildi ve devrimsel-yaratıcı rol oynadı. Biricik su götürmez ölçüt olan devrimci uygulama, Ekim Devriminden

bu yana geçen 60 yıllık dönemde bu Marksist görüşün gerçekçiliğini doğruladı.

* * *

Proletarya diktatörlüğü ile sosyalist demokrasi diyalektik bir birlik içindedir. Bir yönetim biçimi olarak o çok yönlü ve niteliksel bir olgudur. Bu yönetim biçimi, ilişki halinde bulunduğu toplumsal grup, sınıf, sosyal katmanlara göre, şu veya bu belirgin nitelik, özellik ve yönlerini ortaya seriyor. Proletarya diktatörlüğü, bazı katmanların düşmanca eylemlerine set çekerken, çoğunluktaki sosyal grupları yönetirken, tarihsel ödevleri çözerken, görevini yerine getirirken, üretimin değişik kesimlerinde çalışan kollektiflere yön verirken çeşitli yöntemlerden yararlanıyor, çeşitli usullere başvuruyor. Çalışmalarında genellikle inandırma yöntemini uygulamakla birlikte, karşılaştığı direnişe göre, çeşitli ölçüde baskı yöntemlerinden de yararlanıyor. Bundan dolayı proletarya diktatörlüğü, çeşitli yöntemlerini gözler önüne sererek ödevlerine geniş kapsamlı çözüm getiren bütünüyle halkçı, yaratıcı, kurucu ve bunun yanısıra emekçi yığınlarını eğitici bir yönetimdir.

Bundan dolayı burjuva ideologlarının, şu veya bu reformist, revizyonist türdeşleri yazıp çizdiklerinde ve çeşitli söyleşiler sırasında işçi sınıfı yönetiminin demokratik ve hümanist olmadığını, «dikta» ve «totaliter» rejim olduğunu iddia etmekle emekçi katmanları yanıltmak, halk yığınları arasına «korku» tohumları saçmak, inançlarını sarsmak ve yeni toplum düzeni için mücadele vermekten vazgeçirmek amacını güdüyorlar. Doğallıkla, bu çeşitli ideologlar arasında düpedüz yanılgıya düşenler de vardır. İşçi sınıfının yönetimini tek yanlı, metafizik, hatta bilgici açıdan ele alarak, onun yalnız bir yönünü, baskı yönünü görmekte ve bunu ana nitelik olarak belirterek, Ekim Devriminden bu yana geçen 60 yılın verdiği dersi algılayamamaktadırlar. Oysa 60 yıllık deneyimin kanıtladığına göre a) Lenin ve fikir arkadaşlarının defalarca belirttiği, bu yönetimin ana görevi baskı yapmak değil, kurmaktır ve sosyalist ülkelerden birinde uygulanan yönetime bir göz atıldığı zaman ana eylemin ekonomik ve kültür alanlarında yürütüldüğü, çok sayıdaki bakanlık, komite ve kuruluşların politik-baskı eyleminde bulunmak için değil, ekonomik ve kültürel ödevleri gerçekleştirmek için kurulduğu açıkça görülüyor; b) proletaryanın büyük ödevleri ve tarihsel görevi belirli ölçüde baskı uygulamadan gerçekleştirilemez; Karl Marks bile devrimi (bir baskı biçimi olarak) yeni toplumun «ebesi» şeklinde nitelemekle bunu kastediyordu; c) baskı belli-başlı bir amaca yöneltiliyor, genel bir baskı söz konusu değildir, sınıfsal niteliği vardır, sınıfsal mücadelenin bir unsurudur; sosyalizm düşmanlarına karşı uygulanır; sık sık karşı-devrimcilerin baskısına verilen bir yanıttır; toplumun hümanizm temelleri üzerinde yeniden düzenlenmesinde, sömürünün ortadan kaldırılmasında ve

benzer hallerde devreye sokulur. Dahası var; baskı, demokrasiyle sıkı bir ilişki halindedir; baskıya genellikle demokrasi sağlamak ve onu sağlamlaştırmak için başvurulur; tabii, öte yandan sağlam, güçlü ve geniş demokrasi, uygulanan baskının biçim ve ölçüsüne de etkide bulunur. Yaşam bu konuda da örnekler verdi. Baskı, bir zamanlar Paris Komünü tarafından proletarya yönetiminin bir özelliği olarak gerekli ölçüde uygulanmadı. Çağımızda da bu tür yanılgılara meydan verilerek, demokrasinin varlığı tehlikede bırakıldı; d) proletarya diktatölüğü dinamizm, gelişim halinde ele alınmalıdır. Sömürücü sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra, zaman geçtikçe, onların direnişi giderek azalır ve etkinliğini yitirir, bunun sonucunda da baskının gücü azalır, biçimleri değişir ve nihayet günün birinde proletarya diktatörlüğü genel halk politik örgütüne dönüşünce baskıya tamamiyle son verilir. Vladimir İliç Lenin, bundan 60 yıl önce Büyük Ekim Devrimi arifesinde yazdığı «Devlet ve Devrim» başlıklı önemli eserinde şuna işaret etti: «Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde baskı hâlâ gereklidir; farklı bir cihaz, özgün bir baskı mekanizması olan «devlet» hâlâ gereklidir, fakat bu, artık, geçici bir devlettir ve sözün tam anlamıyla devlet değildir, çünkü düne kadar köle durumunda bulunan ezici çoğunluğun azınlıktaki sömürücülere baskı yapması oldukça kolay, basit ve doğal bir uğraştır ki... fevkalde bir baskı mekanizmasına duyulan gereksinme giderek azalmaktadır. Doğal olarak, sömürücüler, sömürge amacıyla başvuracakları karmaşık bir mekanizma olmadan halka baskı yapamazlar, fakat halk, sömürücülere son derece basit bir «mekanizma» ile, hemen hemen «mekanizmasız», fevkalâde bir cihaz olmadan silâhlı yığınların alelâde örgütleriyle baskı yapabilir.»

Fakat buna karşın, ancak bundan ötürü şöyle bir soru çıkıyor ortaya: «Neden burjuva yönetimi, azınlığın çoğunluğa diktatörlüğü olsa da «demokrasi» diye tanımlanıyor ve neden biz, halkın ezici çoğunluğu için demokrasi olan proletarya yönetimine «diktatörlük» diyoruz. Ve belki de bunun yanıtını sorunun içeriğinde aramak gerek. Burjuvazi, yönetiminin sömürücü ve diktatörlük içeriğini gizlemek amacıyla ona «demokrasi» damgasını basarken, biz, komünistler, yönetimimizin belli bir gelişim evresinde başkalarının emeğini sömürenlere, başkasının sırtından geçinenlere karşı diktatörlük olduğunu açıkça söylüyoruz. Oysa bu diktatörlüğün ilerci, devrimci, hümanist ve demokratik amacı vardır. Birincisi bu, ikincisi de, «düne» kadar ezilen işçi sınıfı, başlangıçta, yönetici sınıf deneyiminden ve bilincinden yoksun olması nedeniyle hertürlü baskı eylemine geçerken büyük dikkat (hatta ikircilik) gösterebilir, en önemlisi sömürücülerin sahte sızlayışından «kalbi yumuşayabilir», karşısında tecrübeli, kahpe, sinsi, kinli ve azgın bir düşman bulunduğunu, kendi elinde ise demokrasiyi kendisi için, halkın ezici çoğunluğu ve

emekçiler için korumakta güçlü bir araç olan devlet yönetiminin olduğunu unutabilir.

* * *

Proletarya diktatörlüğü, aralarında işbirliği yapan ve her biri kendine özgü çalışma usul, yöntem ve biçimleriyle işçi sınıfı yönetiminin önünde duran ödevlerin çözüme bağlanmasına katılan devlet ve kamusal kuruluşların oluşturduğu karmaşık, geniş kapsamlı, fakat özünde bütünlük halinde bulunan düzgün bir sistemdir. Devlet, bu sistemde, yeni toplumun kurulmasında ana araç olarak özel yer alıyor. Fakat bu karmaşık sistemin nüvesi, onun motörü, itici gücü işçi sınıfın öncüsü durumunda bulunan Marksist-Leninist partidir.

Proletarya diktatörlüğü sorununa «tartışmalı sorun» niteliği kazandırma yolunda çaba harcayan düşmanlar, bütün bu sistemde Komünist Partisinin yerini araştırırken, bir partinin diktatörlüğü sonucunda yönetimin yozlaştığını gerekçe göstererek, Komünist Partisinin yönetici rolünü üstlenmesinin gerekli olmadığını öne sürmekle proletarya diktatörlüğünün nüvesine darbe indirmeye gayret ediyorlar. Bu tür iddialarla güdülen kötü niyetli amaç politik sistemi yönetim kurmayından yoksun bırakmaktır. Bilindiği üzere Paris Komünü'nün zayıf yönlerinden biri, birlik ve beraberlik halinde bulunan bir parti yönetiminden yoksun oluşuydu. Sovyetler Birliği, ancak Sovyetler Birliği Komünist Partisinin şahsında devrimci kuramla silâhlı, sağlam bir yöneticisi olduğundan ötürü 60 yıldır komünizm yolunda başarıdan başarıya ulaşıyor. Bütün bunlar, ayrıca bir sıra diğer ülkede, sosyalizm kuruluşundaki uygulama, Marks'la Engels'in, «Komünist Partisi «Manifestosu» adlı ilk parti programında yer alan fikirlerinin doğru oluşunu açıkça kanıtlıyor. Marks'la Engels, bu program belgesinde işçi sınıfının verdiği mücadelenin başarısının, yeni toplumun kurulmasının, halkın, proletaryanın öteki yığınlarından farklı olarak, proletarya hareketinin koşul, gidiş ve genel sonuçlarını anlamakla üstünlük kazanan ve yönetici durumuna yükselen bir partisi bulunup bulunmadığına bağlı olduğu görüşünü ortaya attılar.

Proletarya diktatörlüğü, gelecekteki çalışmaların plânlı temeller üzerinde sürdürüleceği ilkesi göz önünde bulundurularak kurulur. Dolayısıyla bilimsel yönetim ve bilimsel öngörüşlülük gereklidir. Bundan dolayı ideolojik, politik ve kuramsal eylemle örgütleşme ve uygulama eylemi arasında birlik sağlama yeteneğine sahip ancak komünist partisi gibi bir parti yeni hayatın kurulmasının koşullarını inceleyip tahlil edebilir, genelleştirip öngörebilir, plânlar çizerek yönergeler hazırlayabilir. İşçi sınıfı, dolayısıyla onun diktatörlüğü ancak o zaman büyük tarihsel ödevini gerçekleştirmiş olabilir.

* * *

Proletarya diktatörlüğünün gelecek açısından ne gibi perspektifleri vardır? Proletarya diktatörlüğünden «vazgeçilmesi» yolundaki bazı çağrıların nasıl yorumlanması gerek?

Dünyanın belli bölgelerinde mücadele koşullarının birbirinden son derece farklı oluşu, ulusal ödevlerin özgüllüğü, sosyalizme giden en kestirme ve engelsiz yolu bulma çabaları ve belki de birleşen dünya gericilerine karşı mücadelenin genel koşullar «kuralından» sapılması, dünya devrim süreçlerinin gelişim yasalarına gereken önemin verilmemesi ve bunların belli bir ülke veya bölgede bir yere kadar «değiştirilmesi» işçi sınıfı yönetiminin niteliği ve proletarya diktatörlüğü konusunda görüş ayrılıkları doğuran nedenlerdir. Bunun doğal bir uzantısı olarak sorunlarda, onların incelenmesi, esaslandırılması ve genelleştirilmesi biçimlerinde, bu arada görüşlerin ifade edilmesi ve fikirlerin formüle edilmesinde farklılık ortaya çıkıyor, hattâ bazı hallerde belli bir ülkede işçi sınıfının strateji ve taktiğinin hazırlanmasında yanlış hükümlere yer veriliyor.

Fakat buna karşın kesinlikle saptanmış, doğru, su götürmez ve genel yasallıklara dayanan ilkeler vardır.

Ekim Devriminden bu yana geçen 60 yıllık dönem, sosyalist ülkelerin gelişimlerindeki uygulama, somut biçim ve kurumların çok çeşitli olmasının yanısıra devlet yönetiminin proletarya niteliğinin birlik ve evrenselliğine ilişkin Lenin fikrini su götürmez biçimde kanıtladı.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Sovyetler Birliğinin gelişkin sosyalizm evresine girmesiyle proletarya diktatörlüğünün, bütün halkın politik örgütüne dönüştüğü yolundaki fikri ileri sürmekle yerden göğe kadar haklıdır. Dolayısıyla sosyalist devlet yönetiminin her biçimi sosyalist toplumun gelişim evrelerine göre değişir: Geçiş döneminde yönetim, devrilen sömürücü sınıflara karşı uyguladığı zorlama ve baskı yöntemleriyle dikkati çeker; gelişkin sosyalist toplumun kurulması döneminde proletarya diktatörlüğü, artık, bütün halkın politik örgütüne dönüşmeğe başlar; ve nihayet gelişkin sosyalizm evresinde bu dönüşüm artık tamamlanmıştır.

Sosyalist niteliğini koruyan genel halk politik örgütü, yeni toplumun kurulmasında işçi sınıfıyla bütün emekçilerin elinde daha güçlü bir araç oluyor. Komünizm düşmanları, bu durum karşısında daha büyük endişeye düşerek «entegre» ve «çoğulculuk», gibi çağdışı, soyut ve sınıfüstü «demokrasi» fikirlerini kabul ettirmeğe çalışıyorlar.

Sosyalizm koşullarında devlet yönetiminin politik biçimlerinin oluşturulması ve incelenmesinde belli bir ülkede politik örgüt biçiminin özgüllüğünün önemi ne unutulmalı, ne küçümsenmeli ve ne de abartılmalıdır, umumiyetle sosyalist cumhuriyetin genel özellikleri gözden uzak tutulmamalıdır. Şu veya bu yöndeki aşırılık devletin kurulmasında tehli-

keli sapmalara neden olabilir. Her biçim ve özgünlüğü somut koşullar gerektirir ve bunlar çağa uygun olmalıdır. Sosyalizmin kuruluşu sürecinde, zamanın geçmesiyle, koşullar özdeşleşecek, biçimler arasında yakınlık sağlanacaktır. Gelişkin sosyalist toplum kurma evresinde bulunan Avrupa sosyalist ülkelerinin çoğunluğu, proletarya diktatörlüğünün giderek genel halk yönetimine dönüştüğü şu sırada, bu diktatörlüğün niteliklerinin uyumlaştırılıp değiştirilmesi sorununa büyük önem veriyorlar.

Günümüzde, devrim, sosyalist olmayan ülkelerin kapılarını da çalarken, ona, özüne, biçimlerine ve devrimle işbaşına getirilecek politik iktidarın yönetimine yaklaşım sorunu bütün ilerici insanları, özellikle komünistleri derinden derine ilgilendiriyor.

Bundan dolayı sanayileşmiş kapitalist ülkeler komünist partileri, yarınki sosyalist dönüşüme götüren yol, biçim, tempo ve yaklaşım sorunlarının, ülkelerinde sosyalist politik örgütler kurulması sorunlarının incelenip çözüme bağlanmasına büyük özen gösteriyorlar.

Devrim mücadelesinin, zamanla hangi biçimlerden yararlanılması gerekeceğini göstereceği doğrudur, fakat bu biçimlerin kendiliğinden ortaya çıkmasını beklemek yanılgıdır. Komünist partilerin üstlendiği görev, deneyimlerini, ülkenin işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesinin deneyimlerini genelleştirmelerini, bunları, öteki ülkelerin deneyimleriyle karşılaştırmalarını, mücadele koşullarını, devlet ve sosyalizm; kurma biçimlerini araştırma, bulma, sürdürme ve plânlamalarını gerektiriyor. Doğallıkla bu biçimler sosyalist devrimin genel yasallıklarının, sosyalist cumhuriyet, proletarya demokrasisi ve diktatörlüğünün genel belirtilerinin şu veya bu şekilde somut bir uygulaması olmalıdır. 1917 Ekim Devrimi deneyimi çok önemli bir ibret dersi veriyor. Lenin, bu konuda şunları yazdı: «Eğer devrimci sınıfların halk yaratıcılığı Sovyetleri (Şuraları) kurmasaydı, Rusya'da proletarya devrimi boşuna bir uğraş olacaktı, çünkü proletarya eski cihazla, kuşkusuz, yönetimi elde tutamazdı, acele yeni bir cihazın kurulması da olanaksızdı.»

Bundan dolayı derin yapısal köklü reformlarla yepyeni bir demokrasi sağlanması, seçim zaferiyle tekelcilik aleyhtarı, genel demokratik ve benzer bir yönetimin kurulmasına ilişkin fikir, sanayileşmiş kapitalist ülkeler komünist partilerinin kuramsal ve ideolojik çalışmalarının verimli bir vargısıdır. Sosyalizme yaklaşma koşullarında bütün sol güçlerin geniş demokratik blok ve birliklerinin oluşturulması, devlet ve toplumun politik yönetiminin çok partili sistemlere göre gerçekleştirilmesi, geleneksel demokratik kuruluşlarla yeni halkçı yönetim biçimlerinin kaynaştırılmasına ilişkin görüşler büyük önem kazanıyor. Çünkü Marksist öğretiye göre, sınıfsal mücadelenin ilk hedefi politik yönetimi ele geçirmektir. Bu mücadelede, işbaşındaki sınıf politik egemenliğini savunuyor... Ezilen sınıf ise bu yönetimin önce bir bölümünü, daha son-

raları ise bütün yönetimi ele almak için savaşıyor... «(Fridrih Engels). Başka bir sözle; sosyalizmden kapitalizme geçiş ve atılım yapılması sorununa, tekelci burjuvazi ile ulus arasındaki çelişkilerin giderilmesi mücadelesinde «eski hükümet yönetiminin sırf baskı organlarını kesip reddetmek» (Marks) ve demokrasiyi «niceliği yepyeni bir nitelik kazanıncaya», sosyalist demokrasiye dönüşünceye kadar genişletmekle (Lenin), diyalektik yasalardan ne zaman ve nasıl yararlanılması gerektiği sorununa çözüm aranıyor.

Bazı ülkelerde «proletarya diktatörlüğü» terimi yerine işçi sınıfının «egemenliği», «hegemonyası» ve «politik yönetimi» gibi tanımlamalar kullanmakla yeni yönetimin Marksist içeriği ve özü değiştirilmiyor. Bu, Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısının belgelerinden de anlaşılıyor. Söz konusu belgelerde, belli bir ülkede var olan koşullara uygun biçimde proletarya diktatörlüğü kurulması, sosyalist devrimin ve sosyalizm kurulmasının genel yasallıklarından biri olarak niteleniyor.

Sosyalist demokrasi ve proletarya diktatörlüğü fikirleri, gelişmekte olan ülkelerde, henüz doğrudan doğruya uygulama koşulları olmadığı için, epey özgün biçimde yorumlanıyor. Ulusal kurtuluş devrimleriyle kurulan bağımsız ulusal devletler, sosyalist demokrasi ve proletarya diktatörlüğüne geçiş koşullarını ve geçişi sağlamak amacıyla kendilerine özgü ulusal biçimlerden yararlanarak, geçici politik sistemler kurabilir ve bunları kabullenebilirler. Kapitalist olmayan (sosyalizme yönelimli) gelişim yoluna ilişkin Marksist sav, bu tür geçici devlet ve politik kuruluş biçimlerinin önem ve olasılığını tanıma ilkesine dayanıyor.

Genellikle yeni proletarya diktatörlüğü biçimleri olacak mıdır?. Evet, bu, önlenmesi olanaksız bir gelişimdir. Çağdaş uluslararası durumda çeşitli ülkelerin iç koşulları arasında önemli farklar varken, yönetimdeki işçi sınıfının politik örgütünün içerik kazanması, biçime de belirli nüansiar vermesin olamaz. Işçi sınıfının anılan politik örgütleri, derin özü ve zengin içeriği bakımından ve yönetici organizasyon olmalarından dolayı birer proletarya diktatörlüğüdürler ve işte bunun için, biçimlerinin de Paris Komünü, Sovyet yönetimi ve halk demokrasinin çeşitli politik kurumlaşmalarıyla ortak yanları bulunmaktadır. Her halk hareketi, yeni biçimler bulup eskilerini reddederek veya değiştirerek, eski ve yeni biçimlerin yeni düzenlemelerini hazırlayarak, son derece çeşitli şekiller aldığından dolayı proletarya diktatörlüğü biçimlerinin, toplumsal ilişkileri yeni temeller üzerine oturtma tempolarının ve demokrasi biçimlerinin çeşitlilik göstergesi normal bir durum olarak kabul edilir. Bundan dolayı biz, işçi sınıfının politik yönetiminin adı ve biçimleri konusunda tartışmaya girişmiyoruz. Fakat biz, proletaryanın politik yönetiminin içeriğini, «Şu veya bu biçimde», önemli yönlerinden yoksun

bırakmak ve özünü oluşturan sosyalist yönetim biçimine saldırmak isteyen burjuva ideologlarıyla, «dar görüşlü sosyal demokratlar» ve yalancı Marksistlerle asla bağdaşamayız.

Tabiî ki büyük öğreti'mizin en başarılı savunusu onu durmadan geliştirmekle olmuştur, olacaktır. Öte yandan komünist hareket, son 20-30 yıl içinde yeni toplum düzeni kurulmasında olduğu gibi, eski topluma karşı devrimci mücadelede de büyük deneyler edindi. Ayrıca yaşam da, sosyal, ekonomik ve politik süreçlerin gelişiminde yenilikler sunmaya devam ediyor. Ayrı ayrı ülkelerde, bir bütün olarak evrensel gelişimde devrimci mücadelenin objektif koşulları olduğu gibi, subjektif koşulları da giderek daha büyük dinamizm kazanıyor. Bütün bunlar köklü analiz ve genellemeler yapılmasını, bilimsel temele dayana sonuçlar çıkarılmasını gerektiriyor. Devrimci öğretinin, bu arada işçi sınıfının yönetimine ve onun biçimlerine ilişkin öğretinin geliştirilip zenginleştirilmesi «bütün dünya ülkelerinin devrimci pratiğinin ve devrimci düşüncesinin toplamı» temeli üzerinde, bütün komünist partilerin ortak çabaları sayesinde olabilir, olmaktadır. Elbette bu hususta ana rol ilk işçi-köylü iktidarını gerçekleştiren devrimci partinin deneyimine düşüyor. Marks'ın da belirttiği gibi «en gelişmiş sosyal biçimin anatomisi» (bugün Sovyetler Birliği) daha az gelişmiş biçimlerin yarınlarını belirliyor.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi sayesinde gerçekleştirilen proletarya diktatörlüğü, işte bundan dolayı toplumsal yaşamın bütün alanlarında köklü dönüşümler sağladı, dünya halkları ve devletlerin yazgısına, insanoğlunun bütün politik tarihinde eşi olmayan kayda değer bir etkide bulundu, bulunuyor.

Günümüzde, büyük Sovyet ülkesinin yeni Anayasasında, Sovyet yönetiminin eyleminin isabetli ve eksiksiz bilimsel tahlilini, Sovyet politik sisteminin derin özlülüğünün tanımlamasını, öz ve biçiminin dinamizmini, proletarya diktatörlüğünün genel halk politik örgütüne, oradan da komünist toplumsal öz yönetim biçimine dönüşümünü görüyoruz. Her şeyden önce onun şimdiki durumunda, gelişkin sosyalizmin ifadesini görüyoruz.

Büyük uluslararası öneme sahip derin anlamlı Sovyet Anayasasında, bütün halklar, yarınlarına ışık tutan bir meşale görüyor. Çünkü o, yarınlara bir yönelim olmaktan başka, Sovyet halkının 60 yıl kadar kısa bir süre içinde kaydettiği büyük başarıların da bir eseridir.

Ekim Devrimi, her şeyden önce verdiği örnekle büyüktür. Dünya proletarya devriminin başlangıcı olarak, emekçi kitlelere çok yanlı örnekleriyle daha güçlü etkide bulunmağa devam ediyor. Bu önemli yönlerden biri de (inandırıcı gücü iyice kanıtlanmıştır) işçi sınıfı diktatörlüğünün kurulmasının ve proletarya demokrasisinin kazanılmasının, sosyalist devrimin temel yasallığı olduğu görüşüdür.

Karaib Bölgesi ve Latinamerika Ülkeleri Komünist Partileri Konferansı Deklarasyonu

Latinamerika ve Karaib bölgesi komünist partilerinin 1975 yılında Havana'da düzenledikleri Konferans ve sonuçları Türkiye'ye gerektiği ölçüde yansımadı. Bugün pekçoğu faşist diktatörlükler altında yaşayan kıta ülkeleri emperyalizme ve faşizme karşı verdikleri yoğun mücadeleyle önemli başarı ve deneyler elde ediyorlar. Dünya devrimci güçlerinin önemli bir parçasını oluşturan Latinamerika halklarının mücadelesi ülkemiz ilerici ve devrimci güçleri açısından ilgiyle ve sempatiyle izlenmektedir. Ancak, Kıta ülkeleri komünist partilerinin strateji ve taktikleri, mücadele deneyimleri çizdikleri perspektifler gerektiği ölçüde kavranamadığı sürece, çarpıtma ve tahrifatlara malzeme teşkil ettiği kadar, maceracı eğilim ve tutumların istismarına da açık olmaktadır. Latinamerika halklarının devrimci mücadelesi, dünya devrimci sürecinin bir parçası olarak kavranabildiği zaman bu mücadeleyi doğru değerlendirmek ve ondan yararlı dersler çıkarmak mümkün olabilir. Bu ise ancak, ülke partilerinin görüşlerini ve proğramlarını öğrenmekle mümkündür. Yayınladığımız bu çeviri, kıta partilerinin 1975 yılında düzenledikleri Konferansın sonunda yayınlanmış Ortak Deklerasyon'dur ve bu partilerin sadece kendi ülkelerine bakışını değil, aynı zamanda dünyaya bakışlarını da içermektedir. Okurlarımıza bu görüşleri aktarmayı görev sayıyıyoruz.

İLKE

—EMPERYALİZME KARŞI, ULUSAL BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, HALKıN REFAHI, BARIŞ VE SOSYALİZM İÇİN MÜCADELEDE LATİNAMERİKA—

Havana Haziran 1975

I

İspanya'nın sömürge egemenliğinin çöküşü anlamına gelen Ayacucho meydan savaşından birbuçuk asır sonra, bağımsızlık mücadelesi kahramanlarının başlattığı, kıtamızın gerçek ve tam bağımsızlığı mücadelesi henüz sonuçlanmış değil.

Eski avrupalı iktidarların ekonomi ve ticaret alanındaki etkinliği, emperyalizmin güçlü saldırıları sonucu, geçtiğimiz yüzyılın sonundan itibaren hızlı bir tempoda çözülmeye başladı. İngiltere, Almanya ve Fransa mali oligarşisine bağlanan Latinamerika ülkelerinin zayıf ekonomisi, daha sonra Kuzey Amerika emperyalizminin egemenliği altına girdi. Birkaç bölge ise bugüne değin koloni durumunu sürdürüyor.

Emperyalizm Latinamerika ülkelerinin ekonomilerinin bağımsız gelişimini kesintiye uğrattı. Onlarca yıldan beri zaten Asya Afrika'nın bağımlılık ilişkileri altında gelişen ekonomisi üzerinde de aynı etkinliği sürdürüyordu.

Emperyalizmin —her şeyden önce Kuzey Amerika'nın— Latinamerika ekonomik, sosyal ve politik yaşamına müdahalesi güçlendi ve sömürü yeni bir karaktere büründü. Bu durumda Latinamerika yeni efendilerinin eline düştü, tam bağımsızlığına kavuşmaksızın ve tüm olanaklarını geliştirmeksizin Latinamerika ülkelerinin devlet egemenliği, emperyalist zorlamalarla oluşturuldu. Ve bu yeni bağımlılık ilişkisi, onun için yeni ve dramatik olan bir zaman kesitinin başlangıcı anlamına geldi. Az veya çok, hakim ekonomik sistemin kapitalizm olmasına rağmen, birçok Latinamerika ülkesi kapitalizmin orta gelişkinlik aşamasına ulaşmasına rağmen (bununla birlikte bunlardan birkaçı tekelci kapitalizmin karakteristik özelliklerini gösterir) ekonomik bağlılık ilişkileri, bir yandan eski ekonomik yapıları korurken diğer yandan kapitalizmin gelişmesi sürecine damgasını vurdu.

Latinamerika'nın büyük bir bölümü yoksulluk tablosuyla karakterize edilir. Gericilik, cehalet, kötü sağlık şartları, yoksuzluk, ulusal egemenlik üzerindeki keyfi baskılar... Fakat o ülke halklarının çoğunluğu —ki bunlar ekonomik olarak daha ile bir gelişmişlik düzeyindedirler— bu olgular altında ezilirler.

320 milyon insanın üzerinde yaşadığı ve muazzam tabii servetleri bulunan Latinamerika, yerkürenin en hızlı gelişen bölgesi olabilirdi. Gerçekte 100 milyondan fazla Latinamerikalı beslenemiyor, 15 milyonu çocuk, 36 milyon insan ise tehlikeli düzeyde açlık durumunda bulunuyor. Latinamerika halkının beşte birinden fazlası, ortalama kalori ve protein kullanımının, gerekli minimumun altına düştüğü ülkelerde yaşıyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde her 1000 çocuktan sadece 20'si ilk yaşlarda öldüğü halde bu sayı Haiti'de 230, Birezilya'nın bazı bölgelerinde 180 ve Latinamerika'nın en büyük endüstri merkezi olan Sao Paula'da 90'dır. Şili'de doğan her 1000 çocuktan 79'u ölmüştür ve bu sayı şimdi daha da yükseliyor. Sütçocuklarının ölümüne ilişkin ortalama indeks Latinamerika için 66'dır ve bu sayıya, binde 30'un altında olan Küba eklenmemiştir.

Birkaç ülkede saptanmış olan cehalet oranı ortalama yüzde 27'dir. Ancak gerçek sayılar daha da yüksektir. Özellikle ayrıntılı bilgi alınamayan yerlerde bugün en azından 12 milyon okul çağındaki öğrencinin okula kaydolmak için hiç bir olanağının bulunmadığı hesaplandı. İlkokul mezunlarının sadece üçte biri ortaokul öğrenimine devam ediyor ve 20-24 yaşlarındakilerin sadece yüzde 9'dan daha azı yüksek okula gidiyor. Birçok yüksek okul mezunu, iş bulamadığından veya düşük ücretlerden dolayı metropollerde çalışmaya meylediyor ve yetenek hırsızlığı anlamında ABD'ye gidiyor.

Tam veya yarı işsizlik en önemli sosyal felâketlerden birini oluşturuyor: bu, resmî kaynaklara göre aktif halk potansiyelinin yüzde 10-25' ini bulmaktadır. Bu sayıya, üretken faaliyette bulunabilecek ve ekonominin gereksinme duyduğu milyon düzine kadın dahil değildir. Yoksul tarım ekonomisini yürüten ve gerçekten işsiz olan birkaç milyon Latin Amerikalının varlığı da dikkate alınmamıştır.

Latinamerika, özellikle tarım ürünleri ve mineral hammadde üreten bir bölge olmaya devam ediyor. 20 yıl zarfında (1970'e kadar) gayri safi milli hasıla içindeki endüstri payı yüzde 18.7'den sadece yüzde 25.2'ye ulaşabildi. Bunun yanında bu sayılar, Arjantin, Breziya, Mexika gibi ülkelerde endüstri üretimi ortalama indexin üstünde bir seviyede olduğu için (kıta ölçüsünde) birçok ülkede gerçek durumu yansıtmaz. Çoğunlukla endüstriyel teknik gerilik, aşağı üretim seviyesi, düşük iş verimliliği ve kaynakların irrasyonel kullanımı karakteristtiktir. Birkaç ülkede, özellikle Karaib bölgesinin de içinde bulunduğu merkezi ortak pazarda, mevcut endüstri birimlerinin büyük bir bölümü, üretilmiş malların ihracı için gerekli son işlemler üzerinde merkezîleşen emperyalist monopol şubelerinin elinde bulunmaktadır.

Pek çok fabrikanın kuruluşunun tek bir amacı vardır; daha ucuz işgücünden yararlanmak ve üretilen malları ABD'ye aktarmak. Bu olgu, Latinamerika ülkelerinin ekonomik deformasyonunu ve bağımlılığını güçlendirmektedir. Modern sınaî ve ticarî kuruluşların, ekonominin birkaç dalında yoğunlaşması süreci, Latinamerika ekonomisine modern sömürü ilişkilerinin girişi olarak yeni bir sömürü yöntemi yarattı. Böylece, yeraltı servetlerimize elkonuldu, Birleşik Devletler tekelci kapitalizmine bağımlığımız pekiştirildi.

Latinamerika köylerinin sosyo-ekonomik yapısı, gelişmenin zıtlıklarla dolu içeriğini ve eşitsiz tabiatını karakterize eder. Bir yerde tarımsal üretim, ihracaat amacıyla ve yüksek düzeye ulaşırken öte yandan toprak sömürüsünün en gerici biçimleri varlıklarını sürdürür. Ve bu yüzden kıtada milyonlarca insan yokluk ve sömürü altında ezilir. Bunun başlıca nedeni ise toprak sahipliğinin yerli ve yabancı tekel gruplarının elinde olmasıdır. Bir başka neden de, üretimin verimsiz ve pazar

ilişkilerinin zayıf olduğu «küçük arazi sahipliği»nin yaygın olmasıdır. Toprak sahipliği sistemi, bağımsızlık mücadelesinin son yıllarında ortaya çıkan birkaç istisna dışında, eşitsizliği bağrında taşımaktadır. Toprak sahiplerinin yüzde 8'inden daha azı, tarıma elvrişli alanların %'85'ini elinde bulundurmakdırlar.

Rastlantı gelirlerle geçinmeye veya şehirlere göçmeye zorlanan milyonlarca topraksız köylünün varlığı, köy halkının geniş kitlelerinin durumunu hâlâ kötüleştirmeye devam etmektedir. Tekellerin ekonomik saldırıları tarım krizini derinleştiriyor. Krizin gerçek sebebi «aşırı nufus artışı» değil temel yiyecek maddelerinin yokluğudur.

Latinamerika ülkelerinde yerli halkın durumu daha da kötüdür. Değişik etnik ve dil gruplarından olan 30 milyondan fazla Latinamerikalı sadece sömürülmekle kalmıyor, güçlü bir asimilasyon politikasının sonuçlarını etinde ve kemiğinde duyuyor, emperyalizmin ve oligarşinin ulusal baskısı altında eziliyor. Sömürgecilerin ve onların izleyicilerinin yerli halkı sistemli olarak yoketmek istedikleri ve bu halkın da, kültürünü, özgürlüğünü korumak için kahramanca savaştığı biliniyor. Ve bu mücadele bugün halkımızın ortak mücadelesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Brezilya, Paraguay ve diğer ülkelerin yerlilerine karşı toplu katliamlar uygulanıyor.

Emperyalizmin ideologları ve yerli dalkavukları, Latinamerika'nın gelişmesi için gerekli araçları ve olanakların dış ülkelerin özel sermayelerinden sağlanabileceğini savunmaktadırlar. Geçmiş ve yakın tarihimizin deneyimleri, yabancı sermaye yatırımlarının sadece, Kuzey Amerika'nın ülkemizi yağmalamasına hizmet ettiğini gösteriyor.

Yeraltı gazları endüstrisinde yatırımdan sağlanan yıllık kâr oranı % 20-30 civarındadır. Maden ocaklarında ve diğer endüstri dallarındaki kâr oranları bundan daha az değildir. Kuzey Amerika emperyalistlerinin Latinamerika'daki sermaye yatırımlarının ilk yıllarda hesaplana bilen bir kâr oranı bulunmasına rağmen daha sonraları bu yatırımların tüm çabaları, ek masraf yapmaksızın, dizginsiz ve kolay zenginleşme üzerine yoğunlaştı. Bu azamî sömürü her şeyden önce, para, sermaye hareketine dayalı yatırımlarda görülür. 1950'de yabancı sermaye gruplarının toplam kârı 700 milyon dolardı. Bu miktar (faizler dahil) 1974 yılında 9.2 milyar doları bulmuştu. 1960-1969 yıllarında ABD tekel gruplarının Latinamerika'dan elde ettikleri kâr miktarı 6.745 milyar doları aşmış bulunuyordu.

Emperyalizmin kıtamıza saldırısının başlangıç periyodunda sömürü, maden ocakları, tarım, şeker kamışı ve muz üretimi, soğuk hava tesisatı mezbaha ve taşımacılıkta olduğu gibi, özel makinalaştırma istemeyen dallardaki sermaye yatırımlarının tipik biçimlerini ihtiva ediyordu. Daha sonra emperyalistler elektrik, telefon şebekesi gibi endüstri

üretimini kontrol eden verimli yatırımlara yönelerek iç ve dış ticaret alanında anahtar konumlara yerleştiler. Böylece tekellerin kontrolüne geçen teknolojik üretim ve hammadde kaynakları üzerinde mültinasyonal toplumun yerel oligarşisinin azametli gruplarıyla oluşturulan birlikler, kıtanın giderek artan bağımlılık ilişkilerini yaratıyor.

Dünyayı derinliğine etkiliyen ve kıtamız halklarının mücadelesini de belirleyen değişiklikler karşısında emperyalistler zora dayalı ilişkileri yeni ve modern saldırı ve egemenlik biçimleri vasıtasıyla gizliyorlar. Ortak işletmelerin kuruluşunda etkin ve belirleyici olan emperyalistlerle yerli kapitalistlerin birleşmesi, bütünüyle emperyalist ilişkileri bağrında taşımaktadır. Bu durum, millileştirme eğilimlerini karşılamaya izin veriyor, tekellere, özellikle Kuzey Amerikalılara, yerel servetlerin kabaca sömürüsü ve ulusal ekonominin denetimi yerine kıta ülkelerinin yasal mevzuatını suistimal ederek modern biçimlerle bu işletmeleri ortak sermayeye tabi kılma ve böylece kârlarını büyütme olanağı sağlıyor. Onlara imtiyazlar yoluyla ve başka araçlarla «kralcı» fiatlar dayatmak, teçhizat ve hammadde fiyatlarını yüksek tutmak, işletme girdilerinin fiyat organizasyonunu elde bulundurmak ve böyle biçimli ulusal işletmeleri de kontrol ve denetim altında tutmak olanağına veriyor.

Emperyalizm nisbi kredi sisteminden de yararlanıyor Onlar bu kredileri, düzenli bir fiat yükseltmesiyle elde ettiği gelirlerden finanse ediyorlar. Uluslararası Amerikan Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, herşeyden önce özellikle devlet sektöründeki işletmeler gibi (Elektrik şebekesi, telefon sistemi, demiryolları, su şebekesi v.b.) kurumların mali organizasyonlarını elde bulundurmayı, kredi karşılığı şartlar olarak ileri sürüyorlar.

Bütün bunlar, dışa borçlanmayı artırıyor, enflasyon ve pahalılığı zorluyor ve yeni vergi girişimlerini zorunlu kılıyor. Kısacası bütün bunlar gerçek ücretlerin düşmesi anlamına geliyor. Sonuçta bu durum, işletmelerin ulusal niteliğini bozuyor ve bağımsızlığı zedeliyor.

Buna, Meksika ve Arjantini örnek vermek mümkündür. Brezilya ise emperyalizmin yeni egemenlik biçimlerini sunmakta şüphesiz ki, tipik özellikler gösterir. «Brezilya Mucizesi»nin maskesi daha şimdiden düşmüş bulunmaktadır ve hatta çökmektedir. Bu durum, emperyalizmin asli sözcüleri tarafından bile itiraf edilmektedir. Son yıllarda Brezilya'nın ekonomik gelişmesi onun savunucularının göstermek istediklerinden farklı bir karakter gösteriyor. Öncelikle bu duruma nasıl gelindiği hatırlanmalıdır.

1964 yılında sağ güçlerin gerçekleştirmiş bulunduğu hükümet darbesinden sonra başlayan faşistleştirme olayı «ekonomik mucize» için gerekli olan politik şartları yarattı. Sendikal işçi hareketinin genel olarak demokratik ve anti-emperyalist güçlerin gaddarca bastırılması, sa-

dece Brezilya rejiminin son derece gerici yüzünü açığa vurmakla kalmadı, aynı zamanda ülkeyi USA (Birleşik devletler) emperyalizmine daha çok bağımlı kılan ve ekonomik gelişmeyi körelten biçimleri zorlamak için etkin bir politik araç olarak da kullanıldı.

Bu ekonomik gelişim aslında, ücretlerin düşürülmesi sayesinde (1973'e kadar) Yılda ortalama olarak yüzde 20 dolaylarında gerçekleşen enflasyon hızının korunmasıyla, yabancı sermaye yatırımlarının yaygın bir akışına muhtaç mültinasyonal bir toplumun yaratılması sayesinde, ekonomide tekelci sektörü güçlendirmeye yönelik devletleştirme ölçülerinin gerçekleştirilmesiyle, toprak mülkiyeti sistemini parçalayıp, tabiî servetlerin, dev tarımsal sahaların büyük emperyalist ticarî ve sınaî teşebbüslere teslim edilmesiyle, içpazarın zararına olarak ihracatın uyandırılmasıyla. sermayenin güçlü akümilasyonu ve yatırımların geliştirilmesi amacına yönelik olan organizasyon için gerekli minumum düzeye ulaştı.

Uydurma «mucize»nin gölgesinde Brezilya oligarşisi ve militarizmi, Amerikalı emperyalistlerle uzlaşarak ve özellikle komşusu olan Paraguay, Bolivya, Uruguay, Şili ile anlaşarak, expansiyon (yayılmacı) politikası yürütmekle bölgenin tüm halklarının güvenliğini tehdit ediyor ve Brezilya Güney Amerika'da emperyalizmin yığınak bölgesi haline geliyor.

«Brezilya mucizesi» olayı, halk kitlelerinin yararına olmayan, aksine ulusal egemenliği tehlikeye sokan, tahammül edilmez bir sosyal çöküntünün pahasına elde edilmiş bir **ekonomik gelişmeyi** belgeliyor. Bundan anlaşılan, «Brezilya Mucizesi»nin, emperyalist propogandanın iddialarının aksine, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi yürüten Latin Amerika halkı için bir alternatif sunmadığıdır.

Latinamerika'nın durumu başka yolları zorunlu kılıyor.

II

Latinamerika halkının, ülkesinin hazineleri üzerindeki, Amerikan emperyalizminin artan gaspına, emperyalizmin ve oligarşinin zalim sömürüsününe karşı mücadelesi hiç bir zaman bitmedi. Kapitalizmin 1929 yılındaki ekonomik çöküntüsünün genel krizi esnasında Latinamerika'da ortaya çıkan bünyevi krizler, Latinamerika ülkeleriyle emperyalizmin çıkarları arasındaki uzlaşmaz çelişkinin varlığını açığa çıkardı 19. yüzyıl sosyalist akımlarının ve giderek Ekim Devrimi'nin etkisiyle, işçi sınıfı bilincinin gelişmesi ve Latinamerika komünist partilerinin çoğunun oluşması yine bu döneme rastlıyordu.

Emperyalizme karşı verilen halk hareketini, işçi, köylü ve öğrencilerin sosyo-ekonomik yapıyı değiştirmek için verdikleri mücadeleyi, geniş yığınlar onaylıyor. Luis Carlos Prestes'in yenilmez kollarının yürüyü-

şü San Salvador Komünist Partisi önderliğinde işçi ve çiftçilerin 1932 ayaklanması, 1933'de Küba'da, Gerardo Mochodo'nun despot rejiminin başarılı genel işçi grevleriyle devrilmesi, İspanya halkının faşist saldırganlığına karşı verdiği mücadeleyle sıkı bağlantıları olan hareketler, Auguso Cesar Sandino önderliğindeki yiğitlikler gibi büyük önemi olan olaylar bunu gösteriyor. Lazaro Cardonos başkanlığında Meksika'da yürtülen ve tabiî gaz endüstrisinin ulusallaştırılmasıyla tamamlanan reformlar, Şili'de Petro Aquirre Cerda'nın halk cephesi yönetimi, yığınların güç ve deneylerinin olgun bir düzeye ulaştığını gösteriyor.

Faşist köleliğe karşı halkların savaşı olan ikinci dünya savaşının başlaması ve gelişmesi, Latinamerika'nın durumunu değiştirdi. Dünya halkları, emperyalizmin gerici çıkarlarını koruyan, halkların boyunduruk altına alınıp dünya egemenliğinin elde edilmesine yönelik faşist despotluğun şımarık böbürlenmesi karşısında saflarını sıklaştırdı. Esas yükünü, ilk sosyalist ülkenin çektiği savaşta, Sovyetler Birliği'nin birleştiriciliğinde ve büyük emperyalist ülkelerin de katıldığı anti-Hitlerci ittifak oluştu.

Hem savaş öncesi dönemde ve hem de savaş sırasında Latinamerika komünist partileri, anti-faşist ve anti-emperyalist ulusal cephelerin, başarılı-başarısız bütün kuruluş denemelerine katıldılar. Komünist partilerinin bu birlik anlayışında Komünist Enternasyonal'in VII. Dünya kongresi kararlarının önemli bir rolü vardı. Sovyetler Birliği'nin belirleyici payının bulunduğu, halkların büyük zaferinin altından ve savaş sonrasında, Latinamerika ülkelerinde gelişen işçi hareketleri ve komünist partileri, önemli reform ve köklü değişiklik taleplerini gündeme getirdiler. Aynı dönemlerde Kuzey Amerika emperyalizmi kurnaz yöntemler kullanıyor, karşıtlarını sıkıştırmak ve Latinamerika'nın güney bölgesine daha kalıcı olarak yerleşebilmek için savaş ilişkilerinden yararlanıyordu. 1947 yılında «Panamerikanizm» ideolojisinin perdesi altında, politik ve askerî egemenliğini kuvvetlendirmeye yönelik «Riode Janeiro Antlaşması»nı dikte ettirdi. İthalatın kısılması politikasından nisbi endüstrileşmeye varmayı amaçlayan yerli burjuvazi, bunun ardından nisbi bir gelişme gösterdiyse de Latinamerika ülkeleri ve halklarıyla emperyalist tekeller arasındaki çıkar çatışmalarının keskinleşmesini önlemeyi başaramadılar.

Savaşın bitiminden sonra Amerikan Emperyalizmi egemenliğini daha kaba yöntemlerle gerçekleştirmeye başladı. Atom bombası ve ekonomik gücü aracılığıyla dünya egemenliğini sağlamaya çalıştı. Latinamerika kıtasından başka tüm dünya halkları üzerinde emperylist ilişkilerini kurmaya yöneldi ve 1947 yılında da soğuk savaşı başlattı.

Bu politika «Marschall-Planı» ve özellikle de «Truman - Doktrini» olarak ifade edilir. Bu politika kıtada komünizme karşı mücadele bahanesiyle sadece komünist partilerine karşı değil, aynı zamanda emper-

yalist egemenliğe karşı olan tüm ilerleme ve demokrasi güçlerine karşı bir misilleme saldırı anlamına geliyordu.

Birleşik devletler, kıtanın savunması bahanesiyle İkinci Dünya Savaşı sırasında kendi stratejik konsepsyonuna tabi kıldığı tüm Latinamerika savaş güçleri üzerindeki etkisini gittikçe pekiştirmektedir. Soğuk savaşın tüm periyodik gelişmesinde bu kontrolünü ilkel taktiklerle haklı göstermeyi başardı. İlerleyen anti-faşist güçlere karşı mücadele, komünist tehlikeye karşı mücadele olarak gösteriliyordu. Emperyalizm bu ilişkileri Kore'ye karşı Kolombiya ve Portariko askerlerinin muazzam miktarlarda kanlarının akıtılmasına kadar vardırdı. ABD aynı amacı Vietnam savaşında da güdüyordu, lakin halk mücadelesinin etkinliği bunun gerçekleşmesini engelledi.

O dönemin şartlarında ülkelerimizin halklarının protesto eylemleri ve mücadelesi yeni ve yüksek boyutlara ulaştı. 1950 yıllarının, devrimci patlamaların başlangıç yılı olması bunun kanıtıdır. 9 Nisan 1952'de Bolivya'da genel halk ayaklanması patlak verdi. Ayaklanmanın planlanan devrimci hedefleri, burjuvazinin bağımlı politikasının sonucu olarak gasbedilmesine rağmen genel oy hakkı kazanıldı, toprak reformu ve madenlerin devletleştirilmesi gerçekleştirildi. Guatemela'da Arbenz hükümetinin United Frait Company'e karşı yönelttiği tarım reformu politikası, Latinamerikanın yurtsever halk güçlerinin kararlılığını, yabancı boyunduruğundan kurtulmak ve düşmanı altetmek için ulusal çıkarlarının bilincine vardığını gösterdi. Karaib bölgesindeki İngiliz sömürgelerinde demokrasi hareketi yeni bir hız kazandı. Bunun en büyük göstergesi ise Guayana ilerici Halk Partisinin 1953 Nisan seçimlerinde kazandığı kesin zaferdi. Bu parti tarafından kurulan hükümet 133 gün iktidarda kaldıktan sonra İngiliz emperyalistleri tarafından devrildi. 26 Temmuz 1953'de Fidel Castro Moncada-Kaserne savaşçılarından bir gurupla saldırıya geçti. Böylece Latinamerika tarihinde öne atılan ve 1 Ocak 1959'da biten devrimci davaya kazanılan partizan mücadele, Sierra-Meastra dağlarında başladı.

III

Küba Devrimi Latin-Amerika yaşamında tarihi bir ilerleme anlamına geliyordu. Moncada-Kaserna hücumuyla başlayan ve aralıksız 6 yıl süren mücadeleden sonra ihtilalci ordu Havana'ya girerken Kuzey Amerikan emperyalistleri bu hareketi Vaşington'un kontrolünde kolayca durdurabileceklerini veya onun eninde sonunda sonuçsuz kalacağını umuyorlardı. Fidel Castro ve mücadele arkadaşları öncülüğünde, Amerikan tarihinin ilk özgür ülkesi, Batista üzerinde kesin zafer kazandı ve kıt'anın ilk sosyalist ülkesini zafere götürdü.

Diktatörlük rejimine karşı silahlanmış olan bu hareket, ülke halkının ezici çoğunluğunu birleştirdi, yeni ve gerçek halk iktidarının yaratılmasına götürdü. Toprak reformu, devletleştirmeler, bağımsız dış politika gibi devrimci dönüşümleri gerçekleştirdi.

Emperyalistlerin tüm nefreti Küba'ya yöneldi. Ticarî abluka sayesinde ülkenin ekonomik yaşamını felç etmeye çalıştılar. Kübalı liderlere karşı suikastler, sabotajlar ve silahlı provokasyonlar düzenlediler. Bütün bu çabaların boşa çıkmasından sonra, CIA ve Pentagon tarafından hazırlanan ve yöneltilen büyük ölçekli bir silahlı maceraya giriştiler. Buna rağmen emperyalizm Playa Giron yakınında, Latinamerika'daki ilk askerî yenilgisini aldı.

Emperyalizmin Küba üzerine uyguladığı baskınlar ve sonunda direkt kendi güçleriyle ciddî bir saldırı planlaması 1962 Ekim'inin siyasi krizini doğurdu. Emperyalizm, gerçekleri çarpıtmasına ve provokatif tutumuna rağmen Küba'yı istila etmeyi başaramadı. Emperyalizmin, askeri güçlerini güneydoğu asyadaki mücadeleye bağlaması nedeniyle devrimin askeri güçlerini toparlaması mümkün oldu ve birleşik devletlerin direkt müdahalesi karşısında, çaresiz kalmaktan, milyonlarca evladını kaybetmekten, kurtuldu ve Küba halkının güvenliğini garanti altına aldı.

Küba Devrimi'nin, Latinamerika'nın geri alınamaz bir sosyal faktörü olmasında Küba halkının ve işçi sınıfının mücadelesi ve kahramanca direnişi, Fidel Castro'nun cesur, kararlı ve doğru önderliği, Latin-Amerika ve tüm dünya halklarının uluslararası dayanışması, silah ve malzeme yardımı, politik, teknik ve bilimsel yardımlar sunan sosyalist ülkeler ve özellikle Sovyetler Birliğinin engin desteği, önemli rol oynadı.

Küba Devrimi, sömürü egemenliğini sağlamlaştırmak için emperyalizm ve oligarşi tarafından kullanılan coğrafi nedencilik mitosunu parçaladı. Ancak bundan burjuvazi de kendi hesabına yararlanmaya çalıştı. Çünkü o, halkımızı reformlarla ödüllendirerek devrimci dönüşümlere olan özlemlerini sindirmeyi amaçlıyordu.

Emperyalist saldırı Küba Devrimi'nin derinleşmesini engelleyemedi. Devrim, gelişmesinin hızını daha da artırdı. Moncada davasının unutulmaz konuşmasında sunulan proğram, halkının ilerlemesi için ve vatanın bağımsızlığını amaçlayan zamanımızın tüm Latin-amerikalılarının, gerçek sosyal dönüşümlere hazır olduklarını kanıtladı. Fidel Castro'nun önderliğinde ve Marksizm-Leninizm düşüncesinin bayrağı altında savaşan Küba'daki güçlerin birliği, kendi devrimci deneyimleri temeli üzerinde ve Marksizm-düşüncesinin ışığı altında yürünerek gerçekleştirildi. Bu birlik, Latin-Amerikanın tüm devrimci hareketleri için bir örnektir.

Nisan 1961 de Fidel Castro, emperyalizmin silahlı saldırısına cevap olarak Küba halkını sosyalist devrimin savunulması için açık mücadeleye, «Ya Vatan ya Ölüm! Kazanacağız.» şiarı altında toplanmaya çağır-

dı. Kendisini Playa Girona mücadelesine adayan herkes, sosylizmin şanlı bayrağı altında savaştı.

Kübanın nisbeten kısa bir devrede yeni sisteme geçişini uluslararası arenada ortaya çıkan uygun faktörlerin, tüm dünyada anti-emperyalist mücadelelerin ve sosyalizmin başarı kazanmasının, Küba halkının devrimci birliği ile oluşturduğu uyum sağladı. Bugün Playa Giron olayından 14 yıl sonra, Küba'nın ekonomik kazanımları ve göze batan demokratik yapısı, yokluk ve gericilik altındaki Latinamerika halklarının çoğunun mücadelesini derinden etkiliyor.

Küba halk eğitiminin proğramı, bugün sadece gelişmekte olan ülkelerin coşkusu değil, aksine, en ileri ülkelerin de deney konusudur. Okul çağındaki çocukların % 99,5'u ilkokula kayıtlıdırlar. Her yıl 150 bin çocuk ortaokula devam ediyor ki, bugün orta öğrenimdeki öğrencilerin toplam sayısı 500.000'i buluyor. Bu sayı, devrimci dönemin başlangıcından önce 80.000 kadardı. Küba halkının asıl gururu, 2.000.000 çocuğun öğrenim gördüğü yüzlerce ve mükemmel olan yatılı okullardır. Ortaokullarda, teknik meslek okullarında, politeknik ve yüksek teknik okullarda ve yüksek okullara hazırlık kurslarında üretimle öğrenim faaliyetinin bağlantılı sistemi, yetkin ve uzman insanlar yetiştirmeyi mümkün kılıyor. Küba gençliği, hem gelişmekte olan, ve hem de emperyalist ülkelerin gençliği için tam bir örnektir.

1973 de Küba teknik ortaokulları 12000 uzman insan mezun etti. Ülke nin yüksek okulları bugün 65.000 öğrenci barındırıyor ki bu rakam devrim önceki duruma göre üçbuçuk kat fazladır.

Amerikan emperyalizminin zoruyla 3000'den fazla tıp uzmanının Küba'yı terketmesine rağmen adadaki doktorların sayısı 10300'e ulaşmıştır. Bu indekse göre Küba, Latinamerika'nın en ileri üç ülkesi arasına girmektedir. Bugün Küba'da ölüm oranının, yıllık binde altı düzeyinde olması övülmeye değer bir olgudur. Ülkede sıtma salgını, çocuk felci ve malarya kalmamıştır.

Küba halkının sağlık düzeyinin yükselmesinde tüm halkın besin maddelerini yetirince sağlamasının da önemli rolü vardır. Yumurta akı (albümin) kullanımında Küba Latinamerika'da üçüncü sıraya ulaşmış bulunmaktadır. Besinlerin yumurta akı bakımından zenginleştirilmesinde Küba son 5 yılda, gelişmiş ülkelerin düzeyine erişti. Sosyalizmde gelirin eşit dağılımı, yiyecek maddelerinin tüm halka eşit dağılımına göredir. (Bir kaç istisna dışında devrim, çocuklara, gençlere ve yaşlılara en büyük özeni gösteriyor.) Halkın kişi başına tüketim düzeyi Küba'da mutlak gerçek bir karakter taşırken kapitalist ülkelerde bu indeksin arkasında büyük bir gelir eşitsizliği gizlidir. Hatta bu gelişmiş ülkelerde bugün işsiz sayısı 100 milyonu aşmıştır. Beden eğitimi, yüksek sağlık ko-

şulları ve halkın beslenmesine bağlı olarak Küba, sporun gelişmesinde Latinamerika'da ilk sırayı alıyor.

Küba devrimi muazzam bir maddî değişikliği de birlikte getirdi. 15 yılda jeneratör kullanımı hemen hemen 4 katına ulaştı. Çimento üç misli arttı. 1980 yılına kadar çimento üretimi, 1959 dakinin altı katına çıkmış olacak. Su depolarının istiap haddi devrim öncesinden hemen hemen 200 kere daha büyüktür. Otoyolu uzunluğu ikibuçuk misli büyütüldü. İnşaat endüstrisinde üretim 1970 yılında 339 milyon Küba pesosuna ulaştı. Hiç değişmeyen fiyatlara göre 1974'de 1.2. milyar pesosu buldu. 1990'de bu endüstri üretimi 3 milyar pesosa yükselecek. Bu, on yılda altı kattan daha fazla bir yükselme demektir. Yerel uzmanlaşma ve çeşitliliğe göre tarımsal ürünler, toprağın kimyasal ve fiziksel yapısına göre ve topoğrafya hesaplamalarıyla ulusal ölçekte yeni bir dağıtıma tabi tutulacak. Küba şeker endüstrisini güçlendirdi ve bunu, üretimin maksimal makinalaştırılması ve şeker kamışının yoğun bir üretimi temelinde geliştirmek niyetindedir. Süt üretimi artıyor ve bu nedenle süt hayvanlarının asli ırkları sunî yemle iyileştirlecek. Devrimden önce yıllık 20.000 ton olan balık avı tutarı bugün 200.000 tona varmış bulunuyor. Deniz ticaret filosu toplam tonajı 1958 de 57.000 ton iken 1974 de 586.000 tona yükseldi.

Küba devrimci iktidarı, uyguladığı ekonomi politikasıyla tarımsal üretimi hemen hemen zirvesine ulaştırmış bulunmaktadır. Onun uyguladığı plan tarımı koruyor, bitki ve hayvan üretimini geliştiriyor ve buna bağlı olarak endüstri sektörünün yükselişi de izleniyor.

Sun'î gübre imali 660.000 tona yükselmiş bulunuyor ve 1980 de bu miktar iki kat daha artacak. Süt pastörize hacmi 4 kat artmış bulunmaktadır. Tek bir yeni işletme, günde bir milyon kilo süt işliyebiliyor.

Küba için özellikle endüstrinin ağırlıkta olduğu atılım, gelişme stratejisinin ikinci hamlesini oluşturuyor. Yıllık nikel üretimi son on yılda 36.000 tondan 150.000 tona yükseldi. Plastik maddeler üretimine başlandı ve demir üretimi geliştirilerek, dört katına çıkarıldı. Tekstil endüstrisi kapasitesi iki katına çıktı ve 110 milyon m^2 ye ulaştı. Bu miktar 1980 yılında 300 milyon m^2 yi bulacak. Şeker kamışı üretimi için makina imaline bir işletmeyle başlandı. Yaklaşık günde 100.000 ton kamışı kesip yükliyebilen 600 kombine ve buna bağlı olarak şeker fabrikaları yapımında bir ağır endüstri yaratıldı. Otomobil endüstrisinin geliştirilmesine devam ediliyor. Otomobil lastiği ve elektrikli ev aletleri (televizyon - buzdolabı vb.) endüstrisi de büyük ölçüde geliştirildi.

Küba devriminin yarattığı maddi değişiklikler sadece bunlarla sınırlandırılmamalı. Latinamerikalı kardeşleri için, (özellikle işçi sınıfı için) önemli bir gelişme de, işsizliğin kaldırılması, ırk ayırımının, fahişeliğin, kumarın ve serseriliğin tasfiye edilmesidir. Devrim, emperyalistlerin

düştüğü alçaklık ve ahlâki çöküntü durumunu aşmayı başaran Küba halkına dayanıyor.

Küba şimdi gelişme sürecindedir ve seçtiği sosyalist sistemin güçlenişini bir bütün olarak gerçekleştiriyor. Milyonlarca Kübalı şimdi, Komünist Partisi'nin I. Kongresinde kabul edilen ve halkın onayına sunulan anayasa taslağını tartışıyor. Bundan başka, Matanzas eyaletinde halk iktidarının organlarıyla başarılı bir deney yürütülüyor. Ve bu deney halkın, gerek politik enstitülerin çalışmalarına ve gerekse yerel işletmelerin yönetimine direkt ve demokratik katılımının en elverişli yollarını bulmak amacıyla yürütülüyor. Küba'da konomik ve politik yönetimin klasik sisteminin reorganizasyonu, yeni sosyal şartlarla tam bir uyum içinde gelişiyor.

Küba halkı bugün devrimci birliğin, ulusal ve uluslararası bilincin, kültürel ve ahlâki yükselişin parlak bir sembolü olarak kendini gösteriyor. Devrimin gelişmesini sürekli kılmaya, bunu bütün cephelerde savunmaya, kriz tanımayan halk ekonomisini reorganize etmeye ve güvenle geliştirmeye, sosyalist ülkeler ve emperyalizme karşı olan tüm devletlerle kardeşçe ilişkilerini sağlamlaştırmaya yeteneklidir. Küba devrimi kıtada emperyalizmin egemenliğine karşı mücadelede keskin bir dönemeç anlamına gelir, çok geniş ve derin bir önem ifade eder. Keza, Küba devriminin uluslararası yaşamda da önemli etkileri vardır.

IV

Küba Devriminin zaferi ve halkının mücadelesi, Vaşington hükümetlerine, Latin-Amerikadaki egemenliklerini muhafaza etmede yeni yöntem ve yollar kullanmaya sevketti. Emperyalizm «ilerleme için ittifak» kurmayı kararlaştırdı.

Küba 1962 de ABD hükümetinin OAS konusundaki zorlamasını reddetti. Bunun üzerine Vaşington reform proğramını Küba devriminin bir karşıtı olarak ileri sürdü. Para yardımı vaadi ve kendi ittifak çerçevesine hapsetme düşüncesiyle ve uyguladığı ekonomik abluka ve politik tecrit manevrasıyla devrimi daha rüşeym halinde iken boğabileceğini umudediyordu.

Vaşington Küba'ya karşı demokratik bir denge olarak Şili'de Eduardo Frei hükümetini seçmişti ve güya totaliter karakterinden dolayı Küba deneyimine karşı çıktığını iddia ediyordu. Ama emperyalizm 1964 yılında Brezilya'da Goulastin'in ve Küba açısından etkinlik kazanmaya başlayan Guayana İlerici Halk Partisi hükümetinin düşürülmesinde rol oynadı.

Tarih. Latinamerika ülkelerinin gelişmesinin gerçek yolunun, teslimiyetçi reformizmde değil, tekellerin yardımını dilenmekte değil, aksi-

ne, ekonomik bağımsızlığı kazanan ve köklü dönüşümleri gerçekleştirebilen politik doğrultularda olduğunu gösterdi. Şili'de kapitalizmin durumu kurtarılmaya, halk devriminin gerçekleşmesi ve sosyalizmin kuruluşu engellenmeye çalışıldı. Bunun yanında Şili, eski örnekleri kullanmamayı, aksine, yeni yöntem, yeni bir önlemler kültürünü kullanarak ve bu arada oligarşi ve emperyalizmin imtiyaz ve ilişkilerine dokunmaksızın amaca ulaşmayı denedi. Buna karşılık muhalefet gittikçe muhafazakâr bir konuma kaydı ve nihayet açık gerici bir karakter aldı. Peru Venezuella ve diğer ülkelerdeki benzeri pratik, halkın mücadelesi sayesinde açığa çıktı. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve demokratik güçlerin hareketleri dünyanın öteki ucundaki ulusal kurtuluş hareketleri ve sosyalist dünyanın devrimci zaferi değişik yollar izliyor. Tüm bu mücadele, okullarda, caddelerde, sendikalarda ve işletmelerde yürütülüyor. Dağlarda ve vadilerde, bugüne kadar yine bizlerden bazılarının kahramanca savaştığı yerlerde partizan birlikleri ortaya çıkıyor.

İşçi sınıfının kararlılıkla katıldığı kitle hareketleri gittikçe gelişiyor. Kısmi ve genel grevler, endüstri işletmelerindeki işgaller ve işçi direnişleri, ücretlerin düşürülmesi ve dondurulmasına karşı hayat düzeyinin yükseltilmesi için mücadele, ihraçlara karşı hakların bütünlüğünün savunulması için mücadele, özgürlük ve demokrasi mevzileri için mücadele birleşiyor. Aynı zamanda arazi ve topraklar için muazzam bir köylü hareketi yükseliyor. Emperyalistlerin elinde bulunan önemli zenginliklerin devletleştirilmesi için tüm halkın ve öğrencilerin kararlı mücadelesi de sürdürülüyor.

Latin-amerika komünistleri ve diğer devrimci güçleri, Latin-Amerikada emperyalist egemenliğe karşı halkımızın zafer dolu mücadele perspektiflerini gösteren devrimci krizler boyunca ilerlemeyi gerçekleştirdikçe derin tecrübeler elde ediyorlar.

1965 Nisan'ında Dominik Cumhuriyetinde Albay Francisco Caamano ve diğer devrimci subaylar önderliğinde bir halk ayaklanması gerçekleştirildi. ABD oraya muazzam savaş güçleri gönderdi ve Dominik halkının uzun ve kahramanca direnişine rağmen devrimin zaferini engelledi.

3 Ekim 1968'de Peru'da, başından beri emperyalizmle ve oligarşiyle ihtilaf içinde bulunan, ulusal bağımsızlığın, sosyal ilerlemenin ve bağımsız dış politikanın kararlı bir savunucusu durumuna giren savaş güçlerinin devrimci hükümeti kuruldu.

Panama'da aynı yılın 11 Ekim'inde, ülkeyi Birleşik Devletlere teslim etme siyasetini sona erdiren halk mücadelesinin sonucu olarak ulusal muhafız kıtası iktidarı üzerine aldı, gerici amerikancı güçleri uzaklaştırdı ve köklü değişiklikleri uygulamaya girişti. Yeni hükümet, halk iktidarının yerel organlarını yarattı, halkın örgütlenme çabaları için öz-

gürlükleri garanti altına aldı. Ve kanal bölgesinin geri verilmesi için Amerikan tekellerine karşı resmi politikasını başlattı.

Ekvator'da 1972 şubatında iktidara gelen savaş güçleri yeni hükümet proğramının en önemli noktalarını ilan ediyordu. Ulusal egemenliğin savunulması, doğal zenginliklerin (özellikle yergazı yatakları ve balık işletmeleri) geri alınması ve bağımsız ekonomik gelişme... Bugün bu hükümet halkın desteğiyle uluslararası tekellerin komplocularına ve yerli ajanlarına karşı koyuyor.

Latin-amerika ülkelerinde toplumsal-politik gelişmenin biçimleri hem farklı farklıdır, hem de halk kitlelerinin değişik tabakalarının, politik ve sosyal değişikliklerin gerçekleşmesine doğrudan katılımı değişik ölçülerdedir. Bu gelişmelerin sınıfsal muhtevası da aynı değildir. Bununla beraber emperyalizme karşı koyan ve ilerici bir politika uygulayan demokratik hükümetlerin yaratılma koşullarını yaygınlaştıran özelliğiyle kıtamızda yeni bir durumun oluştuğu görülüyor.

Bu dava, Şili'de, 1970 başkanlık seçiminde işçi ve halk hareketinin iktidarı almasıyla daha da yüksek bir düzeye ulaştı. Halkın zaferi, kitlelerin toplu mücadelesi sonucu olarak toplumsal yaşamın bütün alanlarında başarılı olabilirdi. O zafer, baş düşmanın emperyalizm, tekeller ve toprak sahipleri oligarşisi olduğunu açıkça ifade ediyor, asıl darbenin yönünü işaret ediyor, halk hareketinin izlediği politik hattın doğruluğunu ortaya koyuyordu. Şili işçi sınıfı oluşturduğu politik ve sosyal bir birlik cephesi ve bu doğru genel politikası sayesinde, ülkeyi yönetme ve aynı zamanda da kısmen iktidarı üzerine alma başarısını gösteren Halk birliğini yaratabildi. Şili halkının hareketi, Şili toplumunun devrimci şekilleniş sürecinde ve şiddetli mücadelede, emperyalizme ve eski hâkim sınıflara karşı yönelttiği iktidar etrafında geçti. Ve emperyalizm bu mücadelede faşist yöntemler yardımıyla egemenliğini yeniden ve geçici olarak kurmayı başardı. «İlerleme için ittifak» şiarıyla emperyalizm eski metodlarını yeniden benimsedi, provokasyon ve casusluk örgütü olan CIA ile saldırıya geçti.

Devrimci ve ilerici hükümetlere karşı bağımlı rejimler ve gerici çevrelerle sıkı bir birlik içinde olan emperyalizmin bu adı kötüye çıkmış organı, Demokratik Guatemela hükümetinin düşürülüşünü organize etti ve 20 yıl boyunca binlerce yurtseverin, bu arada Guatemela işçi Partisi'nin sayısız üyeleri ve iki genel sekreteri, Bernardo Alvarado Monzon ve Huberto Alvorado'nun imhasını sistematik olarak yürüttü. CIA'nın insiyatifinde, 1969 da Haiti Komünist Birlik Partisinin önderleri ve yüzlerce sıradan üyeleri katledildi. CIA, Cochinos Körfezindeki operasyonu organize etti, Goulart'a baskıda bulundu ve Bolivya'da General Torres'in ilerici iktidarına karşı düzenlenen hükümet darbesine katıldı. Uruguay'daki gerici hükümet darbesini hazırladı ve Latinamerikadaki bütün ge-

rici komplolara iştirak etti. Şili'de faşist diktatörlüğü kurabilmek için halk hükümetine karşı girişilen darbe de, CIA'nın uğursuz işlerine ilave edilmelidir. Görüldüğü gibi CIA'nın yaptıklarının çok değişik karakterleri vardır. Şili seçimlerinde halk güçlerinin zaferinin ve Salvador Allende iktidarı deneyiminin boşa çıkarılması girişimlerinin teknik belirtilerini, kendi zalim faşist iktidarını gerçekleştirmek için kullandı ve hain generaller kliğinin yardımıyla karşı devrimini hazırladı.

Kapitalizmin genel krizinin derinleşmesi ve durumuna çözüm bulmaktaki mutlak başarısızlığı, tekelci kapitalizmin faşizme yönelen güçlere pirim vermesine yolaçıyor. Başkan Ford sinsi açıklamalarında, birleşik devletler hükümetinin kıtada durumu sarsılan fesat güçlere omuz verdiğini söyledi ve gelecekte «ülkesinin yüksek çıkarları adına» bu tutumunu sürdüreceğini ve bunda da haklı olduğunu cesaretle iddia etti.

Şili deneyi, eski sınıfların, iktidarlarını gönüllü olarak devretmeyeceklerini, aksine, çok kere, bunun amansız biçimde savunacaklarını ve Marksist-Leninist fikirlerin geçerliliğini bir kez daha ve açıkça gösterdi. Bu deney, işçi sınıfının önder rolünü, mücadelede ve sosyal dönüşümlerde, toplumsal tecrite uğramaktan kaçınması gereğini, ve bunun yanında geniş ve esnek bir birlik politikasının uygulanmasının şart olduğunu isbat etti ve anti-emperyalist cephe güçlerinin tek, sağlam ve homojen önderliğinin zorunlu olduğunu gösterdi. Şili deneyimi, Devrimci bir hareketin, iktidara giden tek bir yol olduğunu reddedilebileceğini, fakat aynı zamanda demokratik kazanımları silahla savunmaya da hazır olması gerektiğini gösterdi.

Amerikan emperyalistleri ve Latinamerika oligarşisinin önderleri, kendilerinin Latinamerika ülkelerindeki durumlarına tekrar kavuşmalarında, Salvador Allende'nin öldürülmesini ve Halk Birliği hükümetinin düşmesini tek ve zorunlu bir yol olarak görüyorlardı. Fakat gerçekte faşist askeri cunta, daima Şili halkının daha da artan direnişiyle karşılaştı, uluslararası arenada kendini tecrit etti ve kıt'adaki mücadele giderek daha yüksek ölçülere ulaştı.

Şili Komünist Partisi'nin doğru tesbit edip altını çizerek gösterdiği gibi, büyük bakır işletmelerinin devletleştirilmesi ve yaygın devletleştirmelere bağlı olarak bir devlet sektörünün yaratılması, bankaların devletleştirilmesi, toprak reformunun süratle uygulanması, emekçilerin lehine gelir dağılımı, konut sorunları yanında sağlık ve halk eğitimi hizmetlerinin başarıları, bağımsız bir dış politikanın uygulanması, ve özellikle emekçilerin merkezi tek sendikasının güçlendirilmesi, işletmelerin yönetimine emekçi organlarının katılmasının gerçekleştirilmesi, fiat kontrol komitelerinin pekiştirilmesi v.s. yardımıyla halkın yönetime katılımının yükseltilmesi-Salvador Allende'nin iktidarda bulunmasıyla hükü-

metin, ulusal ve halkla kaynaşan devrimci karakterinin ölçülerini oluşturmaktaydı.

Geçici yenilgiye rağmen bu kazanımlar Şili halkı için çok değerli bir mirası ifade ediyor. Faşist cuntanın bir zaman için erişilmiş kazanımları tasfiye etmesine rağmen onlar, işçi sınıfının ve geniş halk kitlelerinin mücadele bayrağı olarak yaşamaya devam ediyorlar.

Emperyalizmin Peru olaylarını etkilemesi ve bu ülkenin müttefikliğini kazanma çabaları başarısız kalınca devlet ekonomı sektörünün güçlenmesi, toplumsal zenginliklerin yaratılmasındaki başlangıç ölçütlerinin ortaya çıkması, toprak reformunun derinleşmesi, oligarşi tekellerin yayın, radyo televizyon üzerindeki etkilerinin tasfiyesi, Ketschua dilinin resmi dil olarak tanınması, mücadele güçlerinin halkla daha sıkı birliğine yönelen hükümet politikası için karakteristiktir.

Panama hükümeti tehditler önünde teslim olmuyor. O, halkla bağlarını güçlendiriyor ve Panama'nın kanal bölgesi üzerindeki yasal haklarının yeniden tanınması haklı talebini ileri sürmekle kalmıyor, aynı zamanda muz ocaklarının devletleştirilmesini gerekçe göstererek yeni sömürgeciliğe karşı yeni adımlara da girişiyor. Panama'nın tavır alması, bölgedeki diğer kurtuluş mücadelelerini de hızlandırıyor.

Bu arada Latinamerika'nın emperyalizmle ilişkilerinde yapısal ve politik bir krizin yeni belirtileri de ortaya çıkıyor. Bu anlamda Meksika halkı 40 yılın bitimine doğru emperyalizmin yararına olarak ulusal çıkarlarından vazgeçmeye itilmek isteniyor. Vaktiyle Meksika ekonomisinin büyük bir bölümüne hükmeden Amerikan sermayesiyle Meksika burjuvazisinin nüfuzlu kesimleri ve multinasyonal korperasyonları arasında ekonomik bir anlaşma imzalanmıştı. Fakat bu politika da başarısızlığa uğradı ve orta halk «Meksikalılaştırılmış» büyük multinasyonal ticari ve sınai teşebbüslerin bileşimi olan tekelci iktidara karşı savaşıyor.

Meksika büyük burjuvazisi, ekonomik, sosyal ve politik krizine, emperyalistlerle Meksika sermayesinin birleştirilmesinden, yardımla, ihracaatın artırılması için bir çıkışı mümkün kılacak dış politikanın uygulanmasından çözümler arıyor. Bugünkü uluslararası durum da Meksika halkının kardeş halklarla dayanışmasını mümkün kılıyor ve bunda Meksika hükümetinin olumlu dış politikasının rolü var. Devrimci Kübayla ilişkilerinde dostça bir politika takip etmektedir.

Venezuella'nın, ulusal zenginlikleri ya Amerikan toplumunun kullanımına terketmek ya da onları kendi eline almak tercihi karşısında, doğal zenginliklerini koruma kararı alması, Birleşik Devletlerin başkanında şiddetli bir öfkenin kabarmasına yol açtı. Ülkenin tüm yurtsever güçleri tarafından desteklenen Venezuella başkanı, Ford'un bütün tehditlerini kesin olarak reddetti. Şimdi parlamentoda görüşülen yasa, sınırlı karakterine rağmen, yergazlarının devletleştirilmesi, önemli zenginlikle-

rin yabancı tekellerin elinden Venezuella halkına geri alınması yolunda önemli bir adım anlamına geliyor.

Arjantin'de mücadelenin büyük boyutlarının anlamı 1973 seçimlerinde anti-emperyalist halk güçlerinin zaferinde somutlandı, ancak mücadele belirsiz karakterini korumaya devam ediyor. Arjantin halkı bugün kalan özgürlüklerini korumak ve kaybettiklerini geri alabilmek için, sağ güçlerin ilerlemesini kararlılıkla durdurabilmek ve arjantinde gerçek bir demokrasiye erişmek için, seçimlerde halkın razı olacağı önlemler programını uygulamaya elverişli koşullar hazırlamak için mücadele ediyor.

Orta Amerikada her zaman daha açık anti-oligarşik ve anti-emperyalist görevleri benimsemiş olan devrimci hareket gelişiyor. Bu mücadele, işçi sınıfının sayısal gelişmesi ve organizasyonunun sağlamlaşmasıyla, mücadele azminin yükselmesiyle, çiftçilerin ve tarım işçilerinin daha kararlı mücadelesiyle, devrimci ve demokratik mücadeleye orta tabakaların kazanılmasıyla birlikte ilerletiliyor. Bir kaç ülkede geniş demokratik ve anti-oligarşik cephenin kurulması, birkaç ülkenin ordusunda ilerici unsurların oluşması, muz yetiştiren ülkelerin bir birlik oluşturması Karaib gemi taşımacılığı topluluğuna bazı ülkelerin katılması ve bir Latinamerika ekonomik örgütlenmesinin gerçekleştirilmesi, orduda gerici güçlerin tasfiyesi ve emperyalizmin çıkarlarının sadık bekçisi diktatör Comos'un düşürülmesi, orta Amerikadaki mücadelenin inkar edilemez başarılarını gösterir.

Ekonomik entegrasyonun bu biçimlerinin başarısızlığı karşısında Latinamerika'nın bağımsız ticarî ortaklığı ve benzeri gibi, içinde yabancı sermayeyi kurallara tabi kılan hükümler taşıyan ve halkların baskısı altında kalan hükümetlerin, Amerikan yatırımına karşı bölgede emperyalizmden teknolojik bağımsızlığı talep eden Onlar Paktı imzalandı.

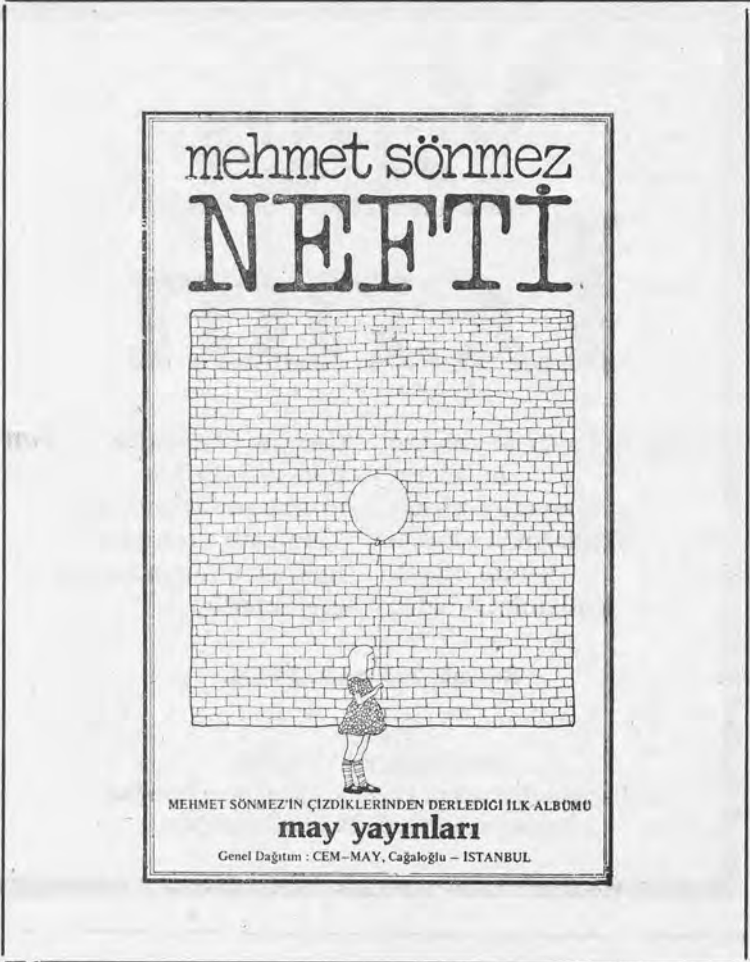
Ulusların dostluk birliğine dahil olan Karaib bölgesi ülkeleri politik bağımsızlıklarını, öteki Latin-amerika ülkelerinden daha sonra kazandılar ve hemen yeni sömürgecilik ilişkileri içine düştüler. Onlarda da yeni devletler ve emperyalizme karşı direnmeler görülüyor. Jamaika, Barbados, Guayana, Trinidad-Tobago hükümetleri her zaman açıkça görülebilecek olan tutumlarıyla Latinamerika'nın dostluk birliğini aktif olarak etkilemeye başladılar.

Guadeloupe ve Martinik'de Fransız sömürgeciliği ve onun bağlantılarına, özellikle Amerikan emperyalizmi ve mültinasyonal tekellere karşı mücadelede özerklik ilkesi etrafında geniş halk kitleleri mücadelelerini güçlendirdiler.

Bu değişik karakterli mücadele her yerde, durdurulamaz bir şekilde

gelişiyor. 15 günlük kahramanca bir genel grevin hükümet darbesine cevap olarak şekillendiği Uruguay'da, diktatörlüğe karşı direnme sözkonusudur. 1974 kasım'ında Brezilya'da parlamento seçim sonuçları, Kolombiya'da halk birliğinin ve sendikaların başarıları Bolivya, Nikaragua, Guatemela, Haiti ve Paraguay'da zalim diktatörlüklere karşı parçalanamayan kahramanca mücadeleler sözkonusudur.

(Devam edecek)

ilke 20 Lira

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

